

TORDA ŐSCSALÁDAI.

IRTA:

KÖVENDI WERESS SÁNDOR.

Második kiadás.

Szerző tulajdona.

KOLOZSVÁRT, 1891.

KÖZMŰVELŐDÉS IRODALMI ÉS MŰNYOMDAI RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

I. TORDA MULTJÁBÓL.

Torda városa mint nemesi kiváltságokat élvező közbirtokosság lakóhelye, érte meg a legujabb kor eseményeit. Lakóseit kezdetben mint a hadászatiilag igen fontos tordai vár védőit, később mint a kimerithetlen gazdagságu sóaknák mivelőit folytonos pártfogásban részesítették királyaink, fejedelemeink, s 1600-ig a Keresztes mező lévén az erdélyi országgyűlések rendes székhelye, hogy a városi polgárok az idegyült rendeket elláthassák, századokon keresztül évenként kiosztott sóátalányban részesültek; és daczára annak, hogy minden kellék meg volt arra, hogy Torda hatalmas, virágzó várossá fejlődjék: a honfoglalás óta 1660-ig öt ízben kellett a mai Tordát teljesen idegen családokkal benépesíteni.

Hogy felfogható legyen az idetelepült annyi jó vitéz családja elpusztulása, szükségesnek vélem belepillantani városunk történetébe, melyről hagyott hátra Torda 1825-ben élt főhadnagya Csipkés Elek egy kéziratban levő rövid munkát,*) irt róla Kővári László — Torda szülötte — Erdély építészeti emlékei czimü művében, és irt róla Orbán Balázs Torda város és környéke czimü, 1889-ben megjelent munkájában, de sem egyik, sem másik nem meritik ki e hálás tárgyat, s ha tekintetbe vesszük a városunkat ért

---

*) Én az Abrudbányai Nagy család leveles ládájában talált példányt használtam. —

sok rendbeli pusztítást, mely első sorban levéltárainkat tette tönkre, meg kell állapotnunk abban, hogy Torda város története megírása a szerencsésebb utókorra vár.

A mint a Torda vidékét elborító tenger az Aranyos völgyén levonult, a kőkorszaki ember itt korán tanyát üthetett, melynek a tordai hasadéki barlangok és sziklák kellő védelmet nyújtottak. A földből napról-napra felmerülő vastag cserépdarabok ezen feltevés mellett beszélnek.

Évezredek folytak le, s a neolith-kőkorszaki békés családokat a bronz- és vaskorszak előrehaladottabb, harcziasabb törzsei váltották fel, s végre bekövetkezett azon idő, melyre a történetírás fáklyája némileg rávilágít.

Herodot a görög történetíró emlékezik meg legelőször az itt lakó Agatirzokról, egy sátrak alatt tanyázó szittyá fajról,*) kik Darius persa királylyal diadalmas csatákat vívtak, s hogy Torda vidéke is szerepelt e csatákban, mutatja az, hogy a nép a Tordai hasadék barlangjaiban hiszi elrejtve lenni a Dárius kincsét.

Krisztus születése előtt 330 évvel a Dákok vagy Géták alakítottak hazát maguknak Erdélyben, mely közel egy félezred évig állott fenn. Egy harczban gyönyörködő szittyá faj volt ez is, mely itt várost és a „Tündér-tetőn“ várat épített magának, melyet Kővári Diernának, Csipkés és utána Orbán Dáviának nevez, és Csipkés szerint a város maga Uj-Tordán felül azon törökbuzás térhelyen volt, mit ma Oláhváros néven ismerünk.

E közben Róma világbirodalommal nőtte ki magát, s miként két éles pallós nem fér meg egy hüvelyben, úgy a Dák és Római sem férhetett meg egymással. Csatákat vívtak, melyek megrengették Európa keletét. Végre is a

---

*) Kuun Géza gróf az E. M. K. E. emlékkönyvében közölt cikkében thrák eredetinek mondja a Dák néppel együtt, de még bebizonyításra vár.

Dák bukott. A csaták végső jelenete Tordánál játszódott le és századok után is beszéli a néphagyomány, mint ronrott alá Diernából a keresztes mezőn álló római legiókra, a ragyogó páncélba öltözött hős dák király Decebál. Elhullott ekkor a Dák nép virága, de Tráján is annyi katonáját vesztette el, hogy midőn a sebkötélék elfogyott, saját borpalástját hasogatta fel e célra.

És következett városunk felett Róma 274 évig tartó uralma. Azon a fensikon, melyet ma „Vár“ neven ismerünk, alakult Patavissa másképp Potaissa római város, mely sokkal nagyobb területű és népesebb volt, mint a mai Torda. A mai Jeges, Középmál, Alsómál, Aranyosmál, Tündér és Szindivölgy nevű szőlőhegyek által koszoruzott tetőn épített castrumban 16000 embert magában foglaló legio táborozott, s hogy a mai Torda területe is el volt lepve épületekkel, mutatja az, hogy mindenütt merülnek fel római kőfundamentumok, s azzal együtt római téglák, pénzdarabok s egyéb római emlékek.

Nem lehet czélom itt részletekbe bocsátkozni, csak annyit említek meg, hogy Róma hódító volt ugyan, ki Európa Californiáját, Erdélyt, ha aknáztá, azt beruházni, építeni, szépitni nem feledte, ... s a hány évtized volt a római uralom, annyi évszázad folyt le azóta, rombolva a nyomokat, s még ma is mindenfelé látjuk a világ királynéja, Róma, azon jeleit, hogy ő nem a népet, hanem a földet adóztatta.*)

Következett aztán egy 600 esztendeig tartó népvándorlás. A Dák nép össze volt törve annyira, hogy Róma bukása után sem állhatott többé lábra. Jött 287-ben Krisztus születése után egy nép, a Góth, ki itt a romok között letelepedett, s hazát alkotott magának, de alig egy 100 esz-

---

*) L. Kővári Erdély története I. kötet, 18. l.

tendeig lakhatott békében, mert 387 tájt rájuk csaptak Balamér vezér által vezetett Hunn őseink, s tova üzve őket, itt hazát alkottak maguknak, s legnagyobb királyuknak, Eteleének „egy fél világgal szembe szállott nemzeteket tapodó haragja.“

A magyarok átka, az egyenetlenség, Atillának 454-ben történt elhaltával megbuktatta a nagy hunn birodalmat. Azután három emberöltőig laktak itt a Gépidak, addig, míg nyakukra jöttek a Longobárdok, s minden további engedelemkérés nélkül kiverték őket innen; de ők se sokáig gyönyörködhetek a tordai hasadék festői szépségében, mert már 568-ban itt termett a honkereső magyarfaj második raja az Avar vagy Várkun, mely hamarosan tuladott a Longobárd urakon.

Ismét magyar szó hangzott fel Torda vidékén, de fájdalom ismét rövid ideig. — Mert a Várkunok hősök voltak ugyan, de nem elég miveltek arra, mikép belássák, hogy mint pogány vallást követők a körülöttek lakó keresztények közt magukat fenn nem tarthatják. — Reájuk jött Nagy Károly frank király, s bár oroszán módra védtek hazájukat, birodalmuk 796-ban Kr. után összeomlott.

A tordai hasadék barlangjai szádát elzáró ölnyi vastag kőfal már ez időben használatban lehetett. Itt és a mögötte elterülő havas vidékén vonhatták meg magukat egyes várkun törzsek; de nem is enyészhetek el oly rövid idő alatt nyomtalanul! Hiszen a Topánfalva környéki havasi mőczok, kiknek arcuk, természetük, sőt legnagyobb részt még nevök is magyar, s kik maguk is magyar eredetet emlegetnek, nincs történeti adatunk, mikor lettek oda telepítve... De ez a kérdés bővebb megvilágításra vár. Annyi áll, hogy ha maradt itt Várkun, ki feldult hazája felett busongott, egy szép reggel arra ébredett, hogy újra párducz kaczagányos

daliák robognak végig az Aranyos partján felsarjadzott árnyékos ligeteken...

Megérkezett a Szittyafaj harmadik raja: a magyarok hét nemzetsége. Egy évtized leforgása alatt elfoglalta a mai Magyarországot. Tanult ősei példáján, törvényeket alkotott magának, felvette a keresztyénséget, s ha a magyarok Istene is úgy akarja, négy év múlva megünnepeljük a magyar uralom ezer éves fennállását!

Torda vidékére a Turda, vagy Torda nemzetség telepedett le, éppen mint Kolozsmegyébe a Kolozs törzs, Zarándmegyében a Zarán törzs. — Hogy mely családok ágaztak ki ezen nemes törzsből, arról nincs adatunk. Annyit mond a hagyomány, hogy a legrégebb Torda a mai Új-Torda helyén alakult, s hogy a gazdag sóaknákat a mai holt aknák helyén mivelés alá fogták, s a mai Szent-János határrészben alakult Udvarnoktelek, a királyi sóvágók, udvarnokok telepe; tovább *Sejtér* a mai Sejtér határrészben; az Aranyos partján *Egyházfalva* és *Szt.-Miklós* A mai *Péterlakában* *Vizelment-telek*, s végre a mai Kölyköd nevű határrészben *Kölyködfalva*.*)

Ezek igazolják a néphagyományt, mely 7 falu határából alkotottnak állítja Tordát, mihez még a pardéfalvi határ egy része járult.

* Városunk egy megye székhelye lett, mely Erdélyt keresztül szelte. A mai „Tündér“ szőlőhegy felett állott tordaivár egyetlen birtokosát ismerjük 1288-ból, Mikudbánt. — Torda kezdett napról-napra jobban felvirágozni, mihez hatalmasan hozzá járult az 1141-ben ide települt szász telepítvény. Nincsenek ugyan ismert adataink, de valószínű, hogy a 11-ik században történt Kun és Bessenyő betörések több ízben dulták Tordát, s a tordai hasadékhöz kö-

*) Lásd Csipkés Elek és Orbán Balázs munkáit.

tött Szent László legenda is e mellett bizonyít. — De legszomorubb csapás volt Torda környékére a IV-ik Béla alatti mongol dúlás, a mikor a tordai vár romba dőlt, a szász telepítvény megsemmisült, s a mi közülök megmaradt, beolvadt a magyarságba. Hogy mily pusztítás érte Tordát, leírja a tatárfogságból megszökött Rogerius barát, ki Tordán átutaztában a romok közt egyetlen élő lelket sem talált...

A kun, bessenyő, tatár és török dúlások eredményezték azt, hogy a mai tordai határon alakult falvak lakosai Tordára huzódtak be. Udvarnoktelek, Kölyköd és Vizelment-Telek faluk határait a Nagy-Királyerdejével együtt 1291-ben adományozta Tordának az utolsó Árpádházbeli király, III. Endre. Sejtérfalu határát 1411-ben, Szent-Miklóst 1469-ben, Egyházfalvát 1665-ben kapja Torda, királyi, illetőleg fejedelmi adományképen.

Már az első Árpádházbeli királyok alatt megkezdődött, hogy Torda legyen az erdélyi országgyűlések székhelye. Midőn a székelyek Udvarhelytt, a szászok Szebenben gyűltek össze, az erdélyi magyar nemesség mindig a Torda mellett elterülő Keresztes mezőn tanácskozott. A fejedelmi kor beáltával aztán állandó országgyűlési hely lett Torda.

Orbán Balázs Torda város és környéke czimű munkájában leírja, hogy Tordán a vár lerombolása után három templomkastély épült. Az ó-tordai piaczi katolikus templom körüli kerítés, mikor épült, és mikor lett lerombolva, nincs róla tiszta adatunk.

Az ó-tordai ref. templom építését történetiróink 1478-ra teszik egy régibb templom helyére s a körülötte levő kerítés felépítése 1585-ben lett bevégezve. — Az új-tordai ref. templom 1179-ben már-már meg volt, s akkor Csipkés Elek szerint Szent-Márton temploma nevet viselt. — A kö-

rülötte levő kőfal is régibb az ó-tordainál. — Abban mindenik történetíró megegyezik, hogy e kerítések mind a fel-
dult vár romjaiból épültek, s akkor kezdték a templomokat
kőfallal körül venni, mikor a török elfoglalván Konstanti-
nápolyt, Európának hadat izent, s kelet ezen óriásával első
sorban nekünk kellett megküzdeni.

Báthori Zsigmond fejedelem Kolozsvártt 1594-ben vér-
padot állított fel, s kezdődött egy időszak, mely 10 év
alatt több nyomort hozott Tordára, mint a IV. Béla alatti
tatárdulás. Rudolf császár vezére Básta György azon kül-
detéssel jött Erdélybe, hogy országrészünket megtörje. —
Torda, mely egészen protestáns volt, nem kerülhette el
sorsát. Básta egyenes rendeletéből 1601 október havában
az általa behozott vérszomjas hajduság a sóbányák felől
megrohanta, s rabolni, öldökölni kezdett városunkban, da-
czára annak, hogy Bástától menedéklevelünk volt. Torda
népe egy része erre a templomkastélyokba menekült, me-
lyeket a hajduk, mikor már nem volt öldökölni való a fa-
lakon kívül, ostrom alá fogtak. Az ó-tordai templomkerítés,
mely csak nem régiben épült fel, kiállotta a támadást, s az
új-tordaiak is vitézül védelmezték magukat, oly szerencsé-
vel, hogy a rablók, látva tehetetlenségüket, elvonulni ké-
szültek. Ekkor, mint a hagyomány beszéli, a torony abla-
kából egy merész leány a hajduvezért lelőtte, s a vezérok
elestén földühödött hajduk újra neki rontottak a kőkerítés-
nek, annak északi részén levő befalazott kapuját betörték,
s a benszorult ősz főbíró Csipkés Györgyöt háromszáz tor-
dai polgárral együtt legyilkolták... csak egy cigány ma-
radt meg a grádics alá elbujva... Oly vérontást követtek
el, hogy a vér patakként omlott ki a kerítés kapján. A vé-
rengzésben kifáradt martalóczok aztán hozzáláttak rablott
portékáik összegyűjtéséhez, melyből nem hiányoztak fiatal

asszonyok, leányok, rabszíjra fűzve... De a boszuló isteni gondviselés ez egyszer utolérte őket, mert az Aranyos hídja felől előrontott Szindi János*) az erdélyi nemesség Gerendnél táborozó 25 zászlóaljával, s villámgyorsasággal a gyilkosokra csapott... Heves viadal keletkezett a hazájáért küzdő magyar és zsákmányát védő megszorult hajduság között, s azzal végződött, hogy a hajduk teljesen szétverettek, s az erdélyi magyar a magyarországi magyart ölve, vágva Kolozsvárig üldözte...

És ez nem volt elég. Mig a Básta uralma tartott, még kétszer szenvedett égetést, gyilkolást Torda. Olyan idő volt ez, hogy a Básta gyűlevész német és vallon katonáinak elég volt rá kiáltani az uton talált erdélyi magyarra, „hungaria?” s ha nem tudott Bástától kiállított kegyelemlevelet felmutatni, szabadon lesujthatta. Az volt a legnagyobb hős, ki legtöbb magyar legyilkolásával dicsekedett. Nem volt egy város, egy falu Erdélyben, melyet fel ne forgattak volna. Egész magyar- és szászfalukat irtottak ki. — Hogy mily gondosan felverték minden helyet, megemlíti Kővári**) hogy Fehérvár mellett a Kecskékő magas ormára is felmásztak s az odamenekülteket, kiket már resteltek legyilkolni, a mélységbe hányták... A hosszas pusztítás, az iga-vonó marhák elhajtása, a munkás kéz lesujtása, a lakosoknak erdőkhöz, barlangokba beszorítása, roppant szükséglet, idézet elé. A földművelő, mert barmait leölték, elhajtották, maga vonta Básta szekérének nevezett kétkerekű taligáját. — A szükségből 1603-ban pestis fejlődött ki és a pestis és éhség a népből haramiát, emberevő kanibált csinált. Semi sem volt biztos. A nép is rabolni kezdett, egymást gyilkolták és ették meg, s tavasszal még a sirok lakóit is felhányták, csak hogy rot-

*) Tordai lakos és birtokos volt.

**) Kővári Erdély története IV. kötet 136, 137. lap.

hadó husokkal nyomorult életőket egy nappal tovább tengethessék. . .

A mi megmaradt a tordaiakból, azok a hasadék barlangjaiban tengődtek, s ez állapot mindaddig tartott, míg áldott emlékezetű fejedelmünk Bocskai István Bástat gyilkostársaival együtt kiverte a hazából.

Nagyon is ideje volt, mert Ó-Tordán csak annyian maradtak meg, hogy alig volt ki a földet mivelje. Uj-Torda telkei puszták, határa miveletlenül, tövistől felferve állott 1619-ig, mikor Bethlen Gábor fejedelem saját palotás vitézeiből 333-at telepített Uj-Tordára, adván nekik azon területet, melylyel Torda 1291-ben birt, mely a koppándi, ajtoni, boosi, csányi határok, a Kölyköd határrész és az uj-tordai Gorgány felett elvonuló kolozsi ut között volt.*)

Az adománylevelet alább telytartalmulag közlöm.

Negyven évig ezek után nem látott ellenséget Torda, de már többé nem volt székhelye az országgyűléseknek, mert a felgyült nemességet nem volt képes szállással, élelemmel ellátni. Aztán következett egy nagyravágó fejedelem, II. Rákóczy György, ki lengyel király akart lenni, s lett belőle, hogy két szék közt a pad alatt maradt. Lengyelországi hadjáratában sok jó tordai fiu oda yezett, s ez nem volt elég, mert 1658 szeptemberében a fejedelmet üldöző tatárok Tordát ismét leégették, s hogy mennyit legyikolhattak lakósaiból, onnan látható, hogy 1659-ben Tordán adott Rákóczy Lugos és Karánsebes török által birtokából kiüzött s földönfutóvá lett nemes és polgári renden levő lakosságának belső és külső birtokot.**)

1659 december 2-án ismét csatát látott Torda, s a mi veszedelmesebb volt, éppen a városban támdta meg a

*) Lásd Csipkés Elek krónikáját,

**) Orbán Balázs Torda és környéke, 198. lap.

török a Rákóczy György segélyére érkező magyarhoni hajduságot. A hajdukból a kipróbált katonák a város utczáin sorfalat képezve, a tüzet estig kitartották, de a csatából megszabadott ujonczokból mintegy 2000 a sobányák között oda veszett.)*

1661-ben a Kemény János fejedelmet üző tatárok ismét elhamvasztották Torda épülőfélben levő házait, s meglepett lakóiból is sokat leöltek.

I. Apafi Mihály fejedelem fellépte elpusztulva találta Tordát. Sokat szenvedett Uj-Torda is, s ekkor telepítette a fejedelem Ó-Torda, Uj-Torda és Egyházfalva gazdátlanná lett telkeire a Nagy-Váradot vitézül védő, de onnan a vár elestével földönfutóvá lett várőrséget, s a váradi és várad környéki nemesség nagyobb részét, kiknek egy kisebb része Deésre települt.

Állott tehát ekkor Torda az egészen nemes Uj-Tordából, a polgári joggal élő Ó-Tordából, s a községi szerkezetű Egyházfalvából, s végül a nagyváradi nemességből, s hogy a felmerült surlódásoknak eleje vétessék, I. Apaffi Mihály alább közlött adománylevelével a most betelepítettet, valamint Ó- és Uj-Tordán és Egyházfalván lakó polgári renden levőket 1665-ben személyenként nemessé tette, kik 1679-ben az ó-tordai határt maguk közt újra felosztották. — Ez idő óta Ó- és Uj-Torda egy főhadnagy, és egy közigazgatás alatt áll.

Ámde a sors könyvébe még sok nehéz napok voltak Torda számára feljegyezve. Erdélynek az osztrákház uralomra jutásával egy újabb Básta-kor következett Tordára, mely a Rákóczi Ferencz szabadságharczával együtt ismét 25 évig dulta Erdélyt, illetőleg Tordát.

Ez időszakról városunk akkori főjegyzője Szaniszló

*) Kővári Erdély története V. kötet, 77. lap.

Zsigmond hagyott hátra egy naplót, melyből Orhán Balázs munkája nyomán közlöm a következőket:

1685-ben szűnt meg Erdély függetlensége. A benyomuló császári seregek közeledtére a tordai nép a templomkastélyokba, más része a Bajka várába — a tordai hasadék barlangjába — menekült. Az átvonuló seregek aztán kedvökre raboltak.

1686-ban a Bajka várában menekülőket utjokban kifosztották a német katonák. Ez évi június 24-én történt, hogy a beszállásolt labanczok méhet loptak, s annak felverése alkalmából meggyuladt az ó-tordai ref. papi lak, s a város déli része az Aranyosig leégett. A német úgy segített oltani, hogy azokat, kik házaik oltására a kastélyból kijöttek, kifosztotta.

Ez évi július 24-én Deák Ferencz labonczkapitány 3 zászlóaljjal tört Tordára azon szándékkal, hogy kirabolja; de a Tordaiak jó számmal seregelvén a védelemre, támadni nem mert, hanem azért a városiak gabonáját a mezőn elcsépelték s a mit el nem vihettek, azt eltaposták.

A következő 1688-ban egyik labonczsereg a másik után vonult át Tordán. Egyik éhezettebb volt mint a másik; ha jól tartották is, azért garázdálkodtak, raboltak, asszonyokkal éktelenkedtek s egy alkalommal ismét tűz támadt, mikor igen sok ház leégett, s a gyújtogató labonczok a helyett, hogy oltani segítettek volna, részegen a piacra tódultak, s az oltással foglalkozó népet lötték, vágták. Szegegy, jó Szaniszló is, mint naplójában feljegyezte, kicsibe mult, hogy ott nem hagyta a fogát.

Ez év szeptembere 16-án a Tököli Imre fejedelemmel bejött Tatárok érkeztek Tordához; az előcsapat beütvén, míg a fehér zászlót kitűzhették volna, 3 lovat elkaptak. Szaniszló azonban a fehér zászlóval a sorompókapuhoz men-

vén, onnan nagy bajjal megtérítette őket, s miután a tiszteket megvendégelte, elmentek. — Tökölinek háza volt itt, s előre megtiltotta nekik városunk feldulását. De csakhamar megkeserülte Torda ezt az örömet, mert október 8-án a kolozsvári német parancsnok Tordára jött, s hasztalan tüzték ki a fehér zászlót, hasztalan könyörögtek, mert katonáit a városra bocsátotta, azok dultak, raboltak, úgy, hogy csak buzában és zabban 2500 forint kárt tettek. s még a templomot is felverték.

December 16-án ismét a tatárral gyűlt meg a baja Tordának. A közelgő hordák Komjátszeg, Puszt-Csán és Túrban sok prédát tettek, embereket, asszonyokat vagdal-tak, erőszakoskodtak, s 13 tatár bevágtatott a városba is, de a tordai lovasokat megpillantván, elillant. Másnap este 200 tatár jött Uj-Torda felső részébe, s gyujogatni kezdett. Szaniszló halálra szánva magát, 40-ed magával elejökbe lo-vagolt: közeledtökre a tatárok Uj-Torda piaczn csatarendbe állottak. Szaniszló ekkor tolmácsul András kovácsot hozzá-juk küldötte, s a tatár nyelven jól beszélő kovács kieszkö-zölte, hogy két tordaiért két murzát adtak tusz gyanánt s megengedték, hogy mieink a tüzet elolthassák. Aztán jó pénz-beli ajándékért két zászlóalj tatárt kaptak a szultántól, kik nem engedték, hogy kóborló társaik a városi népnek töb-bé ártsanak. — Másnap aztán keresztesmezőn heves csata folyt le. Galga, tatár szultán, megütközött itt Herbeville lo-vas seregével. A tatár győzött, s öt század németet elfo-gott. Ezt a harcot is megkeserültük, mert a város nagy része ismét leégett.

A következő 1694 július 16-án látott Torda utoljára országgyűlést a Keresztesmezőn.

1703-ban megjelentek II. Rákóczi Ferencz kuruczai. A város népe kapta féltettebb holmiját, s futott a merre le-

hetett. Egy kurucz csapat a Bajka várára is ráütött, próbálgatták, ijesztgették a benlevőket, de azoknak volt eszköz ki nem bujni, végre is ott hagyták őket, s elvonultak Torockóra. — Alig mentek el ezek, jött Tige osztrák generális 2500 labanczczal, de Szaniszló gazdag ajándékokkal Torda megkimélésére birta. — Elvonult, de a hátul kullogó ráczok mégis benyargaltak Tordára, s ott sokat raboltak. Aztán ismét jött a kurucz, s nagy kedvet mutatott arra, hogy az ó-tordai templomkastélyt kirabolja. Guthit, a Rákóczi tábornokát ez alkalommal vagdalták össze a piacon Kaszás Márton másik kurucz vezér katonái, kit ezért és sok más egyébért Rákóczi fejedelem kivégeztetett.

1705-ben Torda lakossága ismét a havasokra menekült, s az üresen talált házakba bészállott dán ezredek szokásuk szerint pusztítottak. Az ó-tordai piacon levő nagy templomot, mely akkor az unitáriusoké volt, az emeletes oskolaházzal együtt felgyújtották, s a város nagy részét porrá égették. Nem volt elég, hanem a város körüli szőlők karóit halomra rakva elégették, a szőlőtőkékét lovaikkal lelegeltették, a többit kivágták. De a mint meghallották, hogy a havasok felől kuruczok érkeznek, elfutottak.

1707 február hó 2-án, kemény hideg téli időben ismét hir jött, hogy labanczok tartanak Tordának. A nép újra megkezdte futását a havasokra: Pusztá-Egresre, Járába, Nagy-Oklosra. Jókor, mert a labanczok éjjel megrohanták Tordát, s a kik otthon rekedtek, azokból sokat levágtak, s a várost úgy kiprédálták, hogy az többé nem város, hanem egy tűz által emésztett, s ellenség által felhullt romhalom volt... Az elhajtott marhákat a szászföldön adták el úgy, hogy darabját egy pár márvásért vesztegették.

Ekkor már lehunytt Rákóczi Ferencz szerencse csillaga.

A távozó magyar sereggel Torda lakossága 160 sze-

kérrel vonult idegenbe, bujdosásra. A többi a havasra futott. Mikor 1708-ban a bujdosókat számba vette Magyarországon Rákóczi, kitünt, hogy Tordáról, Tordamegyéből s Aranyosszékből több bujdosó volt, mint a többi erdélyi vármegyéből együtt véve. Ott hanyodtak aztán Szabolcs-, Szathmár- és Mármaros vármegyében 1711-ig, mikor a szathmári béke megkötése után hazatérhettek De Pápai Gáspár, Pápai János, Joó Mihály tordai nemesek, Törökországba követték fejedelmöket, ott is haltak el, s az alatt itthon jószágaitat confiskálták.

Elképzelhetni mily állapotban találták otthonukat a hazatérő tordaiak. Még ma is beszélük, hogy az új-tordai piacot annyira felverte a gaz, hogy a hazatérő tehén nem látszott ki belőle. De a tordai nép azon szívós fajból való, mely nem tudja, mi a csüggedés. Lassan-lassan újra felépítették házaikat, újra dologhoz láttak, s oda vitték a bekövetkezett csendes időkben, hogy Torda város felvirágzott jobban mint valaha.

A 48-ki szabadságharcz alkalmával is szenvedett zaklatást, sarczolást Torda, de lakossága bátor szive, előljárói bölcsessége megcstalmazta a szomszédos Felvincz és Enyed szomorú sorsától.

II. TORDA NEVEZETESEBB KIVÁLTSÁG LEVELEI.

I. Bethlen Gábor fejedelem adománylevele.*)

Mi Gábor, Isten kegyelméből Erdély fejedelme, Magyarország részeinek ura és a Székelyek Ispánja. Adjuk emlékezetül ezen levelünkben, jelentvén mindeneknek a kiknek illik, hogy midőn az elmúlt háborúságos időben a mi számlálhatatlan bűneinkkel az Isten boszuállását méltán magunkra vonván, az országnak több megfizetetlen kárai és kimondhatatlan romlásai között, a mi mezővárosunknak, mostan pusztán álló Uj-Tordának lakosait, rész szerint a kik a templomba bezárkoztak volt féltökben és a magok oltalmára, a felséges Római Császárnak régi hires Básta György nevű fő-generalissága alatt levő vitézeinek véres fegyvere minden személyválogatás nélkül egy napon megölte; rész szerint pedig a kik azon említett veszedelemből megmaradtak vala, ide s tova oszolván, az éhség és dög-halál megemésztette; s így ezek elfogyván, az ő városuk mint nem embereknek, hanem inkább v dagnak barlangja, a sok tövis bokrok felnővén, mind e mai napig pusztán állott volna, ez iránt tanácskoznunk és elmélkednünk kellett arról, hogy ezen hires és jó termőhely tovább lakosok nélkül ne lenne, hanem a mi fejedelmi kegyelmességünk-

---

*) Ezen okmány latinnyelven irt eredetije az uj-tordai ref. egyház levéltárában őriztetik. — A másolat, melyett itt közlök, XVII-ik századbeli fordítás, mely szintén az említett levéltárban van.

ből ülnék meg olyan emberek, a kik minékünk és az országának szolgálnak és lakhassanak ott, hogy így az oda szálló népnek sokaságával megékesítettén, végső romlásaiból és elpusztult állapotjából elébbeni diszes állapotjára viszszerterne. Minthogy pedig a mi hűséges udvari gyalog vitézeink Nemzetes Fiadfalvi Geréb András kapitánysága alatt levők, nevezetesen a jeles és vitéz hadnagy Somogyi György, Cziereő Miklós szintén hadnagyokat; Nagy Ábrahám, Károly László, Ujvári Mihály, Oláh Mihály, Deli György alhadnagyokat; Hatvani Pál, Dóczi Mihály, Vadas Ferencz, Cziáni János, Rácz István, Burdohán András, Kovács Péter, Heturi Márton, Beli Farkas, Czege György, Geödiházi Nagy Mihály, Enyedi János, Bende Mihály, Keszi Bálint, Keresztély János, Irsai Gáspár, Almási István, Pécsi György, Szaboczi Tamás, Keresbányai Mihály, Szakadáthi János, Bánhegyesi Szabó Gergely, Keméndi István, Kozák György, Nagy Mihály, Otomány György, Pántos András, Nagy Mátyás, Magóczi Mihály, Nagy Mihály, Georffi László, Nagy András, Nagy Lőrincz, Vincze Tamás, Farkas János tizedesek; Sajgó János, Makrai István, Kenesei Mátyás, zászlótartók; Balogh Demeter, Deseő Mihály, Sóvágó Imre, Zylágyi György, Dési Péter, Sipos Antal, Sipos Mátyás, Sipos György, Zamosi János, Lugosi Mihály, Márton András, Jákó Máté, Jenei István, Bodó János, Nagy Miklós, Hidvégi János, Baranyai István, Jákó István, Hajdu Péter, Simon Péter, Nagy András, Beoleoni György, Bakoni János, Nagy Mihály, Incze István, Kis János, Bihari István, Sárdi István, Dévai Ábrahám, Lippai Lőrincz, Vas János, Telegdi Nagy János, Zaboczi Imre, Szécsi Mátyás, Juhos Jakab, Nagy Mihály, Ilyefalvi Simon, Beolöni Miklós, Létai Balázs, Kolosi Miklós, Horváth Mátyás, Komáromi György, Ferenczi Mihály, Benkő János, Horváth Tamás, Teoreok István, Kopoczi Mihály, Kis

János, Tar Bálint, Zaboczi Gergely, Csizmadia Miklós, Deczei Gáspár, Thuri Gáspár, Kovács Mihály, Kapitán Péter, Keővári Tamás, Nagy Simon, Konyárdi Pál, Szilágyi Lázár. Horváth István, Monostori István, Genietei Lukács, Ajtoni Mihály, Nagy Imre, Nagy Mátyás, Kalotaszegi Tóbiás, Telki Tamás, Nagy Kosztin, Szilágyi Mihály, Nagy István, Szegedi István, Baczoni György, Kassai László, Salai Tamás, Farkas János, Gál András, Mezei Péter, Nagy Márton, Nyitrai István, Tordai György, Balogh Péter, Nagy András, Pál János, Sófalusi Gergely, Mezei Máté, Nagy István, Varga János, Fazekas János, Kovács Balázs, Lukács István, Jenei Miklós, Botos Gergely, Litteratus János, Zakariás Miklós Tordai András, Nagy János, Nagy Péter, Beczei János, Fejérvári Márton, Kolosvári Mihály, Nagy Mihály, Teoreok János, Balogh Mihály, Nagy András, Székely Pál, Nagy Pál, Kovács Balázs, Rácz Péter, Botos György, Szentimrei Kovács János, Nagy Mihály, Szederjesi György, Kezi Ambrus, Georffi Tamás, Sámson István, Nagy László, Ferenczi János, Zárazberki György, Teleki Makó György, Sándor Miklós, Szabó György, Hé István, Farkas János, Jakabos György, Farkas István, Ujlaki András, Mindszenti István, Bánrévi Péter, Szöllősi György, Kapuczi Mihály, Nagy András, Harasztosi György, Nagy István, Zilágyi Mihály, Kereszturi György, Szilágyi Demeter, Szilágyi Miklós, Székely István, Nagy-Hunyadi Miklós, Vitéz Mihály, Andrási János, Panolai Mihály, Teoreok János, Sándor János, Fekete Mózes, Székely János, Fazakas Mihály, Cziok Boldizsár, Király Ferencz, Szabó János, Szabó Márton, Kósa György, Létai Keresztély, Kovács István, Borosnyai Ferencz, Serfőző Márton, Angyalosi Márton, Balogh István, Balogh Orbán, Fazekas Péter, Oláh János, Sipos Mihály, Berda Péter, Kovács László, Török István, Mező Pál, Bányai Péter, Kovács János, Ko-

máromi János, Alpereti István, Keőrössi Miklós, Thuri Gergely, Sárosi Miklós, Balási János, Fekete István, Nagy György, Ersényes István, Nagy Márton, Nagy János, Török Mihály, Kis László, Nagy István, Fodor István, Veress János, Kovács András, Bányai István, Katona Mihály, Nagy Bálint, Demeter Pál, Szabó Péter, Szilágyi Demeter, Zilágyi Lukács, Zilágyi Ferencz, Gagy Domokos, Pinkóczi István, Pálósi János, Eteődi István, Csizmadia István, Varga István, Demjén Péter, Kuthi János, Demeter János, Deczei Fábrián, Geczei Mátyás, Nagy János, Kis Mihály, Oláh János, Nagy András, Nagy István, Gebeleos Imre, Szász János, Lengyel Tamás Fegyverneki János, Fodor György, Sándor Tamás, Csalókeőzi Ambrus, Szathmári István, Nagy János, Rác István, Lakatos Péter, Nagy István, Székely Mihály, Kovács János, Makkai Pál, Keövendy György, Keövendy Miklós, Balogh János, Lengyel János, Kozák György, Gálfi Márton, Horváth Mihály, Füleki Pál, Syra András, Syra Lőrincz, Révi István, Nagy Gergely, Pánthos György, Szegedi István, Erdélyi János, Szent-Andrási Márton, Székely Márton, Szerdahelyi István, Fejérvizi Péter, Bándi Mihály, Belényesi Péter, Kiss György, Magyar András, Sárdi János, Homoki János, Szabó Benedek, Fábrián Balázs, Nagy Zákoni Lukács, Erdélyi István, Alszegei János, Keszi Mihály, Sebestyén Bálint, Fagyias Bálint, Székely András, Nádasdi Balázs, Burján Mihály, Lázár Péter, Máramarosi Nagy János, Borbély János, Ferencz Miklós, Székely Ferencz, Thesátfalvi Mátyás, Rápolthi Tabók Péter, Jólakó Tamás, Ilosvai Dó Mihály, Kochis György, Benczi Albert, Demeter János, Daróczi Bálint, Nyitrai András, Nagy György, Pál János, Litteráti György, Zahari János, Terebesi György, Bozási Nagy György, Halmádi Lukács, Salánki János, Bagaméri Márton, Váraljai Mihály, Budai János, Kis Miklós, Eördögh Mihály, Balogh Ger-

gely, Szepesi György, Kőröspataki Mihály, Sárdi György, Sárközi Gergely, Szabó Mihály, Keővendi István, Mojzes György, Moré Gergely, Nagy András, Nagy Demeter eleitől fogván minekünk és ennek az Erdély országának sokat használtak és mi mellettünk lévén szüntelen, minden ő rájuk bízott dolgokban hűségesen és álhatatosan szolgáltak, s hisszük, hogy tovább is azon hűséggel és serénységgel fognak szolgálni az egész megnevezett pusztá mezővárost, ugymint Uj-Tordát, mely vagyon Torda vármegyében, *a mi egész királyi jussunkat*, ha mi azon a helyen egyébiránt is akármilyen módon lenne és mindennemű jó ókkal-móddal adást illetve, minden hozzátartozó hasznaival, úgy mint szántóföldeivel, mivelt és miveletlen mezeivel, szénatermő réteivel, szőleivel és szőlőhegyeivel, folyóvizeivel és halastóival, malmaival és azoknak helyeivel, egy szóval minden hozzá tartozó és akármilyen néven nevezendő hasznaival együtt, melyek eleitől fogva és jus szerint odavalók voltak és ezután odavalóknak kell lenni, az ő igaz és régi határok alatt lévén, az említett fő- és vicehadnagyainknak, zászlótartóinknak és a több megnevezett udvari gyaloginknak és az ő utánok következő mindkét ágon levő maradékaiknak, adtuk, ajándékoztuk és conferaltuk, amint hogy adjuk, ajándékozzuk és conferaljuk, hogy örökös és megváltozhatlan jus szerint elfoglalják, birják és ővék legyen, mindazonáltal mások jussának sérelme nélkül. Ezenkívül az említett Torda vármegyében levő Torda városát minden rendes és rendkívül való adózásainknak, taxáinknak és kamaraházunkhoz való segítségnek és dézmának adása alól, úgy mindenféle paraszti és közönséges szolgálatnak terhe alól örökösen kivettük, kisegítettük és megnemesítettük; és annak felette a mely napokon *ezen város virágzó állapotjában sokadal-mak és hetivásárok* szoktak volt lenni, ezután is más váro-

soknak és helyeknek privilegiumai sérelme nélkül meglen-
ni, és ezt a piaczkon úgy, a hol megengedtük, megkiál-
tani megengedjük ezen levelünknek erejével. Minek okáért
közönségesen és személy szerint, Nagyságos, Nemzetes, Ne-
mes fő- és viceispányoknak, ítélő bírának és a sokszor
említett Torda vármegye mindenféle adófelszedőinek és per-
ceptorainak és akármely állapotban, rendben és méltóság-
ban levő minden embereknek, mostaniaknak tudniillik és
jövendőbelieknek ezen levelünk rendében hagyjuk és pa-
rancsoljuk erősen, hogy ti és ez napságtól fogva ennek
utána következő időkben az említett fő- és vicehadnagy-
okat, tizedeseket, zászlótartókat és a mi többi udvari gya-
loginkat, a kik az említett Uj-Tordába fognak letelepedni
és azoknak mindkét ágon levő örökös maradékait az em-
lített város iránt semminemű adózásoknak, taxáknak és
mind rendes, mind rendkívül való fizetéseknek és kamara-
házunkhoz való szolgálatnak, dézmának adására és akár-
mely paraszti közönséges szolgálatra kényszeríteni és haj-
tani vagy ennek felette ugyan őket személyekben, marhá-
jokban és akármely javakban megbántani; és a közülök
való kalmárokat, kereskedő és utonjáró embereket meg-
háborítani, megbusítani, vagy akármi módon megkárosítani
semmiképen ne merészeljétek: hanem azon említett várost
minden közönséges teherviselés alól az említett mód sze-
rint kivétettnak, megnesemesítettnek tartsátok minden mó-
don. Más különben ne cselekedjétek. Ezen levelünk minek
utána elolvastatik, az előmutató személyeknek visszaadas-
sék. Végezetre pedig, hogy a mi ő irántok való fejedelmi
kegyelmünk a maradékoknál is emlékezetben legyen, ez
okon, az említett hadnagyokat, tizedeseket, zászlótartókat és
mind a többi udvari gyalogjainkat és másokat is, kik az
alább megemlített mód szerint a megnevezett Uj-Torda

városába fognak telepedni, kik eddig nemesek voltak, azokat ujabban is megnemesítjük, a kik pedig nemtelen és paraszt állapotban születtek és abban voltak eddig, a mi fejedelmi hatalmunk teljességéből azokat kivenni és a mi országunk igaz nemeseinek gyülekezetébe és száma közé számlálni, adni és irni kegyelmesen akartuk, a mint hogy számláljuk, adjuk és írjuk: elvégezvén világosan, hogy ez napságtól fogva ezután való minden időben ezen mi vitézeink és mind a két ágon való maradékjaik, kik már születtek vagy jövőben fognak születni, igaz és kételkedés nélkül való nemeseknek tartassanak és ismertessenek lenni. Ennek az igaz és valóságos nemességnek pedig jeléül tétetett a nemességnek ez a czimere: tudniillik egy veres színű kerek paizs, melynek középső tágasságán egy kék ruházatba felöltöztetett karabélyos gyalogsereg láttatik három udvari zászlók után menni, a zászlók előtt pedig láttatnak lovakon menni két buzogányos hadnagyok. A paizs felébe pedig egy vitézi kiszélesített sisak tétetett, melyet befédez egy gyöngyökkel és drágakövekkel megékesített királyi korona, a melyből ismét három kiterjesztett udvari zászlók láttatnak az ég felé állani. A sisaknak tetejéről pedig mind egyfelől, mind másfelől lefolyó különféle színű fűrtök a paizsnak mind a két oldalát szépen körül veszik és megékesítik, a mint azok ezen levelünknek elein a képírónak tudós keze és mestersége által világosabban lerajzoltatva láttatnak. Elszánt akaratunkból, bizonyos értelmünk-ből és kegyelmes adakozásunkból az említett hadnagyaink, tizedeseinknek, zászlótartóinknak, gyalogjainknak és minden utánok következő mindkét ágon levő maradékjoknak, kegyelmesen adtuk, ajándékoztuk és engedtuk: akarván és szabadságot engedvén arra, hogy a nemességnek megemlített czimerét más igaz és czimeres fegyverkező nemes

emberek módjára viselhessék mindenütt, hadakozásokban, fegyverkezésekben, bajnokoskodásokban és egyéb akármily nemesi és vitézi gyakorlásokban, úgy pecsétjeken, zászlójokon, kárpitjokon, superlátjokon, gyűrűjeken, házukon, pajzsokon, sátorokon, koporsójokon és közönségesen akárminemű dolgoknak és készületeknek eszközein, igaz és valóságos nemességnek titulusa alatt, melylyel őket mindenkítől és kitől-kitől akármely állapotban, rendben, tisztben és méltóságban levő emberek legyenek megczimeztetteknek mondatni, neveztetni és tartatni akarjuk és hogy élhesse-
nek és szabadkoz hassanak mindazokkal a tisztességekkel, kegyelmességünkől engedtetett szabadságokkal, melyekkel, a mi Erdélyországunknak több igaz és nemesi ágyból született nemes és vitéz emberei élnek, dicsekednek, szabadkoznak, egyképen vagy másképen, igazán és a régi szokás szerint, hozzá tevén mindazon által ezen conditiot, hogy ők és minden utánok következő örökösök és maradékjok a dicséretes gyalogoknak szokások szerint jó és hadakozásra alkalmas fegyverekkel és karabélyokkal és egyéb vitézi szerszámokkal, illendőképen felkészülvén a mai és utánunk következő fejedelmeknek parancsolatjára, ennek az országnak oltalmára a szükség úgy kívánván, ennek utána előjöni és minden közönséges, mind rész szerint való hadi-
készületekben jelen lenni és ott minden javoknak és életeknek is utolsó veszedelmével hazájokért hűségesen harczolni gyalog tartozzanak és kötelesek legyenek. Végezetre holott, mi azokat mind, akik ez első alkalmatossággal a mi udvarunkból az említett Uj-Torda városára fognak szállani és ott megtelepedni, akárki jobbágysai legyenek megnemesítettük és ők minekünk és az utána következő fejedelmeknek fegyverekkel szolgálni tartoznak. — Senki is egyáltalában a földesurak közül őket megháborítani, busítani, vagy

a jobbágyságra való nézve megkárosítani és onnan elvinni ne merészelje, fel ne vegye: és viszontag soha senkinek is jobbágját az ő társaságokba befogadni avagy nekik ott helyet adni és a földes urat boszusággal illetni ne merészeljék, hanem ha valakit az ő ura szabadon bocsátott és a szabadon bocsátott személy a jobbágyságnak ígája alól való felszabadulását az ő urának arról adott szabad levelével megpróbálhatja és megmutathatja. Mely dolognak örök emlékeztére és erősségére e jelen való levelünket forgatható könyvnek formájára függő és szokott pecsétünknek erejével megerősítvén az említett személyeknek és mindkét ágon levő utánok következő maradéjkoknak, a kik az említett mód szerint a megnevezett Uj-Torda városára fognak szállani kegyelmesen adni és engedni végeztük. — Melyet mi privilegium formán fogunk kiadni, minekutána személyünk eleibe hoztattatik. Kelt a mi városunkban Gyula-Fehérvártt Kis-Asszony havának 25-ik napján Krisztus urunk születése után 1619-ik esztendőben.

Gábor, s. k.
fejedelem.

Pétsi Simon, s. k.
cancellár.

2. I. Apaffi Mihály fejedelem adománylevele.*)

Mi Apaffi Mihály, Isten kegyelméből Erdély fejedelme, Magyarország részeinek ura és a székelyek Ispánja. A halandók dolgai mily változások és forgandóságoknak vannak alávetve! A hiu világ által megbámult nagyszerű mester-művekből azok elpusztulásával ma már szomorú romok és a hajdani világ egykori nagy hódítóinak csak szétszórt csontjai láthatók; és hogy rövidbe foglaljuk, a legpontosabb nyo-

*) Ezen latinnyelven kiállított okmányt Szabó Lajos ügyvéd, kartársam fordításában közlöm.

mozás után hiában keresett bizonytalan nyomai birodalmaknak, városoknak, köztársaságoknak, nekünk szomorú, és a késő nemzedékig megsiratandó bizonyítékát adja a kevés évek előtt virágzó Nagy-Várad város és vár hazai példája. Habár tollal és szóval másoknak hagyjuk a siratást, mi méltóbb részt veszünk az oly nagy hajótörés ép maradványainak összegyűjtése által. Sőt mind a jelen, mind a késő nemzedéknek emlékébe ajánljuk nevezett Várad város főnemes, jeles és nemes, valamint a hozzátartozó vidéki, általában Magyarország és Erdély bekebelezett részei, a mi hűséges lakosainknak rendithetlenségét és hűségét. Mikor Magyarország említett részei még nem voltak oly szerencsétlenül elesve hazánk oltárai és tűzhelyeinek védelmében, az ellenségek beütései visszaverésében, mindenkor a legnagyobb gyorsasággal és lélekerővel teljesítették irántunk és országunk iránti kötelességöket: kiváltképen Boldai Márton, a mi ítélőtáblánk hites elnöke, Véér György, Stépán Ferencz és Belényesi Ferencz, mind Váradról, a mi összes javainknak főfelügyelő tisztjei és tizedek haszonbérelőinek, a nagyhirű váradi erőd szerencsétlen ostrománál kitüntették nemesszivü nagylelkűségöket, kik közül némelyek segítség hívásra küldettek ki, mások mindenektől elhagyatva mintegy 900 várórral, a török szultán hatvanezernyi rettentő óriási hadserege ellen lelkesen, vitézül harczoltak, életöket, javaikat a hazáért kiméletlenül veszélynek kitették, éjet, napot álmatlanul töltöttek. A tanácssal és fegyelemmel igazgatott őrizettel az oly nagy erővel megszállott erődöket és várat véröket nem kimélve a végsőig védeni el voltak tökéelve. — Sőt a hat hét alatti folytonos rohamok utáni végső összeomlás, megsemmisüléstől fenyegetve és az őrizet ennyire őrködés, s nyomoruságos munka által megtörve, a végsőig letapodva, a várat menthetlenül el kelvén veszteniök,

élethalál harcz között is bebizonyítván a haza iránti szeretetöket, s megemlékezvén a mi Erdélyünk alkotmányának hasznos pontozatairól, hogy az ország határai meg ne kibővítsenek, az adó ne neveltessék, a fejedelem szabad választási jog meg ne sértessék és a többi, habár szent törekvések: azután megghiúsultak. — Mi több! Itt sem állott meg az övéik iránti őszinte szeretetök, hanem az erőszakosan elfoglalt hazától felette szomoruan végképen elbucsuzván, veszedelmök és számkivetésök társaival elhatározták, hogy a mi fejedelmi tekintetünknel, kegyes jóltevőségünk és adakozásunkhoz alázatos könyörgésekkel megtelepedhetések, lakhelyek iránt esedezzenek, a hol nem csak, hogy a haza és elnyomorodott fiai iránti szeretet romlatlan hűség elutasítást nem szenvedett: sőt inkább a kívánt kegyben részesült. Teljes, egészen elhagyott pusztatelkeket, melyeknek igaz törvényes birtokosaik, uraik nincsenek az e végett kiküldendő biztosaink által összeirandókat és Ó- és Uj-Tordán, úgy szintén Egyházfalván kinevezett hiveink, főnemes Kis-Büni Bethlen János kancellarunk és Tekintetes és Nagyságos Hallerkői Haller János Tordamegye főispánja belső tanácsosaink által összeirtakat, Egyházfalván és a mi Ó- és Uj-Torda városunkban és a melyek Torda és Belső-Szolnokmegyében találtnak, *a mi teljes és minden királyi jogunkat, a mi azon birtokon bármiként léteznék* vagy minket azokból akármi ügyek, utak, módok és tekintetnél fogva illetnének vagy illethetnének, *minden haszonvételeikkel*, tartozványaikkal, szántó és miveetlen földjeikkel, rétekkel, legelőkkel, kaszálóhelyekkel, sikságokkal, erdőkkel, ligetekkel, hegyekkel, bérczekkel, havasokkal, völgyekkel, szőlőhegyekkel, hegyfokokkal, álló és folyó vizekkel, halastavakkal, halászati jogokkal, vízvezetékekkel, vízlecsapolásokkal, malmokkal, azok helyeivel egyáltalában pedig mindenféle haszonvé-

teleikkel és összes minden néven nevezhető javadalmaikkal eleitől fogva jogosan azokhoz tartozottakkal és tartozni kellettőkkel, igaz régi határai és mezsgyéivel, azoknak a mi főnemes, előkelő, nemes váradi hazánkfiainak és több más Magyarország mondott részeiben ezelőtt lakó menekülteknek, örököseiknek és mindkét nembeli utódaiknak örökre megtartani, birni, birtokolni, az igaz és törvényes örökösök jogai érintetlen hagyásával adjuk, ajándékozzuk, engedjük: nevezett városaink lakóit, lakóseit, polgári állás és állapotban levőket s ezeknek mindkét nembeli örököszeit és utódait ezen polgári állásukból ki, és a mi hű nemeseink sorába és számába felvesszük, egyesítjük, nemesi kiváltsággal szintén feldiszitjük, ezeken kívül hegyeiket, mivelés alatti szántóföldjeiket, vetéseiket s bármi más örökségeiket az ők birtokaikon levőket, minden tized, kilenczed, ötöd, negyed s bármi más adónemek és felvételek fizetéseitől, sóhivatalunknak évenkénti díjak fizetésétől felszabadítani, felmenteni kívántuk, a minthogy kegyesen adjuk, adományozzuk, engedjük, felemeljük, egyesítjük, bevesszük, bekebelezzük, feldiszitjük, felszabadítjuk, megnemesítjük jelen adomány levelünk által. Nyíltan elrendelvén, hogy azok, kik polgári állásuk s állapotjukat elvesztették, mint mindkét nembeli örököszeit s jogutódaik, *s más ilyen kívülről jövők, kik itt lakozni kívánnak*, mindazokkal a szabadalmakkal, kiváltságokkal, kedvezményekkel, előjogokkal, melyekkel a mi többi hű nemeseink, a kik szintén lakás végett jöttek Magyarországra nevezett részeiből, birnak, birjanak, örvendjenek, örökké élhessenek, birhassanak, örvendhessenek. És úgy a hadjáratokban, mint a jogi- és peres ügyekben csak azoktól a főispánoktól és főbb tisztviselőktől tartozzanak függeni, a kiknek törvényhatóságához tartoznak a nevezett lakhelyeken, nem pedig más akárkitől Biztosítván egyszersmind és

kegyesen megnyugtattván őket, hogy nem csak adományok, ajándékozások és kiváltságaikhoz, melyeket a mi boldog emlékezetű fejedelmi elődeink nekik kegyelmesen engedtek és adtak, adjuk a mi megegyezésünket, s nyilvánítnak jóakaratomkat s azokat is minden azokban foglaltakkal, záradékai, czikkelyei, pontjaiban hegybenhagyjuk, elfogadjuk, kedvesen vesszük, s a felett minden gyümölcseik, tartozványaik, minden néven nevezendő haszonvételeikben fedezzük, megtartjuk és megtartatjuk; de ha valaki ezekben megrovidíttatnék, ha ezek az adományosoktól elidegeníttatnék, a mi fentebb nevezett hű nemeseink érdekében előre intézkedtünk, kegyesen gondoskodtunk visszafoglalásuk iránt, valamint a jogról, melylyel biztosítani és feldiszíteni kívántuk előre is a mi hű nemeseinket. — Nem különben a mi fejedelmi szabadabb bőkezűségünk pótlékául nevezett hűveink legalázatosabb kérésére kedvező megegyezésünket kívánván kinyilatkoztatni: ebben is felkivánjuk őket ölelni s felöleljük, miszerint ők Egyházfalva, Ó- és Uj-Torda és Deés mezővárosok birtokán mészárszéket, boltokat állíthaszanak és azok szabadbirtokát békésen sértetlenül gyakorolhassák, gyakorolni legyen tehetségök és tekintelyök, senkinek másnak ne lehessen ezeken a helyeken mészárszéket vagy boltokat állítani, vagy azoknak birtokában őket megháborítani, megakadályozni, nyugtalanítani vagy bármi módon megkárosítani törvényes büntetés terhe alatt. Ezen kiváltságban részesedésből a mi sókamaránk és sóaknánk sóvágói és többi szolgálat tevői, ki lévén véve, csak az ő régi és ősi állásuk és állapotjukban, minőségükben megmaradnak azon kinyilvánítással, hogy a tordai sóvágók az Appr. Const. kimutatott mód- és eljárás szerint az építési, építkezési munkálatokban, a megtorlodó jegek rohama, a vizek romboló ereje, áradásai és más ismert aka-

dályok ellen egyesített erővel őrködni, védeni, megoltalmazni; az Aranyos vizén létező hidat védeni, a nagy, vagy csendes vizek, malmok gátjai és töltései emelésében, csinálása s igazításában, a város őrizetében, őrállásaiban a többi nemesekkel egyenlő munkát teljesíteni, egyenlő terhet hordozni és a jog igazságszolgáltatásban is (kivétetvén a mi sókamaránk és sóaknánk ügyes bajos dolgait tárgyzók) ezen nemes város igazgatóságától, minden módon és tekintetben függeni tartoznak és kötelesek. A mint mindezek az ország rendjei által ezekről hozott törvényczikkekben nevezett hű nemesseink és mindkét ágoni örököseiknek, jogutódaiknak egyhangulag örök időkre megadattak s megerősítették, érvényben tartatni határoztattak. Minek hitelére s bizonyosságául ezen levelünket függő hiteles pecsétünkkel megerősítve nevezett hű nemesseinknek, úgy mint mostaniak és jövődőbelieknek s azok mindkét nembeli örököseiknek adni, engedni kegyelmesen elhatároztuk. Kiadtuk a mi Besztercze városunkban az Ur 1668-ik eszten-deje január hava 25-ik napján.

Apaffy Mihály,
fejedelem.

Bethlen János,
korlátnok.

Lugosi Ferencz,
titoknok

III. TORDA BIRTOKOSAI A XVII. ÉS XVIII-IK SZÁZADBAN.

I. Ó-Torda nemesei 1641-ben.

Torda város levéltárában egy könyv alaku füzet van, melyet a fennállott kolozsmonostori káptalan adott ki latin nyelven Miklós László főhadnagy, Markó György esküdt és Schilling Boldizsár jegyző kérésére 1807. november 3-án, az ott levő Tordát illető oklevelekről.

Ennek 17-ik okmánya a következő czimmel van jelezve: „Azon nemesek nevei, kik 1641. évi márczius 1-én Ó-Tordán nemeslevelöket bemutatták.”

1. *Kövendi György*, Bethlen Gábor fejedelemtől kapott nemeslevelét mutatja fel, mely kelt Kolozsvártt 1622. szeptember 27-én. Ezelőtt Uj-Tordán lakott.

2. *Balog Tamás*, a mezei lovasok alhadnagya, felmutatja Báthori Gábor fejedelem nemesítő levelét, mely Gyula-Fehérvártt, 1608. junius 19-én kelt. A Csányi Gábor adó alól kivett házában lakik, mely Simonffi Antal és Varga Miklós telkei szomszédságában van.

3. *Buzogány Mihály*, felmutatja Brandenburgi Katalin fejedelemnő 1630. ápril. 26-án Kolozsvártt kelt nemesítő levelét, mely 1631. május 27-én lett kihirdetve. Két városi telket bir, de egyik sincs az adó alól mentesítve.

4. *Orbán Judit*, előbb Vágó György özvegye jelenleg Bánházi István mezei katonák kapitánya felesége. Előmutatja Bethlen Gábor fejedelem 1628. augusztus 22-én Vágó

Györgynek adott ármálisát, s egy másik esketést, melyben kimutatja, hogy Vágó György belső telke és birtoka adó alól ki van véve.

5. *Décsei Szabó János* özvegye Nagy Katalin felmutatja Bátori Gábor fejedelem 1611. ápril 24-én adott, azon telket illető exemptionálisát, mely a Dombi György és Futós Gáspár által szomszédosított telkéről szól, de ezen telek pusztá és lakatlan, s a mely házban most lakik, városi adó alatt van.

6. *Kovács Balázs*, felmutatja I. Rákóczy György fejedelem 1633. ápril 29-én kelt nemesítő levelét. De bár két telket bir, egyik sincs az adó alól mentesítve.

7. *Litterati Balázs*, felmutatja I. Rákóczy Györgytől kapott ármálisát 1631. június 9-ről, de nincs saját háza, más telkén lakik. —

8. *Palóczi Mihály és István*, a Palóczi, másképp Cziomorkányi Mihály fiai. Előmutatják Bethlen Gábor fejedelem Kassán, 1621. május 20-án adott és 1622-ben Abaujvártt kihirdetett nemes levelét. A házuk is exemptionált, mert azt Báthori Gábor 1609. augusztus 20-án Sziogyártó Andrásnak adott levelével adó alól kivette, s ezen Sziogyártó Andrástól vásárolta atyjok Palóczi Mihály. —

9. *Szabó* másképp *Litterati György*, tordai esküdt, felmutatja I. Rákóczi György Szabó Mihálynak adott exemptionális levelét 1633. július 27-ről. Ugyanaz később felmutatja Bethlen Gábor által atyja Seres Szabó Mihálynak Gyula-Fehérvártt 1622-ben adott nemesítő levelét is.

10. *Szabó* másképp *Hidi István*. Előmutatja Brandenburi Katalin fejedelemnő Gyula-Fehérvártt, 1630. június 28-án adott nemes levelét, melynek kihirdetésekor ellentmondtak a tordai birák.*)

*) Az ilyen ellentmondások a polgári telek és birtok adó alóli kivonása ellen tiltakoztak.

11. *Abrahám Péter* előmutatja I. Rákóczy György fejedelemtől 1639. május 19-én Gyula-Fehérvártrt nyert nemesítő levelét, mely ellentmondással lett kihirdetve.

12. *Tóth István* másképp *Maxai*. Előmutatja Báthori István fejedelem nemesítő levelét, mely Tóth Márton pixidariusnak 1581. szeptember 10-én Muszkaországban, Pleskovia várában adatott, s 1640. június 7-én lett Tordán kihirdetve, ellentmondás nélkül. Exemptionalist nem mutatott fel, mert városi telken lakik.

13. *Nagy* másképp *Szabó János*. Felmutatja I. Rákóczy Györgytől kapott armalisát, mely 1631. január 23-án kihirdettetett a tordai birák ellentmondása mellett; városi telken lakik.

14. *Székely Mihály* özvegye *Vernes Ilona*, jelenleg Bihari Pál felesége, felmutatja Bethlen Gábor fejedelem armalisát exemptionalissal együtt, mely 1616. május 2-án adományoztatott Székely Mihálynak, s 1616. október 2-án a tordai birák ellentmondása mellett kihirdettetett. De Bihari Pál nemeslevelét nem mutatta fel, s polgári telken lakik.

15. *Zlatári Istvánné* Pál Anna nem mutatta elé nemes levelét, polgári telken lakik.

16. *Lugosi Gáspár* nem mutatott fel nemes levelet, de az összes esküdt férfiak bizonyítanak igaz nemes volta felől. Lakása polgári telken van.

17. *Békési János* előadja I. Rákóczy György fejedelemtől 1631. június 28-án Gyula-Fehérvártrt nyert nemes levelét; polgári telken lakik.

18. *Balássi Pál*, I. Rákóczy György 1635 július 22-én adományozott nemes levelét mutatja fel. Polgári telken lakik.

19. *Csiszár István*. Nem mutathatta fel nemes levelét, mivel az öcscsénél Csiszár Mihálynál, Székely-Hidon van. Polgári telken lakik.

20. *Özv. Nagylaki Péterné*, szül. Bakó Anna, Báthori Kristóf vajda 1579. ápril 25-én kihirdetett nemes levelét mutatja fel. Háza polgári telek.

21. *Kovács*, másképp *Nagy György*. Felmutatja I. Rákóczy György ármalisát 1633. december 20-ról, melyben köteleztetik, hogy lóval szolgáljon, s mely midőn 1636 július 9-én kihirdettetett, a tordai birák ellentmondottak, nem a személyes nemesség, hanem a polgári telek miatt. Exemptionalist nem mutatott fel, mert idegen telken lakik.

22. *Özv. Erdős Jánosné* Báthori Zsigmond fejedelemnek az Erdős család javára kiállított nemes levelét mutatja fel, mely ezen család birtokát kiveszi az adó alól.

23. *Polgár Mihály* előmutatja I. Rákóczy Györgytől nyert nemes levelét, mely Kolozsvárt 1635. december 10-én állíttatott ki, de háza, melyben lakik, polgári telek.

24. *Vatay Ferencz* Bethlen Gábor 1616. május 15-én adott nemes levelét mutatja fel, mely mostoha atyja Ádamosi István nagy-ajtai lelkésznek adatott ugyan, de a melyben az ő neve is be van igtatva. Polgári telken lakik.

25. *Özvegy Deési Mihályné*, szül. Huszár Anna, felmutatja I. Rákóczy György ármalisát, melyet nevezett fejedelem 1632. június 27-én adományozott férjének. A kihirdetésnek a tordai birák ellene mondtak. Polgári telken lakik.

26. *Pál István* özvegye nem mutatott fel nemes levelet, de nemességét és háza adómentességét a tordai esküdt polgárok bizonyítják

27. *Borbély György*, mint szakálnyiró Csanádi András utóda, Báthori István fejedelemtől és Lengyel királytól 1582. július 13-án Grodnow várában nyert nemességet, s birtoka is kivétel az adó és tized alól. E nemes levél ellentmondás nélkül lett kihirdetve.

28. *Filep Jánosné* egy nemes levelet mutatott fel, melyet 1634. július 15-én adományozott Filep Jánosnak I. Rákóczi György. A kihirdetés alkalmával a tordai birák ellentmondván, per foly felette.

29. *Kymeri János*, Bőjthy István kapitány alatti mezei lovas katona, távol lévén, nemeslevelét nem mutathatta elé, s a jelenlevők különben is kétségbe vonták. Háza nincs kivéve az adó alól.

30. *Tordai János*, mezei lovas-katona, távol lévén hasonlólag nem produkálhatja nemeslevelét, s arról, hogy ármálisa volna, másnak nincs tudomása. Polgári telken lakik.

31. *Sulyok Imre*, Bethlen Gábor nemeslevelét mutatja fel, mely 1625. június 20-án adatott ki, s a mely Tordán nem volt kihirdetve. Nincs saját telke, hanem a más házában lakik.

32. *Radnóti Litterati György* kolozsvári lakósnak van egy háza itt Tordán, melyet vásárolt, de polgári telek.

33. *Médi György* felmutatja Báthori Gábor fejedelem ármálisát, mely Médi Jánosnak 1613. február 16-án adatott Szebenben, melynek kihirdetésekor a tordai birák ellentmondottak, melyet azonban a fejedelem, míg a kérdés tisztázva nem lesz, nem kívánt figyelembe vétetni.

34. *Pápai György* felmutatja Báthori Zsigmond 1596-ban adományozott mentesítő levelét Horváth János házáról, mely a kis-utczában*) Ns. Csáki Gáspár és Boros Balázs polgár telkei szomszédságában van. Ezen házban nem Pápai György lakik, hanem Beolóni Mihály kamarai tiszt. Előadja továbbá Báthori Gábor fejedelem Szebenben 1611. április 20-án kelt kiváltság levelét, mely Szászvárosi Lugosi, máskép Fodor Istvánnak adományoz egy házat, s melyet Pápai a Fodor István özvegyétől vásárolt meg igaz pénzen.

*) Később Kisköves-utca, ma Kazinczi-utca.

35. *Pápai Mózes* a Báthori Gábor jóváhagyó levelét mutatja elé, mely Rákóczi Zsigmondtól Pápai Györgynek a Mózes atyjának Kolozsvárrt 1608. május 1-én adományozott házáról szól s minden adó és tized fizetés alól kivette. (E ház Uj-Tordában a Nyirő Mihály és Dombi Márton telkei szomszédságában volt 1642-ben.)

36. *Pálfi Márton* a Bethlen Gábor fejedelem 1621-ben kelt nemeslevelét mutatja fel, mely szerint Ns. Szaniszlóné, előbb Makkai Litterati István özvegye és Zabó István polgár telkei által szomszédosított háza kivéttetik az adó és tized alól. Ugyanezen Pálfi Márton előmutatta Báthori Gábor fejedelem nemesítő levelét, mely 1613. február 10-én Pálfi Jánosnak adatott, de háza és birtoka kiváltságos voltát nem igazolta.

37. *Túri Mihály* előadja Báthori Zsigmond fejedelem nemeslevelét, mely atyjának Túri Jánosnak Gyula-Fehérvárrt 1598. december 2-án lett adományozva. Ugyanaz előadja Hunyadi János kormányzónak Beszterczén kiállított kiváltságlevelét, mely 1447-ben Szindi Imre házára nézve adott. Ezt megerősítette Mátyás király 1459-ben. Ezen exemptionalisra a később 1642. augusztus 10-én kiküldött bizottság azt jegyezte meg, hogy érvényét veszttette, mert a 200 éves elévülési időt már-már túléltte a hazai törvények szerint.

38. *Nagy*, másképp *Somogyi Mihály* Báthori Gábor fejedelemtől mutat fal nemeslevelet, mely 1609. január 20-án kelt. Házát, melyben lakik, a városbíró és esküdtek kiváltságoltnak mondják.

39. *Sárközi*, másképp *Nagy Imre*. Előadja Báthori Zsigmond nemeslevelét, mely atyjának Nagy, másképp Szabó Gáspárnak, ki tordai lakos volt, Gyula-Fehérvárrt, 1596. augusztus 14-én adott, s ugyanazon évben ellentmondás nélkül kihirdettetett.

40. *Szabó*, másképp *Sárközi György* felmutatja a tordai Kelemen házáróli exemptionalist, melyet Báthori Zsigmond adományozott 1585. márczius 30-án s melyet a Tordai Kelemen utódaitól vásárolt meg, de nem volt kihirdetve.

41. *Litterati Boldizsárné Nagylaki Erzsébet* a Rákóczi György Litterati Boldizsárnak adott nemeslevelét mutatja fel, mely házát is kiveszi a tized- és adó alól, a mely ház van a Litterati Makkai Imre és Szeőcs István telkei között. A nemeslevél kelt 1632. január 1-én.

42. *Litterati Bölöni Mihály* tordai kamaraházi rationalista Rákóczi György Gyula-Fehérvártt 1631. január 1-én kelt nemeslevelét mutatja fel, mely házát is kiveszi az adó alól.

43. *Dombi Bálint* előadja Brandenburgi Katalin fejedelemné 1629. deczember 22-én kelt nemesítő levelét, melynek kihirdetésekor ezen szavakkal mondtak ellene a tordai bíró és esküdtek: „Mivel egyenlő terhet viselt eddig a várossal, ezután is azt kívánjuk, hogy ha a városan kíván lakni, azt cselekedje, másképp nem engedtetik.“ Háza polgári telek. — Folytatva 1641. márczius 29-én.

44. *Szabó*, másképp *Litterati György* a Szabó Mihály fia, előmutatja Bethlen Gábor fejedelem nemeslevelét, mely 1622-ben kelt s mely Seres Miklósnak és öccse Imrének is nemességet adományoz. Kihirdettetett ellentmondás nélkül.

45. *Balázs*, másképp *Baczoni János* felmutatja Rákóczi György fejedelem 1632. június 9-én Gy.-Fehérvártt adott és Székely-Udvarhelytt kihirdetett nemes levelét. Ez a Balázs István a Zákos István leányát vette nőül, kinek házát Báthori István fejedelem 1590. augusztus 25-én vette volt ki minden adó- és teher alól. — Öszveirták: Péchi János és Litterati István.

1642. augusztus 15-én Varsoczi István, Tordai Litte-

rati Péter és Tordai Pálffi István a fejedelmi parancs mellett kiküldettek, hogy a fejedelmi kamarához nem tartozó nemesi telkeket tisztázzák ki, s azokat, kik kiváltságlevelüket előmutatják és így tizedet fizetni nem tartoznak, szorgalmasan és lelkiismeretesen összeírják.

Ezen munkálat folytán kiderült, miszerint Telegdi-Baczoni Litteratus Balás János, Vághó Litterati György, Pápai Mózes, Pápai György, Kovásznai Litteratus Balázs, Nagy Balázs, ki felesége jogán Palóczi-féle nemesi telket bir, Borbély György, Pálffi János, Sárközi Szabó György mert Vadai-féle telken lakik, Vadai György, mert a Báthori Zsigmond által kiváltságolt Csáki Gáspár-féle nemesi telket birja, Médi György, Litterati Boldizsár, Szabó Jánosné, Nagy István, mert a tordai Teatrum nevű utczában, azon nemesi telket birja, mely egykor a Vas Litterati Imréé volt, Sulyok Imre, Erdős Mihály, Balogh Tamás, Pápai György, Bölöni Mihály, Kolozsvári Litterati Imre, mert a Tordai Mártontól megvett kiváltságolt nemesi telken lakik, felmentetnek a tized fizetés alól.

Ellenben ó-tordai Kovács Balázs, Turi Mihály, Zlatári István, Sárközi Litterati Imre, Kövendi György, Vatai Ferencz, Pál János, Nagy György, Szabó, másképp Nagy János, Balázs Pál, Hidi István, Székely Ferencz és Székely Mihály, kiknek személyökre nézve van ugyan nemeslevelök, de telkük és birtokuk kiváltságolva nincs, tizedfizetés alatt hagyattak.

Végre, mert Nagy Balázs Egyházfalván levő házát illető kiváltság levelét fel nem mutatta „noha referálják némelyek, hogy látták Balogh Györgynél, mindazáltal, mivel mi nem relatoria, hanem levél látására deliberaltattunk, azért Kamara Ispán uram olvastassa meg buzáját, s rakja külön a dézmáját, Nagy Balázs produkáljon Szent-Mihály napig

kezéhez szerezvén a levelet Kamara Ispán uramnak, s ha nem produkálhatja, dézmálja meg Kamara Ispán uram.“

Balázs deák és Beölöni Mihály Erdős Mihálynak kiváltságolt szőlőjéből kiszakadt két szőlőt birván, nem produkálhattak mostan, hanem szüretig keressék elé a levelőket s mutassák ki, hogy Erdős Mihály nem a kiváltságolás után szerezte azon szőlőket, hanem a kiváltság levél nyérésekor is ő birta és aféle eximált szőlők.

2. O-Torda nemes birtokosai 1679-ben.

I. Apaffi Mihály fejedelem adománylevele alapján egy bizottság küldetett Tordára, mely a határ felosztást eszközölte, s a felvett okmány, mely az országos levéltárban van, kivonatosan a következő:

Mi köröstartsai Véér György Tordavármegye assessora, Szoboszlai János, azon vármegyének főbirája, Jó Mihály, egyik viceispánja, Bánházi Pál assessora, és Székely Márton, nemes Torda városának notáriussa, adjuk emlékezetül mostaniaknak és következendő megemlített Torda városa lakóainak és másoknak, a kiknek illik, hogy midőn ezen tordai határnak egyenetlen birodalmában sok inconvenienciákat villongást és abból származó alkalmatlanságokat vetünk volna városul eszünkben, közönséges megegyezett akaratból találtuk meg az elmúlt esztendőkből alázatosan a nemes vármegyét, hogy eő nagyságok és eő kegyelmők az iránt való bántódásunkat méltóztatnának jó rendbe s igazításba venni, a minthogy eő nagyságok és eő kegyelmők ebbeli instantiankra méltóságos főispánunkat és nagyságokat, s eő kegyelmeket akkori egyik ítélő mestert és több becsületes főrendeket deputáltak volt ezen dolognak efec-tualására; de a hazában fenforgó sok zürzavar s alkalmat-

lanságok eő nagyságokat s eő kegyelmeket elrekesztette ezen dologtól; azon közben a magunk között való sok izetlenkedés naponként nevedvén, tehát in frequenti congregatione universitatis nostrae Tordensis mindnyájan meggyeztünk s annualtunk abban, hogy az urnak, méltóságos főispánunknak, Tekintetes Nemzetes Teleki Mihály urnak eő kegyelmének adván tetszése és dispositioja szerint csak magunk között is határunkat örökösen felosztanók. Mely dolog végett megtalálván főispán uram eő kegyelmét jelen lévén istenben boldogult Sárpataki Márton akkori egyik ítélő mester is, kivánságunknak ő kegyelmek annualának, rendelvén minket a fennebb megírt személyeket villongásban levő határunknak jó lelkiismerettel való felosztásában, hogy igazságosan munkálkodnánk és kinek-kinek közülünk az ő rendi, értéke s állapota szerinti rata portiot adnok és mutatnok ki; mely dologban Isten igazításából tettük ilyen rendben . . .

Mielőtt a határból részesültek neveit felsorolnám, megjegyzem, hogy osztály alá a következő határrészek jöttek: Sejtér, Kölyköd, Szekerczés, Apotska-völgy, Kurvás-völgy, Hörcsőkös oldal, Kerekkút, Péterlaka, Feljáró, Vaskapuvölgy, Sós-völgy, Járdován-tető, Karácsony-völgy, Pardé, Fejes-völgy, Csipkés, a Sósaknákon túl; Járai-völgy, Csipkés-tere, Ádám-völgy, Borzos, Kenderes, Farkaslyuk, Vár, Lyukavölgy, Virágos-völgy, Kishosszu-völgy, Kolospad, Sósfartető, Szeles-völgy, Szalonnás, Pap-völgye, Leányvár, Marhadéllő, Vetrikés, Vargák-tava gátja, Prekár-völgy, Csányi-völgy, Őri út mellett, Vermestava, Szent-János, Szenti-partja, Varjascere, Setét-völgy, Palaczkos, Törvényfartető, Czondrapál, Antal-völgy, Hosszu-völgy, Holtaknákon túl való láb, Kádárdomb, Keresztüljáró, Kis-völgy, Meleg-völgy, Járai-tava, Vesszős-völgy, Labodás, Békás, Ördöngös, Sebestyén, Apáti

tava. A Bőői utnál, Kigyós-völgy, Gyilkos-kút, Szent-János, Kamarás, Kolozsi akna mellett, Sóvágók tava gátja; és részesültek a következő tordaiak, volt egyházfalviak és Nagy-Váradról ide települtek:

Bethlen Miklós	Pápai első feleségé-	Hunyadi Péter
Véér György	tőli gyermekek	Simon István
Stépán Ferencz	Sós István	Pál István
Boldvai Márton árvái	Csongrádi Pálné	Péter Deák
Véér Mihály	Tarsoly Péter	Czakó Mihály
Szoboszlai János	Szindi János	Egri Máté
öreg Telekiné assz.	Egri János	Perlaki Borbély M.
Erdélyi György	Nemes Péter	Nemezgyártó János
Bálintfi Zsigmond	Zelizi András	Dirincs János
Szeghalmi András	Zalányi Bálint	Törös János
Décsei István	Korlátfalusi Ádám	Bernáth Deákné
Nyikodi László	Torma György	Kádár Mihály
Jó Mihály	Horváth László	Dienes György
Bánházi Pál	Korodi András	Czakó Istvánné
Teremi András	Ambrus András	Nagy István
Székely Márton	Albisi Balás	Körösi György
Vida István	Albisi István	Mikola János árvái
Ferenczi János	Székely Sigmond	Németh Jakab
Pápai Sigmond	Harsányi János	Eperjesi Pál árvái
Lengyel Lakatos M.	Szegedi István	Bethlen Domok árvái
Horváth Lőrincz	Szt.-Mihályfalvi Nagy	Inczédi Péter árvái
Jenei Miklós	István	Csatári Ferencz
Szőllősi Miklós	Ujvári Sámuel	Czégi Miklós
Szilágyi Lőrincz	Simon Ferencz	Bölöni Mihók
Hajdu György	Érsek András	Szigethi Márton
Horváth Mihály	Solymosi Dávid	Diószegi István bor-
Makkai György	Deák Mihály	bély árvái
Solyom Márton	Laskai Mihály	Bakó István

Fodor György	Lakatos Márton	Weress Ferencz árvái
Fekete István	Ujfalusi Nagy Balás	Weress Istvánné
Szaniszló István	Nyerges István	Sóvágó Szabó Mihály
Baranyai Szabó Fer.	Vásárhelyi György	Szóllósi István
Harsányi Szabó F.	Pap István	Moldvai Mihály
Fancsikai János	Szőcs Ferencz	Halász Mihály
Fazekas Mihály	Szoboszlai János	Dersi András
Örkei Ferencz	Hidi István	Sárdi Mihály
Varga György	Debreczeni István	Makai István
Szép Mihály	Fekete Mihály kovács	Nagy Ferencz
Rosomberki János	Váradi Lakatos I.	Szőke György
Kovács István	Kénosi Székely M.	Asztalos István
Hajdu Márton	Vas András	Simai Ferencz
Mészáros Pálné	Debreczeni Márton	Kelemen Szőcs János
Kapusi István	Kőmives Mihály	nos árvái
Székely Miklós	Borbély György	Csáki Sándor
Enyedi György	Horváth István	Csiszár András
Tordai Sámuel	Csizmadia György	Dániel Mihály
Hajdu Márton	Kovács Szőcs Péter	Kapitány Mózes
Mátyás deák	Szentjános Gáspár*	Bölöni György árvái
Ferenczi Sámuel	kovács	Dálnokiné
Szilvási Imre	Ocsvai Gergely	Varga Jánosné
Lippai János	Fábián István	Hantsárosné
Szaniszló A. árvái	Harkányi István	Virág Lászlóné
Váradi Szabó M.	Deák János	Mészáros István
Dirincs Márton	Mikepercsi N. Balás	Német Mihály
Kerekes Varga I	Hentes Márton	Dunai Mátyás
Varga Gergely	Lemhényi András	Szász György
Tolvaj István	Mezei György	Kis Veress István
Enyedi Sámuel	Vásárhelyi Matkó	Nagy László
Kékesi István	Istv.	Pap Simon
Murvai Jakab	Orthodoxa kántor	Balogh Mártonné

Kerekes István	Unitária parochia	Bernáth diák
Szász András	Unitárius kántor	Szindi András
Kovácsnai Mihály	Székely Mihály fiai	Tálos Bálint
Kállai István	Faluvégi Szabó I.	Bölöni Mihók
Bitai Péter	Laskai Márton	Boldis János
Gomkötő István	Győri Szabó A.	Bölöni György árvái
Boldis János	Bereginé	Csatári Ferencz
Diénes Péter árvái	Kigyós György	Vásárhelyi György
Csiszár Péter	Csipő György	kovács
Csató László árvái	Makkai Gergely	Ujvári Sámuel
A város részére	Bene Jánosné	Harsányi János
Orthodoxa parochia	Gyöngyösi Ferencz	Kigyós György
(ev. ref.)	árvái	Laskai Márton

1702-ben összeirt tordai nemes családok.

Ács. Apor. Ajtoni.

Bacsoni. Balla. Balog. Bagaméri. Bánházi. Bányai. Baranyai. Bartalius. Békési. Belényesi. Bene. Benes. Bereczki. Bethlen gróf. Biró. Boldizsár. Borbély.

Csáki. Czakó. Czégi. Csipkés. Csiszár. Csókási. Csomorkányi.

Dávid. Deák. Debreczeni. Décsei. Dersi. Diósi. Dirincs. Dambos. Domokos.

Elek. Enyedi. Eszéki.

Fazakas. Fekete. Fekete, másképp Debreczeni. Ferenczi. Fogarasi.

Gyárfás. Györi.

Hajdu. Haller. Harkányi. Hidi.

Inczédi. Jóó. Jakab.

Kába. Kádár. Kemény. Kerekes. Kiss-Litteratus. Kolozsvári. Komjátszegi. Korodi. Köteles. Kovács. Kuticz.

Lakatos. Laskai. Lippai. Litterati Székely.

Makó. Magyarósi. Mészáros Nagy. Mészáros Kiss. Mészáros Szabó. Moldvai.

Nalácz. Nagy. Nagy, másképp Oláh. Nemes. Némethi. Oláh, másképp Nagy. Osváth. Örkei.

Pál Pap-Litterati. Pápai. Pávai. Porumbáki.

Sikó. Sólyom. Szabó. Szabó, másképp Kerekes. Szaniszló. Szappanos. Szarvasi. Szász. Szegedi. Szeghalmi. Székely. Szerdai. Szilágyi. Szöllősi.

Tarsoly. Tolvaj. Torjai. Török. Törös. Turzai.

Valloncs. Valkai. Vajda. Varga. Veress. Véér. Vinczi. Zalányi. Zsigmond.

3. A tordai nemesek összeírása 1702-ben.

A nemzeti fejedelemség II. Apaffi Mihály lemondásával megszűnván, az Erdélyt kormányzó cs. kir. biztosság mind merészebb kézzel rombolta Erdély alkotmánya védbástyaíait. Ekkor lépett fel II. Rákóczy Ferencz, s egy forradalom tüzét gyújtotta fel, mely mint végeredményeiben látjuk, az I. Leopold által fogamatba vett centralisatio szálait összetépte.

Rákóczy Ferencz fellépésére összeírták Erdély haderejét. Ennek köszönhetjük, hogy a tordai 1702-ben összeírt nemesség névsora az országos levéltárban számunkra fenmaradt. Összeírták 1702. június 10-én Szaniszló Zsigmond megyei főbíró és Nemes Péter alispán.

a) A birtokos és jobbágyos nemesek:

Bethlen Miklós gr. Szaniszló Zsigmond Gyárfás István

Apor István gr. Nemes Péter Komjátszegi Mátyás

Haller István	Turzai György	Osváth Zsigmond
Naláczai István	Valkai Zsigmond	Valloncs Márton
Kemény János	Boldvai M. árvái	Magyarosi István
Biró Sámuel	Ifj. Jóó Mihály	Szeghalmi János
Véér György	Dávid István	Szeghalmi Tamás
Véér Boldizsár	Bánházi Pál utóda	Komjátszegi István
Inczédi Péter	Pápai Ferencz	Ács János
Décsei István	Vajda György	Váradai János
	Tarsoly György	Nagy Miklós

b) Egyházhelyi nemesek:

Korodi András	Váradai Pál	Fekete Mihály
Bagaméri János	Székely Mihály	Moldvai Mihály
Litterati Székely M.	Zalányi Sámuel	Kovács Márton
Enyedi György	Kádár Mihály	Dirincs István
Kis P., Litteratus	Székely Márton	Fogarasi Mátyás
Lippai Márton	Tolvaj János	Szabó István
Czakó Mihály	Tolvaj István	Ajtoni János
Belényesi Sámuel	Csipkés György	Pávai István
Lakatos István	Harsányi János	Fogarasi István
Békési András	Czégi János	Sigmond György
Pál Ferencz	Czakó György	Dersi András
Mészáros Kis István	Köteles István	Szarvasi István
Hajdu Márton	Kovács Tamás	Kerekes György
Fekete, másképp De-	Vajda Márton	Csáki Márton
breceni Mihály	Baranyai Ferencz	Porumbáki János
Némethi István	Csiszár Márton	Kába Gábor
Szilágyi András	Nagy Eliás András	Jakab János
Nagy, m. Oláh T.	Székely Zsigmond	Székely János
Kuticz Demeter	Székely Miklós	Benes Mihály
Ifj. Szilágyi András	Kovács István	Török Pál
Dambos János	Harkányi Miklós	Györi János

Mészáros m. Szabó	Deák János	Elek István
János	Torjai Péter	Fogarasi Ferencz
Székely Márton	Bereczki Mihály	Szász Imre
Makó György	Csókási György	Bartalius Balázs
Szappanyos János	Nagy J., mészáros	Eszéki Filep
Lakatos Ferencz	Eörkei János	Szöllösi István
Weress János	Balogh György	Id. Baczoni János
Fogarasi György	Kovács Miklós	Bene Miklós
Magyarosi János	Kádár János	Szabó Tamás
Mészáros Nagy M.	Fazakas Mihály	Lippai Pál
Diósi Sámuel	Szöllösi Mihály	Debreczeni György
Szabó András	Szász György	Kovács György
Lakatos István	Laskai Mihály	Kolozsvári Ferencz
Ferenczi Sámuel	Bányai Péter	Hidi István
Varga Mihály	Pál István	Törös János
Pap Litterati János	Kovács Gáspár	Vinczi János
Török Péter	Ács István	Harkányi István
Kerekes Mihály	Balla István	Szegedi István
Borbély Mátyás	Szeredai Ferencz	Nagy Miklós
Nagy Ferencz	Sikó János	Csomorkányi F.
Szabó, m. Kerekes	Solyom János	Szabó Ferencz
Mihály	Ifj. Baczoni János	Biró János
Kovács Mihály	Fogarasi András	Pál Mihály
Domokos Mihály	Kovács Zsigmond	Moldvai János

4. A határ felosztás 1761-ben és 1808-ban.

a) A keresztesi törökbuzaföldek felosztásáról való matrix.

Az Aranyos hidjáról a keresztesi hidra járó országutjából Szent-Mihályfalvára járó út és a Nagyberek között levő lábnak alsó vége csege-lyesen az út hosszában:

1 Csiki István a berek felől
2 Kovács Zsigm. középben
3 Kalmár József az út mellett osszák hárman ezen csegelyet egyenlőképen, különben is meg van a lábból szakadva.

Felyül ezen Csegelyen a lábnak alsó vége ugyan az út hosszában kiadatott ezeknek:

1 Bihari István . . . 7 öl
2 Erssek Szabó Gy. 6 „
3 Csiki György utód. 7 „

Ezen földek végénél a több földek keresztül rugnak bé a berekig.

1 Itj. Szócs István . . . 3 öl
2 Fazakas Nagy M. 3 „
3 Kurucz Sára . . . 3 „
4 Bányai Istvánné 3 „
5 Énekes Mihály 3 „
6 Dombai József 3 „
7 Derzsi György 3 „

8 Törös Mártonné 3 öl
9 Fábíán Zsigmond 3 „
10 Balás Deákné 3 „
11 Segesvári András 3 „
12 Szócs András 3 „
13 Sóvágó Nagy Gy. 3 „
14 Id. Kenderesi István 3 „
15 — — —
16 Mező Péter utódai 3 „
17 Domokos Áron 3 „
18 Sas István 3 „
19 Id. Veszprémi Pálné 3 „
20 Veszprémi József 3 „
21 Czeglédi Zsigmond 3 „
22 Tatai Dániel 3 „
23 Kölpényi Vajda I. 3 „
24 Vajai Harkó Ferencz 3 „
25 Sárosi Istvánné 3 „
26 Macskási Gábor 3 „
27 Sebestyén Pál 3 „
28 Mezei Mártonné 3 „
29 Uzoni József 3 „
30 Fenyő Sámuel 3 „
31 Fogarasi János 3 „
32 Sóvágó Kovács Zs. 3 „
33 Incze Istvánné 3 „
34 Debreczeni István 3 „
35 Szász András 3 „
36 Torjai János 3 „

37. Carolus Kerl.	3 öl	10 Somkuti Sámuel	3 öl
38. Kutitz Anna	3 „	11 Kékesi Mihály	4 „
39. Mészáros Nagy József	3 „	12 Anselmus Karl	3 „
Feljül ezen a lábnak vég-		13 Szabédi Pap J. u.	4 „
ge jó az ut hosszában vég-		14 Finta János	4 „
gel ezen föld barázdájára,		15 Varga-utczai János	
mely cseglyes lévén:		Kovács	4 „
1. Madarasi István		16 Ilenczfalvi Nagy Ist.	4 „
2. Markus József osszák egy-		17 Józsiás Derzsiné	4 „
aránt.		18 Késcsináló Balogh J.	4 „
Feljebb mindjárt ezen láb-		19 Mészáros Pap Ist.	4 „
ban a berek mellett fel az		20 Tóth György	4 „
ut hosszában van egy cse-		21 Ajtoni Ferencz	4 „
gely, melynek felső végét		22 Tompai Nagy János	4 „
tartja az ér, és adatott		23 Weress János utódi	4 „
1 Törös Jánosnak	4 öl	24 Mészáros Nagy A.	4 „
Ezzel ellenben levő az		25 Csiplikés János	4 „
erre rugó lábnak Szt.-Mihály-		26 Bagarus János	3 „
falva végiben levő Csegely		a keresztesi útig.	
adatott kétfelé egyenlőképen:		A keresztesi és szent-mi-	
1 Oláh Todor és		hályfalvi út közt levő láb,	
2 Vajna Sámuelnek.		mely keresztül jár Szent-Mi-	
A láb az irt Csegely mellett		hályfalva felé, kezdvén, a kö-	
1 Lapusán Ignác	3 öl	zelebbi láb févaly földé:	
2 K. Csiki János	3 „	1 Várfalvi András	7 öl
3 Botos István	3 „	2 Czakó Sámuel	7 „
4 Badó György	3 „	3 Hunyadi János	7 „
5 Szigethi Csehi Gy.	3 „	4 Kovács Szabó János	7 „
6 Ács Tamás	3 „	5 Nagy Mátyás	7 „
7 Bakó Ferencz	3 „	6 Bene István	7 „
8 id. Pál Ferencz	3 „	7 Kövendi Weress	
9 Fekete Péter	3 „	Gergelyné	7 „

8 Kanyaró Mihály és Zsigmond	7 öl	1 Kutitz	4 öl
9 Turi Sámuel	7 „	2 Hunyor utódok	7 „
10 Sóvágó Nagy Fer.	7 „	3 Ákosfalvi Szilágyi M.	4 „
11 Varga Nagy Ferencz	4 „	4 Dávid Ferencz	4 „
12 Balogh Zsigmond	4 „	5 Dálnoki József	4 „
13 Szőcs Dersi István	4 „	6 Szigethi Mihály	4 „
14 Fülep János	4 „	7 Szabó Mihály	4 „
15 Kanyaró Dávid	3 „	8 Pálfi Sámuel	4 „
16 Péterfi István	3 „	9 Bangó Gy. annyostól	4 „
17 Gilányi Nagy István	3 „	10 Szabó János	4 „
18 Bájér János	3 „	11 Lutherana Parochia	8 „
19 Vinczi András	3 „	12 Unita oláh Parochia	8 „
20 Törös Ferencz	3 „	13 Öreg Szőcs István	8 „
21 Kőrösi Szabó Fer.	3 „	14 Máthé Miklós	9 „
22 Kis-utczai Nagy Istv.	3 „	15 Pater Paulinusok	11 „
23. Hatházi	3 „	16 Reformata Parochia	11 „
24 Bartha Pál	3 „	17 Catholica Parochia	11 „
25 Kiss András	3 „	18 Katholikus mester	7 „
26 Farkas Ferencz	3 „	19 Katholikus kántor	7 „
27 Bencze Mihály	3 „	20 Református mester	7 „
28 Pungrác Máttyás	4 „	21 Református kántor	7 „
29 Kuri Gyuri	4 „	22 Tatár Zsigmond	7 „
30 Moni Szabó Istv.	5 „	23 Unitarius kántor	7 „
31. Babutzi Nagy I.	6 „	24 Csergő Pál	7 „
A mint a két ut egybe szakad.		25 Sándor Zsigmond	7 „
A keresztesi fogadórá		26 Gálfalvi Adámné	7 „
járó országutján által levő		27 Szabó József	7 „
első láb a fogadók felől levő		28 Harasztosi Szabó	
kis hidnál az értől kezdvén		Andrásné	7 „
mérni, a hol szántható, elé		29 Báró Naláczi István	9 „
a nagy uton a város felé		30 Unitarius mester	7 „
		31 Szentmiklósi János	9 „

32 Csatlós Ferencz	7 öl	12 Bágyi Mihály	11 öl
33 Fodor Dániel	11 „	13 Bölöni Ferencz	11 „
34 Báró Józsika M.-né	11 „	14 Tisza László	11 „
35 Ifj. Csapó István	14 „	15 Finta Sámuel	9 „
36 Id. Csapó István	11 „	16 Mészáros Blényesi I.	9 „
37 Köpeczi N. Dániel	9 „	17 Székely Zsigmond	9 „
38 Bencze József	9 „	18 Abrudbányai N. Ján.	9 „
39 Székely László	11 „	19 Trachimirovics Sán.	9 „
40 Mészáros N. István	11 „	20 Rosnyai István	9 „
41 Tóth Márton	11 „	21 Váradi Ferencz és	
42 Csipkés Zsigmond	10 „	József	9 „
43 Csernatonai Sámuel	4 „	22 Öreg Lukácsné	3 „
44 Zoltán Ferencz	1 „	23 Tokai Szabó M.-né	3 „
45 Bereczki Márton	4 „	24 Blási Márton	3 „
46 Pilbák Zsigmond	4 „	25 András Kovács	3 „
47 Lakatos Mihály	4 „	26 Jósa Ferenczné	3 „
48 Szappanyos Simon	5 „	27 Sikesd Sándorné	3 „
49 Szentgyörgyi József	5 „	28 Karsai Jánosné	3 „
Alább ennek végeiben a		29 Solymosi István ut.	3 „
második láb, a polyáni ut fe-		30 Istvándi József	3 „
lől kezdve.		31 György Kovácsné	3 „
1 Vér Mihály	9 „	32 Rácز János utódi	3 „
2 Demeter Miklósné	4 „	33 Szilágyi Péterné	3 „
3 Szász Istvánné	4 „	34 Kanyaró Derzsiné	3 öl
4 Markos Jánosné	7 „	35 Szentkirályi Jánosné	3 „
5 Kittner György	4 „	36 Csehi Péterné és Ko-	
6 Fleischmann Károly	14 „	vács Jánosné, csegely	12 „
7 Magyarosi János	9 „	Alább a harmadik láb az	
8 Gergelyfi József	14 „	ér mellett kezdődvén	
9 Czakó Márton	11 „	1 Gegesi Jánosné	6 öl
10 Borbély Sándorné	7 „	2 Ötves Mihályné u.	5 „
11 Thurzai Ferencz	11 „	3 Vajda István	3 „

4 Makó Péter	3 öl	12 öreg Benkő György	4 öl
5 Kokenpaul Farkas	7 „	13 Csizmadia Benkő Gy.	4 „
6 Jósmai Márton	7 „	14 Bitai András	4 „
7 Csipkés Ferencz	7 „	15 Barabás Márt. cseg.	12 „
8 Harkányi Sámuelné	7 „	Ötödik láb az ér mellett	
9 Harkányi Márton	7 „	kezdődván.	
10 Bágyi István	7 „	1 Zilai	4 „
11 Borbély György	7 „	2 Sárosi Mátyás	4 „
12 id. Köpeczi Gy.-né	11 „	3 Kondort Fülep	4 „
13 Unitaria Parochia	11 „	4 Orbán Mihály	4 „
14 Vinczi Bálint	7 „	5 Máthé Pál	4 „
15 Kövecsi János	7 „	6 Birtalan Miklós	4 „
16 Lukács Márton	11 „	7 Kerekes Mihályné	4 „
17 Etédi József	12 „	8 Sas Mihály	5 „
18 Csizmadia Nagy M.	11 „	9 Szebeni György	4 „
19 Szentkirályi Gy.	9 „	10 Kovács Márton	4 „
21 —	3 „	11 Szabó László	1 „
22 Horváth Szabó P.	4 „	12 Veszprémi Pál	7 „
Negyedik láb a polyáni		13 Tóth Mihály	7 „
útnál kezdődván.		14 Márk György	4 „
1 Gr. Tholdalagi L.	9 öl	15 Blási Rozália	7 „
2 Kamaraház után	10 „	Ezen földek végében az	
3 Sándor György	11 „	útról az erre bejáró févaly	
4 B. Huszár József	11 „	földekből a mostan irt láb	
5 Kesely Sámuel	11 „	mellett az út hosszában mér-	
6 id. Molnár Ferencz	11 „	vén:	
7 Gönczi András	9 „	1 Pálfi Sándor utódai	7 öl
8 Nekkely János	9 „	2 Tarsoly István utódai	7 „
9 Kincses Mihály	9 „	3 Jósmai György	9 „
10 Vajda Kosztin sógo-		A Keresztes felől ezen	
rával	4 „	Jósmai Gy. földére rugó láb	
11 Jakab Mihály	4 „	az útnál kezdetvén méretni:	

1. Szász Márton	4 öl	13 Elmarad egy kis cse-	
2 Demény Márton	4 „	gely	8 öl
3 Barabás János	4 „	Harmadik láb az út felől	
4 Fekete István	6 „	egy barázdában kezdődván.	
5 Benkő György	4 „	1 Apáczai Sámuel	5 öl
6 Köpeczi N. Mihály	4 „	2 Csipkés István	4 „
7 Lengyel Istvánné	4 „	3 Debreczeni Kovács	4 „
8 Farkas József	4 „	4 Szabó Miklós	4 „
9 Harsányi János	4 „	5 János György	4 „
10 Makkai Mihály	4 „	6 Balogh Ferencz	4 „
11 Ajtoni Mihály	4 „	7 Pap Márton	4 „
12 Zalányi Ferencz	4 „	8 Dobos István	4 „
13 Schmidt Pál	7 „	9 Kis György utódai	4 „
14 Nemes András	7 „	10 Kis István	
15 Zalányi György	4 „	11 Szilágyi Gy.	csegely 8 „
16 Bereczki Mihályné	7 „	Innen fordulván a kis be-	
17 Nagy János utódai	4 „	rek felől, vagy az Aranyos	
18 Érsek Szabó P. ut.	5 „	partján egy kis csegelyecske,	
Alól, ezen a második		melyet kapott.	
lábban az ér mellett kezdván.		1 Musnai Józsefné	4 öl
1 Szilágyi Márton	4 öl	Vagyon ezen felül egy	
2 Szőcs Nagy Márton	4 „	más csegely, melyet osztá-	
3 Simon Péterné	3 „	nak egyenlőképen	
4 Nagy Mihály utódai	4 „	1 Székely M. utód.	
5 Nagy György utódai	5 „	2 Székely József	28 öl
6 Major János	9 „	Feljül ezen csegelyen a	
7 Kondort Márton	9 „	a nevezett polyáni útról a kis	
8 Trifuj Mányi	9 „	berek felé bejáró nagy lá-	
9 Edelbekné	9 „	bot az út jöttire felfelé mind-	
10 Beke András	4 „	járt a csegelynél kezdván	
11 Solymosi J. utódai	5 „	mérni:	
12 Baranyai János ut.	5 „	1 Szabó András	7 öl

2 Barabás István	7 öl	33 Lőcsei Sámuelné	6 öl
3 Halmi István	7 „	34 Josvai József	9 „
4 Ifj. Molnár Ferencz	7 „	35 Czakó János	6 „
5 Szentkirályi S.-né	14 „	36 Csizmadia Kis Istv.	6 „
6 Gr. Bethlen Mihály	14 „	37 Szentkirályi Imre	6 „
7 Inczédi Péter utódai	13 „	38 Káptalani Nagy J.	6 „
8 Id. Pápai István	14 „	39 Rácz Szabó György	6 „
9 Vajna Ferencz	4 „	40 Ifj. Istvándi István	4 „
10 Maksai Ferencz	7 „	41 Dombai Mózes cseg.	7 „
11 Zelényi Antal	10 „	Itt megszakad az Érben.	
12 Ajtoni János	8 „	A most leirt nagy láb	
13 Musnai János	8 „	alól a Keresztes felől kezdvén.	
14 Oláh György	4 „	1 Horváth Szabó I.	7 öl
15 Borbély Pál	5 „	2 Piaczi János Kovács	3 „
16 Lukács Ferencz ut.	8 „	3 Szász József	3 „
17 Vajda Györgyné	7 „	4 Vajda Tamás utódai	4 „
18 Gegesi Zsigmond	7 „	5 Ifj. Kenderesi I.-né	4 „
19 Pápai Sámuel	9 „	6 Törös Mihály	3 „
20 Piaczi Székely F.-né	11 „	7 Zoltán Andrásné	3 „
21 Zalányi Lászlóné	11 „	8 Pávai ház után	10 „
22 Id. Sárközi Imre	14 „	9 Székely Mihály pap	4 „
23 Id. Szaniszló Zs.	14 „	10 Czakó Mihályné	4 „
24 Balogh József	7 „	11 Ifj. Pál Ferencz	7 „
25 Gálfi István	7 „	12 Sóvágó Nagy Gy.	4 „
26 Sz.-Rontási Bereczki	7 „	13 Földvári Ferencz	4 „
27 Bacsó Mihály	7 „	14 Tóth István	7 „
28 Heves István utódai	7 „	15 Id. Kiss Péterné fia	7 „
29 Jenei Márton	7 „	16 Szigethi Csehi Péter	7 „
30 Kövendi Ferencz	7 „	17 Gál Mihály	7 „
31 id. Varga István fiával	8 „	18 Dombai Márton	5 „
32 Varga-utczai Székely		19 Turi Mihály utódai	7 „
Ferencz	6 „	20 Kis-Pál Péter	4 „

21 Köteles Pál	4 öl
22 Köteles István	4 „
23 Bitai Györgyné	4 „
24 Váradi Szabó Pál	4 „

A Dombai Mózes csege-
lye felől a berek hosszára
ezen Szabó Pál földére járó
földek:

1 Sorbán János	3 öl
2 Bors György	11 „
3 Medve Mihály	11 „

Az ezen három földek
előtt iratott lábnak belső vé-
génél levő keresztül a be-
rek hosszára járó láb kez-
dődvén méretni a V. Szabó
Pál földe végétől:

1 Bencze Pál utódai, févaly	7 öl
2 Bálint József	6 „
3 Weress Ferencz	8 „
4 Boldvai örökösök	8 „
5 Rácz András	4 „

A Dombai Mózes csege-
lye mellett levő ér és bejáró ös-
vényen felyül más láb az út
hosszában, melynek végét
tartja az irt ösvény, az út-
ról a berek felé mérvén:

1 B. Kemény S.-né	8 öl
2 László Mihály	4 „
3 B. Kemény Imre	7 „

Ezen földeken feljül levő
láb, mely az útról a berek
felé rug be véggel, alulról
felfelé kezdvén mérni.

1 Trintsi vejestől	4 öl
2 Ifj. Sárközi Imre	8 „
3 Székely Sámuel utó- dai Gadó Judittól	8 „
4 Trauzner utódok	7 „
5 Szigethi Órás Gy.	4 „
6 Bihari János	7 „
7 Magyarai Szabó Gy.	7 „
8 Gr. Teleki Ádám	9 „

Az aranyos hidjáról a kis-
bejáró ösvényig. Ezen lábnak
belső végében levő más láb,
mely a berekre rug véggel
kezdett mérni az előbb irtt
gyalog ösvénynél.

1 Samarai ház	7 öl
2 Gál József	7 „
3 Székely Elek	7 „
4 Henter István	9 „
5 B. Józsika Mózes	9 „
6 Gr. Bethlen István	12 „
7 Köteles György u.	3 „
8 Köteles Gergely u.	3 „
9 Radó Ferncz, cs.	8 „

Kimenvén a mostan em-
litett bejáró ösvényen felül
a gróf Teleki Ádám földe mel-
lett az Aranyos felé mérvén.

1 Csató utódok	7 öl	2 Korodi Sámuel	14 öl
2 Vajda Sig. utódai	8 „	3 Ferenczi József	14 „
Innen felmenvén a nagy		4 Pálffi László	14 „
berek mellett a téglavermek		5 Szaniszló Albert	15 „
ellenében a Törös János cse-		6 Ifj. Köpeczi Nagy	
gelye felső végénél keresztül		György	14 „
folyó vizér, nagy ároktól fogva		7 Bogátsi Pál	15 „
fel a Szent-Mihályfalvi hatá-		8 Ifj. Pápai István	14 „
rig tartó gyepre, közönsége-		9 Harkányi Miklós	12 „
sen Fertály rétire, mely eddig		10 Sombori András	12 „
a nemes város lovai számára		11 Mészáros György	12 „
kaszáltatott, sarjuja legelésre		12 Kékesi Márton	12 „
tartatott, annak alsó részében		13 Gothárd János	12 „
hol a szent-mihályfalvi úttól		14 Deák Mihály	12 „
bé a fiscus része, és ezen rét		15 Sárosi Márton	10 „
között felfolyó vizárokig a		16 Bányai György	12 „
hely keskenyebb lévén ha-		17 Szász István	10 „
gyatott mostan is füvelő hely-		18 Bedő József	11 „
nek az honnan az interveien-		19 Ifj. Szaniszló Zsig.	9 „
sek lovai számára hamarább		20 Fodor Mózes	9 „
fű szerkeztethessék, melynek		21 Zalányi István	4 „
szélében az út mellett egy		22 Br. Bornemisza P.	14 „
métát hagyván, azon feljül		mely csegelyesen tart a	
osztatott e szerint:		tordai és szentmihályfalvi ha-	
1 Székely Sámuel utódai		tár között keresztül menő	
Csongvai Annától Sámuel		töltött út (római országút)	
és László	12 öl	gyepes oldaláig.	

b) *A Hegy dűlőben levő törökbuza földek felosztásáról való matrix.*

Kezdődik az O-Tárcza ne- | gelete irányában, mely mére-
vezetű szőlőhegy felső sze- | tett az irt O-Tárcza és Sina

nevü szőlőhegyek tetején elé
a martalja szőlőhegy gyepeje
mellett bejáró ösvényig.

1	Máté János utódai	3	öl
2	Ifj. Istváni István	3	„
3	Demjén György	3	„
4	Id. Benkő György	3	„
5	Máté Pál	3	„
6	Sóvágó Nagy Gy.	3	„
7	Jabab Mihály	3	„
8	Fülöp János	3	„
9	Székely Sámuel	3	„
10	Balogh Sigmond	3	„
11	Kövendi Ferencz	5	„
12	Zalányi István	5	„
13	Ajtoni Mihály	5	„
14	Finta Sámuel	6	„
15	Makkai Mihály	5	„
16	Szentkirályi György	6	„
17	Dombai Márton	4	„
18	Majer János	6	„
19	Mondort Márton	6	„
20	Josvai György	7	„
21	Josvai József	6	„
22	Szász István	6	„
23	Sárosi Márton	6	„
24	Magyarosi János	6	„
25	Zelényi Antal	6	„
26	Mészáros György	7	„
27	Demeter Miklósné	3	„
28	Bányai Györgyné	7	„
29	Gönczi András	6	„

30	Lukáts Márton	6	öl
31	Czakó Márton	7	„
32	Unitária Parokin	8	„
33	Id. Csapó István	7	„
34	Ifj. Csapó István	8	„
35	Csató utódok	6	„

A Sina és O-Tárcza kö-
zött bejáró ösvényig, mely az
egész kerten keresztül rug be
a Sósra. Tul az ösvényen

36	Bethlen Mihály	8	öl
37	Gergelyffi József	8	„
38	Szaniszló Albert	8	„
39	Ifj. Pápai István	8	„
40	Ifj. Köpeczi N. Gy.	8	„
41	Id. Szaniszló Zs.	8	„
42	Ferenczi József	8	„
43	Székely Samu utódai		
	Csongvai Annától		
	Samu és László	6	„
44	Korodi Sámuel	8	„
45	Id. Sárközi Imre	8	„
46	Bogátsi Pál	8	„
47	Fleismann Károly	8	„
48	Pálfi László	8	„
49	Katholika Parochia	7	„
50	Patres Paulini	7	„
51	Reformata Parochia	7	„
52	Id. Pápai István	8	„
53	Id. Köpeczi N.		
	Györgyné	7	„
54	Piaczi Székely F.-né	7	„

55 Zalányi Lászlóné	7 öl	1 Farkas Ferencz	
56 Harkányi Miklós	7 „	Tul az úton elé felé menvén	
57 Sombori András	7 „	2 Vajda Zsigmond ut. 5 öl	
58 Vinczi Bálint	6 „	3 Postaház	5 „
59 Kövecsi János	5 „	4 Református mester	5 „
60 Kékesi Márton	7 „	5 Református kántor	5 „
61 Tóth Márton	7 „	6 Markesz Jánosné	5 „
62 Csipkés Zsigmond	7 „	7 Katholikus mester	5 „
63 Deák Mihály	7 „	8 Katholikus kántor	5 „
64 Bágyi Mihály	7 „	9 Lőcsei Sámuelné	5 „
65 Fodor Dániel	7 „	10 Unitárius mester	5 „
66 Csizmadia N. Mihály	6 „	11 Unitárius kántor	5 „
67 Sándor György	6 „	12 Czakó János	4 „
68 Mészáros Belényesi	6 „	13 Harkányi Sámuelné	6 „
69 Benkő István	5 „	14 Harkányi Márton	5 „
70 Soós Mihály	4 „	15 Turzai Ferencz	7 „
71 Szentmiklósi János	6 „	16 Székely László	7 „
72 Gegesi Zsigmond	4 „	17 Id. Molnár Ferencz	7 „
73 Bölöni Ferencz	7 „	18 Szabó László	7 „
74 Gothárd János	7 „	19 Mészáros N. István	6 „
75 Szóts Nagy Márton	4 „	20 Rosnyai N. István	6 „
76 Szóts István	6 „	21 Bálint József	5 „
77 Musnai János	6 „	22 Nekkely János	6 „
78 Ajtoni János	6 „	23 Kékesi Mihály	4 „
79 Fodor Mózes	6 „	24 Trachimirovics Sán.	6 öl
80 Varga István fiastól	8 „	25 Ifj. Szaniszló Zsig.	6 „
Alól ezen lábon a 2-ik		26 Kincses Mihály	6 „
láb a Martalya gyeplőjénél		27 Blási Márton	6 „
kezdvén mérni a Varga Ist-		28 Luterána Parochia	6 „
ván földje végénél, holott is		29 Pápai Sámuel	6 „
a gyeplő és bejáró ösvény		30 Bencze József	6 „
közt van egy Csegely		31 Kőpeczi N. Dániel	6 „

32 Váradi Fer. és Józs.	6 öl	63 Székely Zsigmond	6 öl
33 Abrudbányai N. J.	6 „	64 Tarsoly István u.	6 „
34 Henter Sámuel	5 „	65 Szabó János	4 „
35 Szabó József	3 „	66 Nagy Mátyás	4 „
36 Harkányi Szabó A.-né	4 „	67 Sárosi Mátyás	4 „
37 Böszörményi Mihály	4 „	68 Nagy Szabó Gy.	4 „
38 Bedő József	7 „	69 Bihari János	4 „
39 Veszprémi Pál	5 „	70 Szentkirályi Imre	4 „
40 Farkas József	5 „	71 Id. Istvándi István	4 „
41 Váradi Lakatos F.	5 „	72 Káptalani N. János	4 „
42 Tóth Mihály	5 „	73 Keöväri Márton	4 „
43 Czakó Sámuel	5 „	74 Balogh József	5 „
44 Tatár Zsigmond	5 „	75 Jenei Márton	5 „
45 Zalányi György	5 „	76 Nagy György u.	5 „
46 Zalányi Ferencz	5 „	77 Rátz Szabó György	5 „
47 Maxai Tamás	5 „	78 Pap Márton	4 „
48 Sóvágó N. Ferencz	5 „	79 Balogh Ferencz	4 „
49 Id. Pál Ferencz	5 „	80 Babos János	4 „
50 Szigethi Csehi Péter	5 „	81 Pálfi Sándorné	6 „
51 Ifj. Molnár Ferencz	5 „	82 Barabás István	3 „
52 Jártó Ferencz	5 „	83 Német Szabó	3 „
53 Bágyi István	5 „	84 Ötvös Mihályné	3 „
54 Csatlos Ferencz	5 „	85 Szabó István	3 „
55 Turi Mihály utódai	5 „	86 Székely Sándorné	3 „
56 Bene István	5 „	87 Kuri Gyuri	3 „
57 Kanyaró Mihály és		88 Jora Ferenczné	3 „
Zsigmond	5 „	89 Karsai Jánosné	3 „
58 Sándor Zsigmond	6 „	90 Kutitz	3 „
59 Vajda Györgyné	6 „	91 Karolus Kerl.	3 „
60 Csipkés István	5 „	92 Nagy Tamás utódai	4 „
61 Dombai Mózes	4 „	93 Samarai-ház után az új	
62 Hunyadi János	5 „	lábnak févaly földé	

Az új láb most fogatott fel gyeptől s aplicáltatott ezen törökbuza kerthez a feredő-mál nevezetű szőlőhegy felől s véggel rug a már leírt két láb földekre kezdődött méretni a város felől való külső végén be a holtaknak fele.

1 Kondort Fülöp	4 öl
2 Orbán Mihály	4 „
3 Ilyencz falvi Nagy I.	4 „
4 Szebeni János	4 „
5 Szász Márton	4 „
6 Kis Péter utódai	4 „
7 Varga Nagy Ferencz	4 „
8 Csipkés János	4 „
9 Kispál Péter	4 „
10 Köteles Fejér Pál	4 „
11 Köteles Fejér István	4 „
12 Apáczai Sámuel	5 „
13 Mészáros Pap István	4 „
14 Zejk Mózes	4 „

A kapuig, a hol szekérel bejárnak a törökbuza kertbe tul az úton.

15 Kitner György	4 öl
16 Szigethi Gy. órás	4 „
17 Szappanyos Simon	4 „
18 Tübák Simon	4 „
19 Zoltán Ferencz	4 „
20 Ajtoni Ferencz	4 „

21 Bangó György	4 öl
22 Szigethi Mihály	4 „
23 Halmi István	3 „
24 Toth György	4 „
25 Balázs István	4 „
26 — — — —	—
27 Istvándi József	3 „
28 Bencze Mihály	3 „
29 Kis-utczai Nagy I.	3 „
30 Debreczeni István	3 „
31 Szász József	3 „
32 Bartha Pál	3 „
33 Fenyő Sámuel	3 „
34 Uzóni József	3 „
35 Czeglédi Zsigmond	3 „
36 Tatár Dániel	3 „
37 Macskási Gábor	3 „
38 Sóos István	3 „
39 Ifj. Kis Péter	3 „
40 Kövendi Kis István	4 „

Harmadik láb, az holtaknak felől kezdvén mérni

1 Traurner utódok	5 öl
2 B. Kemény Sámuelné	6 „
3 B. Weselényi Mária	6 „
4 Vér Mihály	6 „
5 Weress Ferencz	6 „
6 Henter István	6 „
7 Elbekné	7 „
8 Inczédi Péter utódai	7 „
9 Bocs György	7 „
10 Gr. Toldalagi László	7 „

11 Gr. Teleki Ádám	7 öl	42 Várfalvi András	5 öl
12 Székely Elek	7 „	43 Ákosfalvi Szilágyi M.	4 „
13 B. Nalácz Istvánné	7 „	44 Méthé Miklós	6 „
14 B. Bornemisza Pál	7 „	45 Unita Oláh Porochia	6 „
15 B. Józsika Mózes	7 „	46 Gálfalvi Ádámné	6 „
16 Gr. Bethlen Mihály	7 „	47 Váradi Szabó Pál	4 „
17 Br. Huszár József	7 „	48 Horváth Szabó Pál	4 „
18 Boldvai övéivel	7 „	49 Tompai Nagy János	4 „
19 Medve Mihály	7 „	50 Szigethi Csehi István	4 „
20 Gálfi István	5 „	51 Debreczeni Kovács S	4 „
21 Hunyor utódok	5 „	52 Borbély Pál	4 „
22 Smidt Pál	5 „	53 István Kovács	4 „
23 Németh András	5 „	54 Földvári Ferencz	4 „
24 Bereczki Mihályné	5 „	55 Szabó Miklós	4 „
25 Szt.-rontási Bereczki	5 „	56 Solymosi János	4 „
26 Csergő Pál	5 „	57 Jónás György	4 „
27 Bacsó Mihály	5 „	58 Szőcs Dézsi István	4 „
28 Heves Istvánné	5 „	59 Kis György utódai	5 öl
29 Kis István	5 „	Csegely, a gyepүнél mel-	
30 Székely Sámuel utó-		lett lejáráó ösvénynél kezdvén	
dai Gadó Judittól	5 „	mérni a Soósaknák felé.	
31 Bencze Pál utódai	5 „	1 Dávid Ferencz	5 öl
32 Turi Sámuel	5 „	2 Lakatos Mihály	4 „
33 Varga-utczai Székely		3 Baranyai János	4 „
34 Csipkés Ferencz	5 „	4 Józsiás Derzsi	4 „
35 Oláh György	5 „	5 Törös János	4 „
36 Josvai Márton	5 „	6 Finta János	4 „
37 Mészáros Nagy Péter	5 „	7 János Kovács	4 „
38 Gáll Mihály	5 „	8 Csiki István	4 „
39 Borbély Sándorné	5 „	9 Weress János utódai	4 „
40 K. Weress Gergelyné	5 „	10 Czakó Mihályné	4 „
41 Borbély György	5 „	11 Bitai György veje	4 „

12 Csizmadia Szilágyi M	4 öl	44 Péterfi István	3 öl
13 Érsek Szabó J. utód.	4 „	45 Kanyaró Dávid	3 „
14 Márk György	4 „	46 Vajda István	3 „
15 Birtalan Miklós	4 „	47 Kovács Jánosné	3 „
16 Trincsi vejestől	4 „	48 Vajna Sámuel	3 „
17 Barabás János	4 „	49 Gegesi Jánosné	3 „
18 Fekete István	4 „	50 Kondort Márton	3 „
19 Lengyel Istvánné	4 „	51 Barabás Márton	3 „
20 Szentkirályi S.-né	4 „	52 Lapusán Ignác	3 „
21 Id. Istvándi István	4 „	53 Oláh Todor	4 „
22 Rácz András	4 „	54 Bagarus János	3 „
23 Domokos árvák	3 „	55 Csiki János	3 „
24 Fekete Péter	3 „	56 Márkus József	3 „
25 Szentkirályi Jánosné	3 „	57 Id. Pál Ferencz	3 „
26 Kanyaró Dézsiné	3 „	58 Vajda K. sógorával	4 „
27 Szilágyi Péter árvái	3 „	59 Áts Tamás	3 „
28 Rácz János utódai	3 „	60 Bakó Ferencz	3 „
29 György Kovácsné	3 „	61 Csiki Péterné	3 „
30 Solymosi István	3 „	62 Szigethi Csehi Sám.	3 „
31 Pap Nagy And.-né	3 „	63 Madarasi István	3 „
32 András Kovátsné	3 „	64 Mészáros Nagy Józ.	3 „
33 Öreg Lukátsné	3 „	65 Dálnoki József	3 „
34 Tokai Szabó M.-né	3 „	66 Szigethi Mih. utód.	4 „
35 Kis Andrásné	3 „	67 Pálfi Sámuel	4 „
36 Körösi Szabó F.	3 „	68 Fogarasi Ferencz	4 „
37 Pungrác Mátyás	3 „	69 Kiss István	4 „
38 Vinczi András	3 „	70 Köteles Ger. utod.	4 „
39 Bájer János	3 „	71 Mezei Márton ut.	4 „
40 Somkuti Simon	3 „	72 Székely Márton ut.	4 „
41 Anzelmus Kerl	3 „	73 Bagameri Zsigmond	3 „
42 Gilányi Nagy F.	3 „	74 Varga Tamás ut.	4 „
43 Komáromi István	4 „	75 Torjai János	4 „

76 Incze Istvánné	4 öl	24 Balázs Deákné	5 öl
77 Sóvágó Kovács S.	4 „	25 Sorbán János	5 „
78 Oláh Lupuj	4 „	26 — —	3 „
79 Csiki György utó-		27 Fogarasi Gásp. Klára	4 „
dai csegely	12 „	28 Sóvágó Nagy György	4 „
Ötödik láb a gypünél a		29 Bodó Ferencz	4 „
Kömál tetején elkezdvén mérni		30 Mező Péter utódai	4 „
1 Mészáros Nagy András-		31 Köpeczi Vajda István	5 „
nak a láb mellett egy fecs-		32 Vajai Farkas Ferencz	7 „
kefarkulag rugó földcske		Fenn marad egy csegely	7 „
2 Koken Paul	6 öl	Hatodik láb. Kezdvén ezt	
3 Harsányi János	5 „	is mérni a fennirt szőlőnek	
4 Etédi József	5 „	gyepűjénél, által a Sós felé.	
5 Tisza László	7 „	1 Kamaraház után	8 öl
6 Gálfi István	6 „	2 Kalamár József	3 „
7 Tóth István	6 „	3 Pataki György	3 „
8 Veszprémi Pálné	3 „	4 Bitai András	3 „
9 Sebestyén Pál	3 „	5 Beke András	3 „
10 Bihari István	3 „	6 Ifj. Kenderesi utód.	3 „
11 Bereczki Márton	5 „	7 Szabédi János pap	3 „
12 Kurucz Sára	3 „	8 Kovács Zsigmond	3 „
13 Bányai Istvánné	3 „	9 Törös Ferencz	3 „
14 Simon Péterné	3 „	10 Szentgyörgyi József	3 „
15 Szász Istvánné	4 „	11 Mészáros Nagy And.	3 „
16 Dombai József	3 „	12 Késcsináló Balogh J.	4 „
17 Derzsi György	3 „	13 Brassai Simon	4 „
18 Törös Mártonné	3 „	14 Fazakas Nagy M.	3 „
19 Ifj. Szócs István	3 „	15 Babuczi	4 „
20 Szász András	3 „	16 Olajos Jeremia	3 „
21 Szócs András	3 „	17 Szilágyi Györgyné	3 „
22 Fábíán Zsigmond	3 „	Itt marad egy kis csegely.	
23 — —	5 „		

c) Matrixa a Martallji rétnek,

mely a felsőbbség helybenhagyásából a tordai közönségnek határozása mellett örökösön felosztatott és kinek-kinek assignaltatott folyó 1808-dik esztendőben.*)

A hármos táblában első tábla.

1 Székely Elek utódai	3 öl
2 Székely Ferencz	6 „
3 Fodor Sámuel	4 „
4 Pápai Sámuel	3 „
5 Kesely Mária	3 „
6 Rác Szabó Dániel	3 „
7 Csipkés Boldizsár	3 „
8 Kanyaró Ferencz	3 „
9 Ilenczfalvi Nagy F.	3 „
10 Balogh János és Józsefné	3 „
11 — Sára testvérei	3 „
12 Csipkés József	3 „
13 Derzsi Ferencz	3 „
14 Székely István fia	3 öl
15 Nagy Tamás	3 „
16 Mészáros András	3 „
17 Molnár Mihály	3 „
18 Szigethi Ferencz	3 „
19 Kékesi Pál	3 „
20 Derzsi József	3 „

22 Tordai József	3 öl
23 Sigmond József	3 „
24 Barla Gergely	3 „
25 Tóth Márton	3 „
26 Sárközi Sámuel	3 „
27 Turzai Sámuel	3 „
28 Mészáros Nagy Pál	3 „
29 Ajtoni József	3 „
30 Fejér Istvánné	3 „
31 Técsi András	3 „
32 Szabó József	3 „
33 Kimpel Ferencz	3 „

Itt az ér marad a pásztornak.

Második vagy közép-tábla, a berek felől kezdvén.

1 Váradi Lászlóné	3 „
2 Molnár András	3 „
3 Csekme Ferencz	3 „
4 Sárosi András	3 „
5 Nagy Péter	3 „
6 Kövendi Márton	3 „
7 Mészáros János	3 „
8 Kékesi János	3 „
9 Disunita egyház	3 „
10 Olasz Sámuel	3 „
11 Finta Andrásné	3 „
12 Mészáros Székely J.	3 „
13 Koncz András	3 „

*) Ma Postarét.

14 Pál Márton	3 öl	6 Almási Dániel	3 öl
15 Farkas Mózes	3 „	7 Csipkés István	3 „
16 Blényesi István	3 „	8 Mészáros N. Józsefné	3 „
17 Felvinczi Sámuel	3 „	9 Modi Sámuelné	3 „
18 Markus Józsefné	3 „	10 Nagy Sámuel	3 „
19 Ravai János	3 „	11 Czakó Mihály	3 „
20 Babos Márton	3 „	12 Gönczi Andrásné	3 „
21 Érsek György	3 „	13 Ifj. Szócs András	3 „
22 Szócs Pál	3 „	14 Ravai Péter	3 „
23 Bogáthi József	3 „	15 Barok György	3 „
24 Csergő Elek	3 „	16 Ifj. Köteles Márton	3 „
25 Császár György	3 „	17 Id. Köteles Márton	3 „
26 Ravai József	3 „	18 Adorján Sándor	3 „
27 Orbán Mihályné	3 „	19 Bacsó János	3 „
28 Törös Jánosné	3 „	20 Józsa Márton	3 „
29 Czakó János	3 „	21 Kőrösi Tamás	3 „
30 Ifj. Székely Mózes	3 „	22 Kövendi Márton	3 „
31 Zilai János	3 „	23 Tóth Székely János	3 „
32 Apáczai Sámuel	3 „	24 Balogh András	3 „
33 Bujdosó János	3 „	25 Derzsi György	3 „
34 Turbutz Ferencz	3 „	26 Nekkely György	3 „
35 Ifj. Székely János	3 „	27 Blényesi Ferencz	3 „
36 Székely László	3 „	28 Sárosi Pálné	3 „
37 Máthé Ferencz	3 „	29 Vitéz Józsefné	3 „
38 Fenyő Istvánné	3 „	30 Liczkai György	3 „
Harmadik tábla a víz felől		31 Id. Farkas Ferencz	3 „
ugyan a berek felől kezdve.		32 Istvándi István	3 „
1 Sebestyén János	3 „	33 Istvándi J. utódai	3 „
2 Etédi József	3 „	34 Mészáros Kis István	3 „
3 Etédi János	3 „	35 Köteles Székely Fer.	3 „
4 Szilágyi József	3 „	36 Demény János	3 „
5 Almási Miklós	3 „	37 Csipkés Ferencz	3 „

- 38 Mohácsi Sámnelné 3 öl
39 Kiss István 3 „

A Kőmál alatti tábla.

- 1 Ajtoni Mihály 12 „
2 Fenyő Sámuel 7 „
3 Pápai Istvánné 10 „
4 Gegesi Zsigmond 7 „
5 Gottfrid Márton 4 „
6 Szaniszló Sámuel és
István 5 „
7 Miklós András 5 „
8 Aradi Márton 4 „
9 Balogh Mihály 3 „
10 Id. Czakó Sámuel 5 „
11 Ifj. Czakó Sámuel 5 „

E mellett egy csegely
adatott Vajna Benjáminnak
és nem vette el.

- 1 Balogh Zsigmond 10 öl
2 Követsi János 10 „
3 Pataki Sámuel 5 „
4 Csipkés Ist. utódai 5 „
5 Csipkés Elek 10 „
6 Osztrovics József 10 „
7 Korodi János 12 „
8 Csipkés Albert 8 „
9 Székely László 10 „
10 Lukács György 6 „
11 Silling Boldizsár 10 „
12 Székely János 6 „
13 Baróczi András 5 „
14 Budai Mihály 5 „

- 15 Nemes Márton 5 öl

- 16 Nemes András 5 „

- 17 Harkányi Miklós 5 „

- 18 Pataki János 4 „

- 19 Pataki József 4 „

- 20 Szabó István 5 „

- 21 Nagy Mihály, Csetri,
Váradi és több házai
után 10 „

- 22 Követsi Jánosné 5 „

- 23 Követsi Pál 5 „

- 24 Köpeczi Pál 5 „

- 25 Zalányi Sámuel 5 „

- 26 Fejér Mátyás 5 „

- 27 Ferenczi Sámuel 4 „

Ezen feljül a gr. Thorocz-
kay Pál kapujánál kezdődő
tábla.

- 1 Pénteki Mihály 10 öl

- 2 Miklós László 10 „

- 3 gr. Thorockay Pál 10 „

- 4 Weress Jánosné (ó-
tordai) 5 „

- 5 Pap Istvánné 5 „

- 6 Weress Mártonné
(kövendi) 4 „

- 7 Finta Sámuel 5 „

- 8 Tóth László 5 „

- 9 Id. Érsek Sámuel 4 „

- 10 Weress Sámuelné (kö-
vendi) 4 „

- 11 Fodor Pálné 4 „

12 Zilai Sámuel utódai	4 öl
13 Agota Jánosné	5 „
14 Demeter Ferenczné	5 „
15 Fogarasi József	4 „
16 Petri Mártonné	3 „

A felső berken feljül Torda
felé mérve:

1 Szigethi György	6 „
2 Sipos András	5 „
3 Bányai István	5 „
4 Székely Pál	4 „
5 Szabó Erssek S.	4 „
6 Id. Sipos András	4 „
7 Sipos Márton	4 „
8 Jánó Zsigmond	4 „
9 Mezei György utódai	4 „
10 Sárosi Kata	3 „
11 Timár Nagy József	3 „
12 Bara János	3 „
13 Bara Sámuel	3 „
14 Helmeczi György	3 „
15 Bartha Mihály	3 „
16 Bányai János	3 „
17 Rácz András	3 „
18 Sipos Mihály	3 „
19 Orgonista Nagy Mi- hálné	3 „

Itt fennmarad három öl
a triangulum után.

1 Pungrác József	3 öl
2 Katona Pál	3 „
3 Kis József	3 „

4 Segesvári András	3 öl
5 Zoltán Ferencz	3 „
6 Josvai Gergely	3 „
7 Josvai Márton	3 „
8 Fülöp Sándor	3 „

A Triangulum végiben:

1 Kapusi Ferencz	1 ¹ / ₂ öl
2 Kalamár Sámuel	1 ¹ / ₂ „
3 Lukács Józsefné	1 ¹ / ₂ „
4 Farkas Márton	1 ¹ / ₂ „
5 Kis Sándor	1 ¹ / ₂ „
6 Baranyai István	1 ¹ / ₂ „
7 Rabatiné	1 ¹ / ₂ „
8 Lukács Sámuel	1 ¹ / ₁ „
9 Baldácsi Gergely	1 ¹ / ₂ „
10 Czeplédi István	1 ¹ / ₂ „
11 Oláh Lászlóné	1 ¹ / ₂ „
12 — Mihály	1 ¹ / ₂ „
13 Áts György	1 ¹ / ₂ „
14 Áts Ferencz	1 ¹ / ₂ „
15 Szilágyi Márton	1 ¹ / ₂ „
16 Rácz János	1 ¹ / ₂ „
17 Rátz Sámuel	1 ¹ / ₂ „

A felső berek mellett való
tábla:

1 Regius Fiskus	10 „
2 Betegh Gábor	10 „
3 Nagy Mihály	10 „
4 Gálfi József	10 „
5 Losonczi Pálné	5 „
6 Mezei István	10 „
7 Molnár Ferencz	5 „

8	Kolozsvári Nagy I.	10	öl
9	Boér Ferencz	10	„
10	Vajna Zsigmond	8	„
11	Szócs Sámuel	8	„
12	gr. Teleki Domokos	10	„
13	gr. Kemény Sámuel	10	„
14	br. Naláczi József	10	„
15	gr. Bethlen Far- kasné	10	„
16	gr. Bethlen Farkas	10	„
17	br. Szentkereszti	10	„
18	gr. Degenfeld	10	„
19	br. Bornemissza	10	„
20	br. Józsi Miklós	10	„
21	gr. Gyulai Józsefné	10	„
22	gr. Bánffy György	10	„
23	Vér ház	10	„
24	Alsó Zsigmond	8	„
25	Tisza ház	8	„
26	Trauzner utódok	8	„
27	Jánosi Péter	6	„
28	Tarsoly Miklós	6	„
29	Schmith ház	5	„
30	Gedő József	5	„
31	Sándor János	5	„
32	Gálfalvi Sándor	5	„
33	Keserű József	5	„
34	Zeyk József	5	„
35	Forz Tamás	5	„
36	Vajda Ferencz	5	„
37	Tamási András	5	„
38	Zámbó Farkas háza	5	„

Az ér mellett való közép-
ső tábla, mely alólról kezdődik.

1	Bágyi Mihály	8	öl
2	Vajna Dávid	7	„
3	Máthé István	6	„
4	Selling Fridrik	6	„
5	Velics Sámuel	6	„
6	Inczédi László	10	„
7	Fodor Mózes	6	„
8	Fodor Mihály	8	„
9	Fodor György	4	„
10	Gönczi Sámuel	4	„
11	Farkas András	4	„
12	Csegezi Dávid és felesége	6	„
13	Horváth Szabó Pál	6	„
14	Nemes János	5	„
15	Selling János	5	„
16	Szaniszló Zsigmond	8	„
17	Nagy Pál	8	„
18	— ház	4	„
19	Rédiger Károly	4	„
20	Koncz Pál	7	„
21	Weress Ferencz	4	„
22	Koncz József	5	„
23	Pápai János	4	„
24	Székely Márton	4	„
25	Bihari István	4	„
26	Borbély Nagy Gy.	4	„
27	Szigethi Sándor	4	„
28	Szigethi Sám. utód.	4	„
29	Bálint József	3	„

30 Buzogány Sámuel	3 öl	58 Jancsóné	3 öl
31 Szigyártó Székely S.	3 „	59 Gál Ádámné	4 „
32 Nagy József	3 „	60 Mihály Pálné	3 „
33 Nekkely Imre	3 „	61 Pénteki László	4 „
34 Szentmiklósi Ferencz	3 „	62 Mezei Mihály	3 „
35 Bágyi Sámuel	3 „	63 Hévízi Józsefné	3 „
36 Telegdi Márton	3 „	64 Bögözi Andrásné	3 „
37 Kékesi Mihály	3 „	65 Szigethi József	3 „
38 Kapitány Lusinczki	3 „	66 Kövendi Mártonné	2 „
39 Köpeczi György és Andrásné	4 „	67 Benedekné	2 „
40 Érsek Sándor	4 „	68 Petri Jánosné	3 „
41 Káptalan István	2 „	69 Petri György	2 „
42 Káptalan János	2 „	70 Petri József	2 „
43 Bihari Dániel	2 „	71 Csetri Sámuel	2 „
44 Balázs István	2 „	72 Szász István fiastól	3 „
45 Czeglédi Zsigmond	2 „	73 Veszprémi Sámuel	3 „
46 Kövendi Kis László	3 „	74 Sárosi Mózes	2 „
47 Soos Márton	2 „	75 Sárosi János	2 „
48 Szőlősi Sámuel és Istvánné	4 „	76 Finta József	2 „
49 Filker Márton	2 „	77 Makkai János	2 „
50 Hermán Mihály	2 „	78 Székely Mózesné	2 „
51 Horváth József	2 „	79 Kis András	2 „
52 Telegdi Sámuel	2 „	80 Ifj. Péter János	2 „
53 P. Nagy István	2 „	81 Székely Sándor	2 „
54 Kádár Márton	2 „	82 Kapocsi Mihály	2 „
55 Csipkés István a Boldizsár fia	2 „	83 K. Oláh János	2 „
56 Tordai Nagy Fe- rencz	2 „	84 Barok István	2 „
57 Ajtainé	3 „	85 Barok Sándor	2 „
		86 Barok Márton	2 „
		87 Körmendi Fe- rencz	2 „

88 Oláh Mihály	2 öl	92 Idősebb Fodor	
89 Finta Ferenczné	2 „	Dániel	2 öl
90 Dombai János	2 „	93 Ifjabb Fodor	
91 Székely Mihály		Dániel	2 „
tisztartó	2 „	94 Turzai Ferencz	2 „

IV. TORDA ŐSCSALÁDAI.

Fennebb láttuk, mint telepíté bé 1619-ben Uj-Tordát Bethlen Gábor, láttuk az I. Apaffi betelepítésével Ó-Tordán és Egyházfalván megtelepült családok neveit, láttuk az ó-tordai nemesek és 1702-ben az összes tordai nemesség összeírását, elősorolvák névszerint azon családok, melyek a mult század elejéig a határosztály alkalmával birtokot nyertek, előttünk áll: megfelelni azon kérdésre, kik élnek Tordán ma ezen őcsaládokból?

Könnyebb áttekintés véget helyén valónak látom elősorolni az ekép összeírt őcsaládok neveit.

1619-ben Uj-Tordára telepített családok :

Almási, Alpereti, Alszegi, Andrássi, Angyalosi, Ajtoni.
Bagaméri, Bakonyi, Balássi, Baczoni, Balogh, Bándi, Bánrévi, Bányai, Baranyai, Bárány, Beczei, Belényesi, Beli, Benczi, Bende, Benkő, Berda, Berei, Bihari, Bodó, Bölöni, Borbély, Borosnyai, Botos, Bozási, Budai, Burdohán, Burján.
Csalóközi, Csizmadia, Csáni, Cziege, Cziok, Cziereő.
Daróczi, Décsi, Déczei, Deli, Dési, Deső, Demeter, Demjén, Dévai, Dóczi
Erdélyi, Erszényes, Etédi, Enyedi.
Fábián, Fagyas, Farkas, Fazekas, Fegyverneki, Fejérvári, Fejérvízi, Fekete, Ferencz, Ferenczi, Fodor, Füleki.
Gagy, Gál, Gálfi, Gebelős, Geczei, Genyetei, Györfi.

Halmádi, Hajdu, Hatvani, Harasztosi, Hé, Héturi, Hidvégi, Homoki, Horváth, Hunyadi Nagy.

Jakabos, Jákó, Jólakó, Jenei.

Ilyefalvi, Ilosvai, Jó, Incze, Irsai, Juhos.

Kalotaszegi, Kapitán, Károly, Kassai, Katona, Kapuczi, Kemendi, Kenessei, Keresztély, Kereszturi, Keszi, Király, Kiss, Keresbányai, Komáromi, Konyárdi, Kolosi, Kolozsvári, Kocsis, Kósa, Kovács, Szentimrei Kovács, Kozák, Keóvári, Kövendi, Keorösi, Köröspataki, Kuthi.

Lakatos, Lázár, Lengyel, Léтай, Lippai, Litteráti, Lugosi, Lukács.

Magoczi, Magyarai, Makkai, Makrai, Márton, Mezei, Mező, Mindszenti, Monostori, Móré, Mojzes.

Nádasdi, Nagy (32 féle), Gödiházi Nagy, Mármárosi Nagy, Telegdi Nagy, Zákoni Nagy, Nyitrai.

Oláh, Ottománi, Eördögh.

Pál, Pálosi, Panolai, Pántos, Pécsi, Pinkóczi.

Rácz, Révi.

Salai, Salánki, Sámson, Sándor, Sárdi, Sajgó, Szindi, Sárközi, Sebestyén, Serfőző, Simon, Sipos, Syra, Sófalusai, Somogyi, Sóvágó, Szabóczi, Szabó (ötféle) Bángyesi Szabó, Szálosi, Szakádáti, Szakács, Szamosi, Szabó, Szathmári, Széczi, Szederjesi, Szegedi, Székely (hat féle) Szentandrásai, Szennyei, Szepesi, Szerdahelyi, Szöllősi, Szilágyi.

Tar, Rápolti, Tabók, Teleki Makó, Telki, Thesátfalvi, Terebesi, Teszi, Tordai, Török, Turi

Ujlaki, Ujvári.

Vadas, Vass, Varga, Váraljai, Veress, Vincze, Vitéz.

Zabóczi, Zahari, Zakariás, Zarázberki, Zilágyi.

1642-ben Ó-Tordán összeirt nemes családok.

Ábrahám.

Balás, Baczoni Balás, Balási, Balogh, Békési, Borbély, Bölöni Litterati, Buzogány. Csiszár.

Déczei Szabó, Déési Szabó, Dombi. Erdős Filep. Hidi Szabó.

Kémery, Kolozsvári Litterati, Kovács, Kovács máskép Nagy, Kovásznai Litterati, Kövendi.

Maksai Tóth, Médi. Nagy, Nagylaki, Nagy máskép Szabó, Nagy, máskép Somogyi.

Palóczi, Pálfi, Pál, Pápai, Polgár, Radnothi Litterati.

Sárközi Litterati, Seres, Somogyi Nagy, Sulyok, Szabó Szabó Litterati, Szabó Nagy, Székely.

Tordai, Turi, Vadai, Vághó.

Zákos, Zlatári.

1679-ben összeirt ó-tordai, egyházfalvi és Nagy-Váradról betelepült családok.

Albisi, Ambrus, Asztalos.

Bakó, Balogh, Bálintfi, Bánházi, Baranyai Szabó, Bene, Beregi, Bernáth, Bethlen, Bitai, Boldis, Bölöni, Borbély.

Csáki, Csatári, Csató, Czakó, Czégi, Csipő, Csiszár, Csizmadia, Csongrádi.

Dálnoki, Dániel, Deák, Debreczeni, Dénes, Détsei, Derzsi Dirincs, Dioszegi, Dunai.

Egri, Enyedi, Eperjesi, Erdélyi, Érsek.

Fábián, Faniczkai, Faluvégi Szabó, Fazakas, Fekete, Ferenczi, Fodor, Gomkötő, Gyöngyösi, Györi Szabó.

Hajdu, Halász, Hantsáros, Harkányi, Harsányi Görög, Harsányi Szabó, Henter, Hentes, Hentes, Hidi, Horváth, Hunyadi.

Inczédi, Jenei, Joó Kádár, Kállai, Kapitány, Kapusi, Kelemen Szócs, Kékesi, Kénosi Székely. Kerekes Varga, Kerekes, Kigyós, Korlátfalusi, Korodi, Kovács, Kovásznai, Kömives, Körösi.

Lakatos, Laskai, Leményi, Lengyel Lakatos, Lippai. Makkai, Mátyás, Mészáros, Mezei, Mikola, Moldvai, Murvai.

Nagy, Szent-mihályfalvi Nagy, Mikepercsi Nagy, Nemes, Nemežgyártó, Német, Nyerges, Nyikodi.

Osváth, Örkei, Otsvai.

Pap, Pápai, Péter, Perlaki Borbély, Rosomberki.

Sárdi, Simai, Simon, Solyom, Solymosi, Soós, Sóvágó Szabó, Stépán, Szaboszalai, Szaniszló, Szász, Szegedi, Szeghalmi, Székely (négy féle), Szentjánosi, Szép, Szigethi, Szilágyi, Szilvási, Szindi, Szindi, Szőke, Szöllősi, Szócs.

Tálos, Tarsoly, Teleki, Teremi, Tolvaj, Tordai, Torma, Törös, Ujvári.

Váradi Szabó, Váradi Lakatos, Varga, Vas, Vásárhelyi, Vásárhelyi Matkó, Weress, dálnoki Weress, Kiss Weress, Véér. Vida, Virág, Zalányi, Zelizi.

A határosztályból részesült családok 1672-től 1808-ig.

Abos, Ács, Adorján, Alsó, Ajtai, Ajtoni, Almási, Apáczai, Ágota.

Babos, Babuczi Nagy, Bacsó, Baczoni, Badó, Bagaméri, Bagarus, Bágyi, Bakó, Balázs, Balog, Bálint, Bányai, Bánffi gróf, Bangó, Baranyai Szabó, Baranyai, Barabás, Bároczi, Barothi, Barra, Barkóczi, Barta, Barok, Blási, Bedő, Beke, Béla, Bencze, Bene, Benedek, Benkő, Bereczki, Szent-Rontási Bereczki, Bergmann, Bertalan, Bethlen gr., Betegh, Belényesi

Szabó, Blényesi, Bihari, Biró, Birtalan, Bisai, Bitai, Boér, Bogáti, Bogácsi, Boldvai, Borbély, Borbély Nagy, Bornemisza, báró, Bors, Botos, Bögözi, Bölöni, Bölöni Damokos, Böszörményi, Brassai, Budai, Bujdosó, Brunyáczki, Buzogány, Bürgözdi.

Csapó, Csatlós, Csató, Császáz, Csegezi, Cseri, Csekme, Csergő, Csernátoni, Csetri, Czakó, Czeglédi, Csiki, Csipkés ar.-rákosi Csipkés, Csukor Nagy.

Dálnoki, Dániel, Dávid, Deák, Debreczeni, Debreczeni Kovács, Dégenfeld gr., Demeter, Demény, Dersi, Désán, Dobokai, Dobos, Dobrocsányi, Dombai, Domokos, Dósa.

Édfalvi, Énekes, Érssek, Etédi.

Fábián, Farkas, Vajai Farkas, Farkas, Fejér, Fejér Köteles, Fekete, Fenyő, Ferenczi, Finta, Filker, Filep, Filep Kovács, Fleismann, Flóra, Fodor, Fogarasi, Fogarasi Gáspár, Forz, Földvári.

Galambosi, Galambos, Gál, Gálbóri, Gálfalvi, Gálfi, Gedő, Geleán, Gegesi Suba, Gergely, Gergelyffi, Gerendási, Gésán, György, Gönczi, Gotthárd, Gottfrid, Gyulai gróf.

Halmi, Harkányi, Harkányi Szabó, Harsányi, vajai Harkó, Hatházi, Helmeczi, Henter, Hentes, Hermann, Heves, Héviz, Horváth, Horváth Szabó, Hozó, Hunyadi, Hunyor, Huszár báró.

Incze, Inczédi, Istvándi Szabó, Jancsó, Jakab, Jakab Nagy, Jánó, János, Jánosi, Jártó, Jeddi, Jenei, Jonás, Josvai, Józsa, Józika báró.

Kadácsi Kádár, Kalamár, Kalotai, Kanyó, Dersi Kanyaró, Káptalani Nagy, Kapocsi, Karsai, Katona, Kemény báró, Kékesi, Kenderesi, Kercsed, Keresztes Csiki, Kereszturi, Kerekes, Kerekes Kiss, Kerekes Papp, Kerl, Kesely, Keserü, Kilyén, Kimpel, Kincses, Kiss, Kispál, Kitner, Krisán, Koken, Kolosi Nagy, Komáromi, Komjátszegi, Koncz, Konda, Kon-

dort, Kottenburg Edelbech, Korodi, Körmendi, Körösi Szabó, Köpeczi Nagy, Kovács, Kovács Szabó, Kovátsi, Kővári, Kövendi, Kövendi Kiss, Követsi, Köteles, Köteles Fejér, Krizbai, Kutitz, Kurucz.

Lakatos, Lakatos Váradi, Lapusán, László, Lengyel, Liczkai, Losonczi, Lovas (Kuri), Lőcsei, Lukács, Lusinczki.

Macskási, Madarasi, Madarász, Magyarai Szabó, Magyarosi, Magyarországi, Májer, Makkai, Mák, Makó, Maksai, Marác, Márk, Markesz, Márkosi, Markus, Máté, Medve, Mell, Mérő, Mészáros, Mezei, Mező, Mihály, Miklós, Milatai, Modi, Mohácsi, Molnár, Moni Szabó Monus, Musnai.

Nagy, Ahrudbányai Nagy, Tordai Nagy, Kolozsi Nagy, Kolozsvári Nagy, Tompai Nagy, Gilányi Nagy, Fogarasi Nagy, Káptalani Nagy, Ilenczfalvi Nagy, Ilyefalvi Nagy, Rosnyai Nagy, Babuczi Nagy, Keresztúri Nagy, Nalácz báró, Náprádi, Nekkely, Nemes, Német, Váradi Nagy.

Ocsvai, Olasz, Olajos, Oláh, Orás Szigethi, Orbán, Orosz Nagy, Osztrovics, Ötves.

Páll, Pálfi, Pap, Pap Nagy, Pápai, Pávai, Pataki, Pénteki, Péter, Péterfi, Petri, Pétsi, Pilbák, Pongrácz, Posta.

Rácz, Rácz Szabó, Rabati, Ravai Nagy, Rédiger Ahrudbányai, Rosnyai, Rosos, Roth.

Samarai, Sándor, Sárközi, Sárosi, Sas, Sas Kiss, Sebestyén, Segesvári, Simon, Simonffi, Silling, Sipos, Smidt, Solymosi, Somkuti, Sorbán, Soós, Sóvágó Nagy, Sükösd, Szabó, Váradi, Szabó Horváth Szabó, Tokaji Szabó, Körösi Szabó, Moni Szabó, Harasztosi Szabó, Széki Szabó, Szabédi Pap, Szaniszló, Szántó, Szappanyos, Szász, Kercsedi Szász, Mészköi Szász, Szebeni, Széki, Székely, Szentgyörgyi, Szentkereszti báró, Szentkirályi, Szentmiklósi, Szigethi, Szigethi Csehi, Szilágyi Ákosfalvi Szilágyi, Szócs, Szócs Nagy.

Tamási Tarsoly. Tatár, Técsi, Telegdi, Teleky gróf, Tisza Tholdalagi, Tordai, Torjai, Törös, Tóth, Eperjesi Tóth, Trachimirovics, Trauzner, Trincsi. Triful, Turbucz, Túri. Turzai, Uzoni.

Vajda, ölpényi Vajna, Váradi, Varga, Varga Nagy, Várfalvi, Véér, Velits. Dálnoki Weress. Kövendi Weress, Ó-tordai Weress, Veszprémi Vida, Vitéz, Vinczi, Vincze.

Zabolai, Zalányi. Zámbó, Zelenyei, Zelenyi, Zeyk, Zoltán, Zilahi, Zsombori.

Mai ingremiátus családok.

Ábrahám. Ács. Abt. Almási szabó. Ambrus, Ajtoni. Aradi,

Babos. Bakó. Balogh. Balázs. Baló. Bartha Pongrácz Bardocz. Balla. Barla. Barra. Baranyai. Bányai, Biró. Belényesi uj-tordai. Belényesi ó-tordai. Bocz. Boér. Bogdánffi. Boné. Borbély Nagy. Bölöni. Bölöni Domokos. Blumenfeld.

Czakó. Csetri Csekme. Czeglédi. Csiki. Csipkés ar.-rákosi Csongvai. Csonka. Csorba. Csiki. Csia. Csutak.

Dániel. Debreczeni. Dénes. Dersi. Domján. Dulló.

Érsek. Eszéki. Fábri. Farkas. Farmasi. Fekete. Fenyő, Ferenczi. Ferencz. Finta. Fodor. Foris. Fűssi.

Galambosi. Gálfi Gazner. Gegesi Suba. Gombos, Gönczi.

Harkányi. Harmath. Horváth. Horváthy. Istvándi. Isza. Jakab. Jancsó. Jánó.

Kanyaró. Katons. Káptalani. Nagy. Kapocsi. Kékedi, Keresztes. Kenderesi Kerekes. Keresztes. Kleinhempel. Kis Kimpel. Kocsis. Kósa. Koncz. Kondort. Korodi. Koncz. Kovács Enyedi. Kovács Egri. Köpeczi Nagy. Köteles. Kővári. Kövendi Kiss. Klug.

Lengyel. Lészai. Lovas. Losonczi. Lugosi. Lukács M.-Zákodi.

Magyaros. Magyarosi. Majer. Máté. Mezei. Miklós. Miskolczi. Moldvai. Mohtoricz.

Nagy: Nagy Abrudbányai. Nagy Tordai. Nagy Káli. Nesselfeld.

Oláh. Olasz. Ország. Osztján.

Pál. Pápai. Pap. Pethő. Petri. Petrován.

Rácz uj-tordai. Rácz Nagylaki. Ravai Nagy. Rédiger Abrudbányai. Rigmán.

Sándor. Sáska. Sebessi. Simon. Simonffi. Sipos. Subucz. Somkereki. Szarvasi Szabó Erdő-Csinádi. Szabó Nagy-Solymosi. Szabó Széki. Szabó Tordai. Szász Mészköi. Szaniszló. Szarvasi. Székely Ar.-rákosi. Székely Ó-tordai. Székely Tordai. Szentgyörgyi. Szentkirályi. Szentkirályi Agh. Szentpéteri. Szentpéteri Nemes. Szigethi Csehi. Szilágyi. Szingyán. Szoboszlai. Szócs. Szöllősi.

Tatár. Telegdi. Ternei. Timbus. Tóth. Törös. Tunyogi Csapó Turbucz. Turzai. Ugrai.

Vajna. Váradi. Varga. Velics Lászlófalvi. Veszprémi. Viski. Virág. Vizi. Weress Kővendi. Weress Ó-tordai. Zalányi Tóth.

V. AZ INGREMIATUSOK.

Előttünk áll azon családok sorozata, kik Torda három négyszög mérföldre terjedő határát 29 év hián 300 év óta birták s részben ma is birtokolják; mert Torda város birtokosságát tulnyomó részben a mai ingremiatus családok képviselik.

A mint végig tekintünk a családneveken, megdöbbenőleg feltűnik a kihalt családok nagy száma.

A hajduk 1601-beli vérengzése s a XVII-ik század folyamán történt tatár, török, laboncz dúlások egy letarolt erdőhöz hasonlóvá tették Tordát, melyet hogy újra felviruljon, új magvakkal kellett behinteni, de az elvetett magvak közül kevés nevelt olyan családfát, melynek hajtásai korunkig felérjenek.

Hogy oly nagy a kihalt családok száma, legfőbb oka a mindent megemésztő idő. — Kihaltak az idők során, mint kipusztul a százados tölgy. Legveszedelmesebb pusztítója volt azonban az elszegényedés. Aztán sokan is elköltöztek a lefolyt századok során Tordáról s ez volt egyik indok arra, hogy a levéltárak kutatása alkalmával látott okmányokból kijegyezni kívántam a kihaltak látszó családokra vonatkozó adatokat; ha elszármazott patriotáim valamelyike hasznát vehetné, örvidenék rajta.

Megritkitotta továbbá a tordai nemes családok sorát a mult században, 1770 tájt megkezdett nemesség bizonyítási eljárás. — Torda birtokos lakói ugyanis a XVII-dik

század végén rendes adót nem fizettek, hanem csak rendkívüli adót, s a mit fizettek, azt az ország összes nemesi, sőt a szűz vállu székelyek is hordozták.

Fő kötelezettségük a katonáskodás volt, de a Rákóczi-forradalom után más szelek kezdettek fújni. 1711-ben a sorkatonaság felállításával a hadi szolgálati kötelezettség megváltozott. Mindazon nem adományos donatarius nemesek, kik két szolgáló jobbágyot vagy zsellért és megfelelő birtokot fel nem tudtak mutatni, adó alá vonattak. Így járt Torda egyházhelyi nemessége, de így járt a székely primipilusok nagy része és a pixidariusok.

Ezen eljárás igaz hogy keserves volt ősapáinknak, de mi az utódok megnyertük azt, hogy igyekeztek igaz nemes és birtokos voltukat kimutatni és törvényesen bebizonyítottak oly családágazatokat, melyeket bebizonyítani ma már teljes lehetetlenség volna.

Kezdetben szándékom oda irányult, hogy tisztázzam a kebelesített polgári intézmény multját és jelenét s kutatásom folytán nem állhattam ellene annak, hogy a mai kebelesített családok multja után ne tapogatom, de rájöttem arra, hogy ezen gondolat teljes keresztülvitele évek munkáját igényli s akkor is oly nehézségekkel állnánk szemben, melyeket alig volna lehetséges legyőzni.

Legtöbbet köszönhetek a Torda-Aranyosmegyei levéltár adatainak, de az ottani jegyzőkönyvek is hiányosak. — Hiányzik az 1770-beli nemesek összeírása, bár több helyt történik rá hivatkozás. Ezt később az országos levéltárban találtam meg s felhasználtam a jelen II-ik kiadásnál. — Felkerestem meglevő XVIII. és XIX. századbeli törvényszéki jegyzőkönyveket, s ha elgondoljuk, hogy évenként alig 4—5 család nemességigazolása jön elé, elképzelhető a kutatás nehézsége. Felkerestem az egyes családok leveles ládait s

legtöbb adatot az Abrudbányai Nagy család, tordai s a csikutsnádi Betegh család Gyéres-Szentkirályt levő iratai közt találtam.

A Bethlen Gábor telepítvénye előtt, mely családok birták Tordát, arról igen hiányos adataink maradtak fenn. Polgári szerkezettel bíró város volt s a városi polgár családoknak nincs történetük. Egyes oklevelekben elé jön a Takácsi, Szaniszló, Csipkés, Székely, Zompál, Tordai Litterati, Margitai, Nyilas, Nagylaki, Erdélyi, Toroczkai, Vernes, Palfi, Kolozsvári, Ungvári, Varga. Csizmadia, Kádár, Pápai, Turi család, kik közül némelyik még ma is él, de okleveleket nem találván, nem beszélhetek a családi összekötetéről.

Megvallom, azon kellemes várakozással fogtam a megyei levéltár kutatásához, hogy szamos családra lelek, mely eredetét a Bethlen Gábor palotás hajduihoz viszi fel, de be kell vallanom, hogy ilyet a Kővári családon kívül nem találtam, ennek is csak 1750-ig terjedő okmányait láttam.

Csak az eltávozott Vajda család viszi fel származását, a II. Rákóczi György által betelepített Lippa és Káransebesi lakosokhoz. Ezek vagy nagyon kevés számmal száloltak Tordára, vagy időközben visszamentek.

A Váradí menekültek közül már többről van tudomásunk. — A Boldvai, Stépán, Dirincs, Horváth, Érsek, Inczédi, Ferenczi, Tarsoly, Korodi, Torma, Véér családok hogy onnak jöttek, bizonyítva van; de a Váradí előnévvel 1679-ben előforduló Szabó és Lakatos családok is onnan jöhettek. Az I. Apaffi Mihály fejedelem által kiadott diploma, mint fennebb láttuk, csak négy családot említ, Orbán Balázst pedig tévedésében követni nem szándékom, ki az ó-tordai Belényesi családot a Tisza családdal együtt 1665-ben telepíti Tordára, holott az 1679-ki határfelosztás okmánya, mely

káptalani kiadvány. nem a ma élő Belényesi családról tesz említést, s a Tisza család a XVIII. században jön Tordára. Itt megjegyezem még azt, hogy az új-tordai családok neveit az eredeti diplomából jegyeztem ki, s ha elérés van az általam közlött és Torda város és Környéke című munkában elősorolt nevek közt. nem az én tördelési hibám.

Az ó-tordai 1642-beli nemesekkel már szerencsésebb vagyok. A Borbély, ó-tordai Székely, Pápai családok leszármazásukat igazolni tudják. Az 1679-ben összeirt családok közül a Bethlen, Teleki, Szaboszlai, Torma, Véér családok nagyobbára másutt laktak, s mint a Tarsoly és Ferenczi család egyes tagjai a vármegyénél és a városnál hivatalokat viseltek, de maga a család nem lakott állandólag Tordán. Az Érsek, Korodi, Pápai, Szaniszló, tordai Székely, ó-tordai Weress, Zalányi családok ma is virágoznak. — *Ezek, s az 1772-től 1808-ig birtokot nyert családok, képezik a mai ingremiatusokat*, de a Bánfffi gr., Bethlen gr., Betegh, Bornemissza br., Bors, Degenfeld gróf, Huszár br., Jósika br., Inczédi, Kemény br., Nalácz br., Szentkereszti br., Tisza Toldalagi gr., Thoroczki gr. családok. bár mindenik részesült a határosztályból, egy se lakik Tordán, s mint ilyenek az ingremiatus jogokat sem élvezi.

Mielőtt a Tordán élő mai kebelesített ingremiatus, incorporatus családokat egyen-egyen elősorolnám. érdekesnek tartom vizsgálat alá venni Torda város őslakosai közjogi fejlődését, melynek sajátos volta sokszorosan felhívja a figyelmet.

Torda összes határa adományos jószág. Erre mutat Bethlen Gábor fejedelem kiváltságlevele, midőn Új-Tordára telepített testőreit személyesen megnevezvén. azon híres jó termő birtokot minden tartozandóságaival nekik adományozza; személyesen megnemesíti nem csak az odatelepült

tesőröket. hanem mindazon szabad jobbágyokat is. kik később netán odatelepülnek. Hogy sokan igyekeztek ennél fogva odatelepülni, kitetszik onnan. hogy később az ó-tordaiakat országos törvényczikkely tiltja el az oda településtől. Azonban ez nem tart sokáig; mert I. Apaffi Mihály a nagy-váradi menekülteket Ó-Tordára telepíti 1668-ban, s ez alkalomból az Ó-Tordán lákozó polgárokat és Egyházfalván lakó parasztrenden levőket is személyenként megneemesíti s birtokukat az adó és fejedelmi tizedfizetés alól kiveszi.

A három különböző jogviszony közt élt község aztán egy testületté olvadt s ezt a *Compilata constitutiok* III. része, XI-dik czime, 6-dik cikkelyével 1665-ben törvénybe iktatják.

A következő évben helyhatósági szabályrendeleteket alkot az ekép egyesült város. Ügyei vezetésére egy nemesekből álló tanácsot, élére a régi főbíró helyett főhadnagyot s melléje egy 40 esküdttől álló képvisellet alkot, mely intézmény aztán korunkig lejött. A megye főispánja elnöklete alatt gyűlésezik s a vármegye gyűlésén követek által képviselteti magát.

1679-ben felosztják magok közt a városi határ nagyrésztét.

Fő irányadó a már meglevő belsőség és külsőség birtoklása. A bébíró Bethlenek, Telekiek épp úgy részesülnek, mint a váradi nemesek és az Ó-Tordán és Egyházfalván birtokot bíró nemessé tett őslakósok.

Uj-Torda megmarad 1619-ki osztályával. Külön szakasztják az ó-tordai és uj-tordai legelőt. Egyházfalva neve ezentul elvész, de különben is már századok óta tényleg anynyira össze volt olvadva Ó-Tordával, hogy annak csak egy utcáját képezte, mint képezi ma is az Egyházfalva-utca.

Ezen határosztályokon és a fejedelmi donatiokon alapszik a mai ingremiatusság.

Mindkét kiváltságlevél fenhagyja, hogy az adományos birtokosok mindkét rendbeli utódai örököljék az adomány tárgya birtokot. Így következett bé, hogy 1761-ben végleg felosztották az Uj-Csipkéstéri határt; a régi Csipkéstere 1679-ben felosztatott volt. Felosztották továbbá a Cserepadja, Keresztes határrészeket. Az Ökörtilalmas, Hegy, Postarét 1808-ban lett osztály alá bocsátva. Az uj-tordai határosztályra nézve nem találtam okmányt sem az egyes tordai birtokosoknál, sem az uj-tordai ref. egyház levéltárában, mely századok óta közlevéltára Uj-Torda birtokosságának. — A városi levéltárában sincs idevonatkozó okmány. A mi volt, az elkallódott, részint a fent elbeszélt pusztítások folytán, részint a régibb tisztviselők kezén. Most kezdik szorosabban kezelni, de ott ma valamit keresni a legháládatlanabb munka, mert mutató könyv vezetve nem volt az újabb időkig.

Igy voltam kénytelen felhasználni a mit lehetett. Az 1679-ki határosztályt Kimpel Benedek szivességéből közlöm. — Ugyanezt megtaláltam a városi levéltárban is, mint a fennállott kolozsmonostori káptalan kiadványát, csonkán. Az 1761-től 1808-ig terjedő határosztályokra vonatkozó okmányokat a Kövendi Weress család kezemen levő levelei közt találtam meg, melyeket más hasonló okmányokkal figyelemmel összehasonlítottam. A városi levéltárban ide vonatkozólag mit sem találtam. Itt megjegyzem, hogy az okmányokat a lehetőleg szó szerint közöltem.

Mig az 1761-beli határ felosztás meg nem kezdetett, ép úgy mint a székelyjoggal élő szomszédos Felvincz városban minden évben kinek-kinek meglevő igás marhája után osztottak részt a határból, mi a 24,000 hold területből bőven jutott.

Aztán a földnek azon időben, sőt később is kevés volt az értéke. Még emlékeznek öregeink szőlőhegy darabról, melyet egy jó kaczorért cserélt el tulajdonosa. — Ehez járult, hogy a $\frac{8}{10}$ -ed részben egyházhelyi nemesekből álló városi birtokosság földjei adó alatt lévén, csak hogy a terhes „porczyót“ ne fizessék, sokan miveletlenül hagyták földeiket évről-évre, olyan földeket, melyek három fordulóban használva trágyázás nélkül termik a leggazdagabb tisztabúzáat.

Százados szokás volt Tordán az is, hogy ha kiváltságos nemes birtokostól vásárolt földet az adózó egyházhelyi nemes, az ilyen jószág adó alá iratott s ha adó alatti földet vásárolt a kiváltságos nemes, a vásártárgya föld adómentessé vált s ezt szentesítette egy 1780 július 22-én 6406. szám alatt kelt kir. főkormányszéki határozat is.

A kihalt családok belső- és külső birtoka a városra szállt. — Ilyet láttam a megyei levéltár 1778-ki törvényszéki jegyzőkönyvében, midőn a kihalt Hunyadi család birtokát Seres István tordai birtokos vérségi jogon követeli vissza a városi tanácstól, mely azt már eladományozta.

A fejedelmi kor Erdélyországának három nemes városa volt: Torda Deés és Zilah. Ezek polgárai háboru idején fejenként ültek fel a vármegye zászlója alatt a megye többi nemeseivel. — És ez nevezetes kiváltság volt azon időben, mert viszont élveztek birtokukon minden királyi jogot ép úgy, mint az első megyei nemes úr. Ily körülmények közt állott elé Tordán egy birtokosság, milyen csak Deésen és Zilahon létezett. de míg ezek magok közé nem igen vettek be idegent. addig a tordaiak folytonosan fogadtak be idegen betelepülőket magok közé, azzal mintegy felfrissítve erejüket.

A bekebelesítésért a határfelosztást közvetlen követő

időben három márjást kellett fizetni s ezen díj 1848-ig 30 frtra, azután 100 frt s a legutóbbi években 500 frtra emelkedett s ezenkívül a belépni akaró belső házas telkén kívül a külső határon 30 hold szántóföldet s hat szekér szénára való birtokot kellett hogy kimutasson s végül a tűzoltáshoz használható 2 bőrvedret és 3 horgot kellett, hogy adjon a testületnek.

Az ingremiatus családba beházasult, beszármazott, ha meg volt kellő birtoka, csak fél díjt volt köteles fizetni. *Több jávadalmazással nem is birt a leánygyermek, mert csak a fiak örökölték atyjuk jogát.* Az özvegyen maradt házastárs, míg férje nevét viselte, szintén élvezte ezen jogot.

A kebelesített apa azon fiai, kik a bevétel időpontjában külön kenyeren éltek, szintén nem részesültek az incorporatio javadalmaiból.

És mindezeket évről-évre szorosan figyelték, esetről-esetre egy bizottság volt kiküldve, mely a felvételtől véleményes jelentést tett s daczára ennek ma egyetlen hiteles névsor sincs meg.

De hát ennek meg volt a maga oka. — A Torda városi 40 esküdt közé 1848-ig nem választottak be mást, mint a ki kebelesített és nemességgel bíró birtokos volt, valamint városi hivatalt sem viselhetett más. Így aztán, a kik pennás emberekül a városi tanácshoz kerültek, azokat sógor, koma jussán beszurni igyekeztek kebelesített polgárnak s ezeknek nagyon kényelmes volt, ha hiteles névjegyzék nem létezett...

Ide fajult a XVII. században kiváltságolt fejedelmi adományszerzés jogának természete, daczára annak, hogy birtokosai kiváltságos jogosultságát a Leopoldi diploma 2-ik pontja és az 1791-beli 3-ik t. cz. is megerősítette.

Valóságos székely törvény alatt volt Torda mint Csip-

kés Elek után Orbán Balázs is írja a „Torda és környéke” című munkájában. 1762-ig tisztjeit szabadon választotta, mikor be lett hozva a főispáni candidatio. A kisebb és nagyobb hatalmaskodási perek is hasonlólag ítéltettek meg a székelyekéhez, mint ezt a kir. tábla több döntvényében kimondotta. Szóval vármegye volt a vármegyében, de meg kell adni, hogy a nemes vármegye, a hol lehetett nem mulasztotta el megnyirbálni a város jogait, s az ebből származott surlódások korunkig lejöttek.

Igy nevezetes kérdés volt az, hogy a betelepült nagyváradai nemesekhez hasonlóvá tétetvén Ó-Torda és Egyházfalva lakószai, miután azon mulasztás követtetett el, hogy nem lettek nyilván tartva az 1665-ben megnevesített egyének, utódaik lassanként elvesztették személyes nemességüket, s a vármegye azon törvényt magyarázata nyomult előtérbe, hogy nem személyenként, hanem testületileg lettek megnevesítve.

Pedig hogy e magyarázat minden alapot nélkülöz, onnan is látható, hogy Kolozsvár, Kolozs, Szék testületileg nyertek kiváltságot, míg ezzel szemben a fenn közölt adománylevelekből látható, hogy Uj-Torda 1619-ben, Ó-Torda és Egyházfalva 1668-ban törvénczikkely alapján, lakószai pedig személy szerint lettek megnevesítve, utóbbiak hasonlóvá tétetvén a N.-Váradról betelepített nemesekhez, kik közül, hogy Véér István, Boldvai Márton, Stépán Ferencz, nemességgel ne bírtak volna, senki sem vonja kétségbe, annyival inkább nem, mert a többször idézett törvénczikkely szerint a vármegyei nemességhez hasonló szabadságu személyeknek nyilvánítottak.

1711-ben felállittatván a sorkatonaság, a tordaiak, kik adófizetés helyett hadi szolgálattal voltak kötelesek, épp úgy mint a székely primipilusok és pixidariusok adó alá vonat-

tak, s hogy daczára azon adózásnak a tordai egyházhelyi nemesek a többi kiváltságos nemesekkel egy törvény alatt éltek, helyén valónak látom felemlíteni Csipkés Elek kronikája után a kir. Guberniumnak a jelen század 20-as évei egyikében hozott azon döntvényét, mely gr. Toldalagi László Torda városi külbirtokos korcsmajog ügyében kelt, midőn gróf Tholdalagi azzal kívánt védekezni, hogy őt nem kötelezi Torda város szabályrendelete, végeztetett: hogy adja alá magát a városi intézkedéseknek, ellenesetben igyekezzék Tordán és határán levő birtokát máshová átváltoztatni.

1848 aztán véget vetett ezen visszás állapotnak. Én sem időztem volna fentieknél oly sokáig, ha nem volna szönyyegen éppen most Torda őslakosságának *egy igen kevéyes kérdése: a regálemegváltás.*

A korcsmajog mikénti használására igen kevés adatunk van. Az Appr. Const. III. r. XII. cz. IX-ik cikkelye kimondja, hogy az ó- és uj-tordaiak és deésiek mézszárszéket és korcsmát tarthassanak, s másnak kívülök azon helyen korcsmát tartani szabad ne legyen.

1689. május 19-ről van az első ide vonatkozó intézkedése a birtokosságnak, melynek eredetijét a városi levéltárban láttam, melyet egész terjedelmében ide igtatok: „Az mostani boldogtalan üdőhöz képest, szegény megromlott városunk könnyebbségére vigyázván, minthogy az kimondhatatlan sok Exactio, mindennapi sok rendbeli erőszakos alá s feljárókra való gazdálkodás, városunk nagy részének tűztől való megemésztése miatt szintén végső pusztulásra jutottunk, és bujdosásra. — Hogy azért a sok gazdálkodást, postálkodást könnyebben supportalhassuk, migh Isten bennünket meghágy és maraszt, az kik a publicumot suis privatis előbb valónak tartjuk, végzetük egyenlő tettzésből és akarathól (két uj-tordai embereken kivől, az kik keveset

vigyáznak az közönséges jóra, csak magok nyerekedésüket üzhessék) hogy a deczember 1-mo Junii Anni praesenti 1689. szüretig az Korcsma a város számára elfogattassék, ugy mindazonáltal, hogy több esztendők forgása alatt semmi conditio, tekintet és pratextus alatt az ne usualtassék, hanem ha az a város az akkori idők mivoltához képest ujlag egyező akaratból végezne felőle.“

Látszik ebből, hogy a korcsmárlási jog az egyesített uj-tordai, ó-tordai és egyházfalvi nemes birtokosok tulajdona volt, azt élvezték békésen, s nem tartoztak belőle másnak, mint az ó-tordai ref. lelkésznek a bordézma egy negyedét fizetni. Ezzel is ezért tartoztak, mert Báthori Gábor fejedelem 1610 július 15-én ezen dézma negyedét az ó-tordai ref. lelkésznek adományozta, s ez birta a XVIII. század közepéig, a mikor a róm. kath. plébános belékött azzal, hogy adománylevél az orthodoxa egyháznak adományozta ezen quártát, már pedig az más nem lehet, mint a róm. kath. egyházközség, s mivel olyan világ volt akkor, hogy az ilyen vitás kérdésekben rendesen az oroszán rész jutott a r. kath. egyháznak, a befolyásos ref. főurak kivették, hogy 1755-ben egyezség jött létre aként, hogy a tized negyedének felét átbocsátották a róm. kath. plébánosnak.

A dézma beszédese aztán ugy történt, hogy mindkét vallásfelekezeten levő papok szekereit megindították; s házanként rendre járván, a pinczében levő mustból a tized negyedét kivették. 1678-ban azonban a plébános kezdeményezésére a reformatus pater is követelni kezdette, hogy senki szőlőjét kinyomás végett házához ne vihesse, hanem a szőlőhegyben nyomja ki, s egy meghatározott helyre vigye borát megdézmalás végett. Ez ellen 1792-ben a tordaiak folyamodtak az országgyűléshez, indokolván kérésöket a századot meghaladó szokással, felemlítvén, hogy „két

különös embernek kevés hasznocskája a közönségnek száz annyi kárával vásároltatnék meg annyival inkább, mivel Tordával ugyanazon egy privilegium alatt levő Deés városában is a borkvartázás ezen régi mód szerint folytattatik.“

Fent ki volt mutatva, hogy 1642-ben mig Uj-Torda teljesen, nemesi telkekből áll, Ó-Tordán csak 20 nemesi telek volt 1668-ig, mig I. Apaffi Mihály fejedelem Ó-Torda és Egyházfalva összes telkeit kiváltságossá tette. Ezen nemesi telkeknek egyik kiváltsága volt, hogy azok törzsökös tulajdonosai gyakorolhatták a korcsmajogot. — A bor mikénti korcsmárlására nézve nem láttam adatot 1819-ig, mely évben az elegyes városi gyűlés, mely állott a városi tanács és kebelesített polgárság választmányából, a 40 esküdttől, élén a megye főispánjával, Czakó Sámuelnek, kiknek házáat birói uton elérverezték, midőn más házánál lakván, ingremiatus joggal bort árult azon indokolással, hogy terhes családját fenntarthassa, a borárulást kivételesen megengedte.

A bor- és pálinkaárulásra vonatkozik még 1824 február 26-án tartott városi közgyűlés határozata, midőn ki lett mondva, hogy bekebelesített és városi törzsökös birtokosokat illető italmérési jog (educilli jus) semmi szín- és ürügy alatt másokra ki nem terjeszthető, s egyáltalában eltilt a törzsökös ingremiatus birtokoson kívül mindenkit a korcsmárlási jog gyakorlásától, ugy a bor, mint a pálinkát illetőleg, kivéve az olyanokat, kik a piacon, utczasorban, vagy egyebütt is az utczára kibocsátott táblán árulnak, ezek bizonyos taxafizetéssel tartozván, ha szintén ingremiatus nemes emberek lennének is. E határozatra hivatkozik egy 1839-ki közgyűlési végzés is, mely kimondja, hogy taxa fizetés mellett mások is gyakorolhatják a korcsmárlásijogot.

A tordai kebelesített polgároknak felsőbb hatóság által

megerősített szabályzata soha sem volt; de erre nem is volt szükség, mert se egylet, se társulat, se bármi egyesület jellegével nem birt, hanem mint a tordavárosi korcsmárlási jog részbeni tulajdonosai jogukat szabadon gyakorolták.

A város birt egy joggal, a kir. kincstár szintén egy joggal, míg ezzel szemben minden egyes tordai ingremiatus saját házánál bort és pálinkát árultathatott.

1887-ben a pálinkaregále haszonbérbeadása felett a jogosult polgárság nagy gyűlésén nézetkülönbség támadván, a magy. kir. belügyminiszterium 70.355. sz. a. a következő határozatot hozta.

«Tekintettel arra, hogy a magánjog tárgyát képező italmérésnek az illető magántulajdonosok általi mikénti kezelése, illetve értékesítése körül felmerülhető kérdések eldöntése közigazgatási hatáskörbe nem tartozik, valamint tekintettel arra, hogy a vármegye alispánjának folyó évi október 25-én, 1897. sz. alatt tett jelentése szerint a tordai kebelesített polgárság felsőbb hatóságilag megerősített alapszabálylyal nem bír, — a fennforgó kérdés alapszabályszerű megbirálás tárgyát nem képezheti.»

Ebből világos a kebelesített polgárságnak minden idegen hatóság kizárásával szabad rendelkezési joga.

Igy állott a tordai korcsmajogosultak ügye, midőn az 1888. XXXVI. t. cz. meghozatott, mely a korcsmajog megváltását az adóalapra fektette.

1888. évi augusztus 25-éről Torda város tanácsa felhívására mindazon szerződések, melyek a pálinkaárulás haszonbérére vonatkoztak, a tanácshoz átküldettek, ekkor még együttes bejelentés forgott szóban, de látva, hogy mind a város, mind a bort áruló egyesek külön bejelentésre készülnek, 1889. február 18-án a választmány köz-

gyűlés összehívását határozta meg, mely azon hó 25-én megtartatott, s ezen gyűlés Rédiger Béla elnökelete alatt egy bizottágot küldött ki, mely a bejelentést megkészítette úgy, hogy a Tordán elfogyasztott és fogyasztási vagy tőkekamat alá vont korcsmárlásokról egy kimutatást állított össze, s azt a kijelölt jogbiztoshoz benyújtotta.

Míg a törvényjavaslat tárgyalás alatt volt, Torda-Aranyos-vármegye felírt ezen specialis ügyben, de hogy mily sikerrel, mutatja az, hogy akkor, midőn 500,000 forint kárpótlás lett volna adandó. a pálinka után meg lett ajánlva 150,000 frt. a bor után 48,000 frt, s ez sem az összes jogosultaknak, hanem azon egyeseknek, kik 1882-től 1886-ig bort árulván és árultatván, utána nem ugyan tőkekamatadót, de jövedelemadót fizettek.

Egy emlékiratot nyújtottak bé a nagyméltóságu pénzügyminiszter úrhoz, melyet Abrudbányai Rédiger Béla elnökelete alatt egy bizottság dolgozott ki, s mivel teljes világot vet az ügy állására, szükségesnek látom teljertalmulag közleni.

Nagyméltóságu m. kir. Pénzügyminiszter Ur!

Kegyelmes Urunk!

Torda város kebelesített polgársága mély tisztelettel járul Nagyméltóságod elé, esedezvén, hogy borárulási jogunk kártalanítása ügyében szenvedett sérelmeinket vizsgálata tárgyává tenni és orvosolni méltóztassék.

Regale megváltási ügyünkben ugyanis az eljáró első foku hatóság határozata szerint, — mint arról a Nagyméltóságodhoz immár fölterjesztett iratok tanuskodnak, — a borárulási jog alapján igényelt kártalanítási összegtől teljesen elűttettünk, s részünkre csupán a pálinkaárulási jog jövedelme után kiszámított kártalanítási összeg ajánltatott meg; a másodfoku hatóság pedig a pálinkaárulási jogra

nézve hozott határozatot érintetlenül hagyván, a borálulási jog megváltására vonatkozólag csak egyes kebeles polgárok bejelentése alapján állapított meg oly csekély összeget, mely a jog értékével csak megközelítőleg sem áll arányban.

Mindkét hatóság határozata által javaink egyik legértékesebbjét látjuk veszélyeztetve mert vagy épen semmi, vagy jelentéktelenül csekély kárpótlás nyujtatnék azon jogért mely a kebelesített polgárság eddigi legfőbb jövedelem forrását képezte, s mely értékének évenkénti folytonos növekedésével tiszta és biztos jövedelmet nyujtott a korral és fejlettebb igényekkel folyton öregbülő kiadások fedezésére.

E megváltási módok által nem csak növekvőben volt tőkénk gyarapításától esnénk el, de a tőke jelenlegi értékének csak egy figyelembe vehető hányadát sem kapnok meg, és Torda város polgársága zömétől a megélhetés egyik biztos alapja vonatnék el.

A regálejog kártalanítása iránt hozott törvény rideg betűi első pillanatra ellenünk látszanak ugyan szólni, de mig ez egyrésről azon körülményen alapszik, hogy a törvény megalkotásánál az ingremiátusok specialis és minden más község vagy testülettől teljesen elütő viszonya figyelemre méltatva nem lett, addig más résről a méltányosság követelményeit szem elől eltéveszteni nem lehet. — Mert a korcsmajog gyakorlatát illetőleg Tordán oly sajátságos viszonyok állottak fenn, *melyek a magyar hazában másutt sehol sem találhatók*, s melyek a kebelesített polgári, ingremiátusi intézményben nyertek kifejezést.

* Tordán ugyanis fejedelmi donatio alapján mintegy 700 főből álló kebelesített polgár, korcsmárlás tekintetében egy-egyén épp oly joggal birtak, mint maga a kir. kincstár, vagy Torda városa, s e jog ugy a bor, mint a pálinka-árulást egyesítetten magában foglalta.

Hosszu időközön át egész 1856-ig az egységes korcsmárlási jog két ága egyformán gyakoroltatott úgy, hogy a kebelesített polgárok mint a jogosított összeség tagjai, egész éven át bort és pálinkát saját házuknál szabadon, minden díjfizetés nélkül korcsmárolhattak.

Mindenki árult akkor és annyit, a mennyit tetszett, hol álló, hol ülő vendégeknek, hol pedig a háztól való kihordás által kisebb-nagyobb mértékben egyaránt, s e joguk mindig mint az összeség, a kebelesített polgárok joga folyományaként jelentkezett.

Természetes, hogy e joggal a jogosultak nem minde-nike élt. Számosan, kiket az élet más hivatásra vezetett, a korcsmárlást tényleg nem gyakorolták; de a jog valameny-nyire nézve fennállott, s bármelyik kebeles polgár az év minden szakában megkezdhetette vagy abban hagyhatta a korcsmárlást tetszése szerint. — Nem egynek joga, ki a városból hosszabb, rövidebb időre eltávozott, évek, sőt évtizededek során át szünetelt, de minthogy az illető vagy utódai Tordára visszaköltöztek, joguk ismét feléledt, s a korcsmárlást ismét szabadon gyakorolhatták.

A korcsmárlási jog szülőkről gyermekekre szállott, s minden utód, nagykorúságát elérvén, annak legott részesévé lett, tekintet nélkül az egyes családoknál levő leszármazot-tak számaránya közötti nagy eltérésekre.

Az 50-es évek elején a kebeles polgárság segíni akar-ván a város összes lakosságán, a szabadságharcz után a városra kivetett és a város által kölcsönnel fedezett hadi-sarcz lefizethetése céljából *pálinka árulási* jogát kihaszon-bérlés útján értékesítette, s az abból befolyó haszonbéri összegből a hadisarczot törlesztve, a jövedelem többi részét saját és más hazai s városi kulturális célokra a jogosultak többségének határozata szerint használta fel.

A *borárulási jog* ellenben továbbra is a kebelesített polgárok saját használatára, különösen a szegényebb sor-suak megélhetésére hagyatott fenn.

De habár az egységes korcsmárlási jog két ága ily kétféle módon értékesített is, eredeti jellegét a jog egyik ága sem veszítette el.

Az egyesek csak mint az összességnek, az egyetemnek tagjai élvezték jogukat, s a kebelesített polgárok egyetemétől függött: tagjai sorába bizonyos díj lefizetése mellett másokat is felvenni, s a felvételt a régi időben az ugynevezett negyven esküdt, mely a jelenlegi városi képviselőnek felel meg, eszközölte, az egyesek a jogot el nem idegenithették, másra át nem ruházhatták, mert a jog tényleg nem az övék, hanem a kebelesített polgárok összeségeé volt, mely a felett szabadon rendelkezhetett.

A tulajdoni jog a kebelesített polgárok egyetemét illeti; az egyesek pedig csak mint a jog haszonélvezői jelentkeztek.

Nyilvánvaló tehát, hogy a kebelesített polgárok regale-jogának kártalanítása fejében járó összeg nem az egyese-
ket, hanem az összeséget, mint ilyet illeti.

A valóságnak megfelelő ezen tényállásból indult ki Torda-Aranyosmegye törvényhatósági bizottsága is, midőn 1888 október 16-án tartott üléséből 8392. sz. a. a képviselőházhoz feliratott intézett.

Mindkét határozatot sérelmesnek tartjuk. A kincstári képviselő határozatát azért, mert kártalanítást a borárulási jog után nem ajánlott meg, holott e jog századokon át tényleg gyakorolva volt, s azután a bejelentéshez mellékelte kimutatás tanuságaként évről-évre jelentékeny adó is fizetett. A kártalanítás jogi természetével és az igazsággal is homlokegyenest ellenkező azon eljárás, *mely az egységes*

korcsmárlási jognak csupán egyik ágát mondja ki kártalanítandónak, másik ágát ellenben, mely szakadatlanul szintén hasznosítva volt, s amannál jóval jelentékenyebb értéket képvisel, egyszerűen mellőzi.

Azon körülmény, hogy a pálinkaárulási jog bérbeadás által volt hasznosítva, míg a borárulási jogot a bérbeadás elhagyásával az egyes kebeles polgárok mint a jogosított összeség tagjai, külön-külön értékesítették a borárulási jog kártalanításának mellőzésére semmi elfogadható támpontot nem nyújt, mert a törvény nem szorítja a kártalanítást a csupán kihaszonbérlet által értékesített jogokra.

A kebelesített polgárok egyeteme az őt megillető borárulási jogot azért nem adta bérbe, mert Torda bortermelő vidék lévén, az egyesek korcsmárlásának meghagyása által a bortermelés jelentékenyebb föllendülése volt várható; de e két jog mint az egységes korcsmárlási jog két alkatrésze: egymással olyszzerű kapcsolatban áll, hogy az egyik jog megváltása s a másik jognak egyszerű mellőzése az igazsággal és méltányossággal egyaránt ellenkeznék.

Azon esetlegességből, mely szerint a jognak csupán egyik ága lett bérbe adva, még nem lehet érvet kovácsolni, a bérbe nem adott jog másik ága kártalanításának mellőzésére . . .

Sérelmesnek tartjuk a közigazgatási bizottság albizottságának másodfokon hozott határozatát is. Mert ez figyelembe nem véve az összeség bejelentését, egyes külön bejelentéssel élt kebelesített polgárok beadványai alapján alapított meg az értékhez viszonyítva igen jelentéktelennek mondható megváltási összeget.

Hiszen pusztá esetlegesség az, hogy a regálemegváltási törvény által előirt években éppen a külön bejelentéssel élő kebelesített polgárok s még ezeken kívül számosan

kik külön bejelentéssel élő polgárok s még ezeken kívül számosan, kik külön bejelentéssel nem éltek, gyakorolták a borárlást s fizettek adót ez után, s ha más évek vétettek volna fel a megváltás alapjául, egészen más egyének részesültek volna olyképen a megváltási összegben, daczára annak, hogy ugy maga a jog, mint annak tulajdonosa mindig egy és ugyanaz volt.

Fentebb ki volt mutatva, hogy a jog az összeségé; ennélfogva nem az egyes bejelentések, hanem a kebeles polgárok összességének hivatalos adatokkal támogatott bejelentése alapján lett volna a kártalanítás összege megállapítandó, annyival inkább, mert Torda városa ép ugy, mint az egyes kebelesített polgárok a regáletárgyalások rendén jegyzőkönyvre adott nyilatkozataikban elismerték, hogy a pálinkaárulási jog után nyerendő kártalanítás a kebeles polgárok egyetemét, mint a jog tulajdonosát illeti.

E beismerésből, ha más ezen álláspontot nem támogatná is, nyilvánvaló, hogy az ugyanazon adománylevelen alapuló egységes korcsmárlási jog másik ága és az azután adandó kártalanítás sem illethet mást, mint a kebelesített polgárok egyetemét...

De ha a megváltási összeg csupán az egyes, a kebelesített polgárok létszámához mérten nagyon csekély számú bejelentők beadványai alapján állapittatnék is meg, mivel a jog a kebelesített polgárok egyeteméé, ennek volna kiutalandó ezen összeg is. — Ugyanazért a megváltást csupán a külön bejelentők által igényelt összegre szorítani, a méltanyossággal ellenkeznek.

Mert számos kebeles polgár tudva azt, hogy a közgyűlési határozat értelmében az összesség eszközli a bejelentést, külön bejelentéssel nem élt, daczára annak, hogy

a borárulást az összesség jogán tényleg gyakorolta, s azután adót fizetett.

Ezeknek száma igen jelentékeny, mi kitűnik a bejelentéshez csatolt hivatalos kimutatásból, melyben a borárulást a törvény által előírt években tényleg gyakorolt kebelesített polgárok névsora az általuk e czimen fizetett adóösszegek feltüntetésével részletesen kimutatva van. —

Akár a kincstári képviselő, akár a közigazgatási bizottság albizottsága határozata jutna is érvényre, Torda város kebelesített polgársága oly jelentékeny vagyoni károsodást szenvedne, mely megélhetésének alapját ingatná meg. . .

Mély tisztelettel és teljes bizalommal járulunk tehát Nagyméltóságod elé részrehajlatlan igazságosságától kérve, hogy borárulási jogunkra nézve bejelentésünk értelmében határozni, s úgy az egyes külön bejelentők igénye alapján a közigazgatási bizottság albizottsága által megállapított többi jogosultak igénye alapján megállapítani kért összeget és a tordai kebelesített polgárok részére 100 frtos közforgalmi czimletekben kiadatni kegyeskedjék.

Mély tisztelettel lévén a tordai kebelesített polgárok nevében.

Nagyméltóságodnak

Tordán, 1890. Julius 6-án.

Alázatos szolgálai:

Rédiger Béla,
elnök.

Keresztes András,
h. jegyző.

Az ügy jelenleg felsőbb eldöntés alatt áll.

Hogy mi lesz az eredmény, a jövő titka.

Még csak annyit kívánok az ingremiatus ügy megvilágításához hozzá adni, hogy 1877-ben kezdték tőkésíteni a pálinkaárulási jog jövedelmét, mely 1890-ig 80—90 ezer forintra szaporodott fel, melynek meggyűjtése körül tagad-

hatatlan érdeme van a volt elnök ó-tordai Weress Dénesnek, valamint a jelenlegi elnök Rédiger Bélának, s az állandó választmány tagjainak Velics Sámuel, Lukács Sándor, Szentkirályi István, Bóné József, Keresztes András, Dénes István, Nagy Miklós, Érsek Gergely és Kósa Györgynek. A jegyzői teendőket Szabó Ferencz főszolgabíró s a pénztárnoki tisztet Szentkirályi István végzi.

A kebelesített polgárok tulajdonát képezi még a tordai 1. tjkben A † 1. rsz. alatt felvett ugynevezett Királyerdeje, melyből, míg az erdőtörvény életbe nem lépett, a vágatási díj beszédése mellett minden háztartó kebeles polgár egy nyíl fa osztalékban részesült a vágatás alkalmával.

A bekebelesített családok.

Abrahám család. Sepsi-Szentgyörgyről a mult század végén beszármazott székely család. Tordára János jön, ki 1793-ban a megye többi nemeseivel aláírja a Ferencz király homágiumát, és 1839-ben János az V-ik Ferdinánd királyét. Mint ingremiatusok Lajos, Samu, Sándor és a János özvegye élnek a családból.

Abt család, (Apáti) Ernő, a Kövesdi Boér családba házasodik, s 1857-ben vált ingremiatusi jogot. E család nemességét 1872-ben János nyug. bányatanácsos nyeri fiaival Ede, Ernő és Jánossal.

Ács család. A határosztályok alkalmával birtokot Ferencz, György, Tamás és László nyertek. István, József, s az id. István özvegye kebelesített polgári jogot élveznek.

Almás család, (homorod-almási) Udvarhelyszékből beszármazott család 1738-ban bizonyított nemessége felől, mely alkalommal igazolta, hogy Zsigmond királytól nyert nemeslevele, egy égés alkalmával elégett.

A kir. homagiumot 1792-ben Dániel, 1793-ban Miklós, 1739-ben Mózes és Károly irják alá. — Tordán ma József, János és Gábor élnek. Iván cs. kir. főhadnagy, kir. engedély folytán a Homorod-Almási Almásy nevet vette fel.

Ajtoni család. Várfalváról beszármazott székelv család. — 1642-ben a nemesek közt lustrálnak Ajtoni János, András és Márton. Tordára a mult század közepén telepednek bé, s a határosztálykor birtokot nyernek Ferencz, Mihály és József, kik nemességöket 1780-ban bizonyitják. A kir. homagiumot 1792-ben István, János, 1839-ben József írja alá. Ma egyedül Gáborban él, kiben ugy látszik a család kihal.

Aradi család. Aradról jöttek Tordára a mult század végén, de közülök Abrudbányán és Hondolban is birnak. Ma egyedül Ferenczben él a tordai ág.

Babos család. A határosztály alkalmával Márton nyer birtokot. Babos József és a Márton özvegye, továbbá József, Márton és György ingremiatusi joggal élnek.

Bakó család. Ferencz a határosztálykor birtokot nyer. Ma Márton, Ferencz és József élnek a családból.

Balázs család. A határosztálykor István kap részt. László, Mózes, János és Sándor kebelesített polgárok.

Balla család (Bánkfalvi). A mult század végén származnak Tordára. — A kir. homagiumot 1792-ben aláírják János és György, 1792-ben András. Ma Ferencz, Márton, ifj. Márton, Miklós, János, István, ifj. Ferencz, id. József és ifj. József vannak felvéve a kebelesitettek sorába.

Balog család. Bethlen Gábor adómánylevele hét-féle Balog családot telepit Tordára. Hogy a mai Uj-Tordán élő Balog család ezekből származik, adatok hiányában nem mondhatom meg. Annyi áll, hogy régi uj-tordai család, s a határosztályból Zsigmond, ki két zsellér telket mutat ki, továbbá

Ferencz, Mihály és József részesülnek. Ma Lajos, Sándor Béla, id. Márton és ifj. Márton élnek a családból.

Bányai család. A határosztályból birtokrészt nyert család. 1793-ban Péter és János a kir. homagiumot aláírták. Ma István és György ingremiatusok.

Baranyai család (nagy-váradi). A mult században 'jön Tordára Zarándmegyéből, hol 1775-ben birtokos nemes voltát kimutatta. Tagjai közül többen a városi tanácsnál hivatalt viseltek. A tordai ág Pállal 1887-ben kihalt. Ennek özvegye élvezi az ingremiatusi jogot.

Barla család (drágomirfalvi). 1765-ben bizonyított nemessége felől M.-N.-Csánban lakó Barla Obrázsa Torda vármegye előtt, mely alkalommal kimutatta, hogy Barla Lázár nyert nemességet II. Rákóczi Györgytől a lengyel hadjáratban tanusított vitézségeért, kitől egyidejűleg Rusoron jóságot is nyert. Gergely, ki zsellér telket bir a jelen század elején részt nyer a határból. A családból József, Benjamin, ifj. József és Gerő élnek ingr. joggal.

Barra család (homorod-almási) 1818-ban bizonyítják bé Barra János és testvérei a székely földön Zágónban élő Barra családdal rokon összeköttetéseket. A Kolozsvártt élt híres orvos Barrákkal egy törzsből erednek. Sámuel, Mihály. id. Gábor és ifj. Gábor kebelesített polgárok.

Bardocz család. E család a mult században Nekkely neven jön elé s e neven kapnak a határosztály alkalmával birtokot János, György és Imre. A családból ingremiatus joggal Ferencz és László élnek. Imre Maros-Vásárhelytt adótiszt

Bartha Pongrácz család. A mult században e család is Pongrácz neven jön elé s így nyernek osztályrészt Mátyás és József. Ma József s a Márton özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Belényesi család. Tordán két család él e néven, közönségesen Blényesinek nevezve. Az uj-tordai Blényesiekről nincs adatom. Az Ó-Tordán élő Blényesiek eleje a mult század közepén jön Tordára Doboka megyéből s István és József 1830-ban bizonyítják bé birtokos nemes voltukat s azt, hogy Belényesi Szabó, máskép Hajdu Ambrus nyer 1607-ben Rákóczi Zsigmondtól nemes levelet. — Az uj-tordai ágból id. Sámuel és ifj. Sámuel, az ó-tordaiból István, György Miklós, kebeles polgárok.

Biró család. Székely család, mely e század elején jön Tordára Mészkörről. József 1808-ban részesül a Postarét felosztásakor. István és János ingremiatusok. József 1839-ben a kir. homagiumot aláírja.

Bocz család (Köpeczi). Székely család, mely e század első éveiben jön Tordára. Márton és Pál 1839-ben a kir. homagiumot aláírják. Mózes, József, Sámuel ingremiatus jogosult polgárok.

Bogdánffi család (Dévai). Az 50-es években kebelesíteti magát Dániel. A családot I. Apaffi Mihály nemesíti meg. Dániel és Lajos ügyvéd Tordán élnek.

Boné család. Régi neve Bonis. József 1839-ben a kir. homagiumot aláírja. 1847-ben váltanak ingremiatus jogot József és testvérei. Id. András, Sándor, József, ifj. András, Samu e jogot élvezik.

Boér család (Kövesdi) Márton telepedik a fejedelmek korában Fogaras földére, s ott Kövesdet, Berivojt és Szkorét szerzi. A Tordán élő Boér család a Kövesdi ágból való. Pál a mult század végén jön Tordára. Ma egyedül Dénes bir kebelesített polgári joggal.

Borbély család, máskép Borbély Nagy. Az 1642-diki nemesek összeírása alkalmával György bebizonyítja nemes-ségét s úgy látszik e család régi neve Csanádi. — Ne-

mességét 1582-ben Báthori Istvántól nyeri. Egyik ága a volt Aranyosszéken Várfalván és Csegezben él. Ma ifj. Borbély N. György és az id. György özvegye élnek ingremiatus joggal.

Bölöni Damokos család. 1666 január 11-én ad nemeslevelet I. Apaffi Mihály fejedelem Nagy Bölöni Damokos György és testvéreinek. Czimerök kék mezőben álló zöld ruhába öltözött férfi alak, mely kezében kivont kardot tart. Tordára Domokos jön 1765-ben. A család, mely a mult század végén történt nemesi összeíráskor 1 zsellért mutat ki, Torda városánál fiuról-fiura hivatalokat viselt. — Ma egyedül Józsefben él.

Bölöni család. Uj-tordai család. Bethlen Gábor több Bölöni nevű testőrért telepíti Uj-Tordára, de összeköttetésük előttem ismeretlen. Ferencz, György részt kapnak a határból. Kebeles polgári jogot id. János, György, Mihály és ifj. János élveznek.

Blumenfeld család. Saul vált ingremiatusi jogot 1870-ben 100 frt díj lefizetése mellett. Ugy látszik nem viszi tovább családját.

Csekme család (Zágoni) Székely család, mely a mult század végén jön Tordára. Ferencz részt nyer a határ. felosztáskor és 1776-ban hirdetteti ki nemeslevelét s 1793-ban aláírják a kir. homagiumot, ugyanazt id. és ifj. Márton 1839-ben teljesítik V. Ferdinánd király részére. Márton, András, János ingremiatus joggal élnek.

Csetri család (mező-bándi). 1747-ben nyer Leopold királytól nemességet Mihály, mint kisebb nemesi állapotban élő székely, Ferencz, Mihály és György fiaival együtt. Tordára György telepedik meg, ki 1793-ban a kir. homagiumot aláírja. Ma Sámuel, Károly és id. Sámuel özvegye élvezik az ingremiatusi jogot.

Csiki család. A határfelosztáskor több Csiki nyer osz-

tályrészt, de a mai Csikiek őse György 1790-ben vált ingremiatusi jogot. Ma György, András, Miklós és József élnek e joggal.

Csiphés család (ar.-rákosi). E családból 1642-ben többben lustrálnak, mint pixidárius székelők. — 1702-ben ad nemességet Leopold király Albert és testvérei András és Istvánnak. Andrásnak fia Ferencz, ennek István, Elek és Albert 1770-ben bizonyítják nemességüket. Ma Ödön, id. és ifj. Gábor ingremiatusok.

Csia család (czófalvi). Székely család, mely e század elején jön Tordára. Mózes 1839-ben a kir. homagiumot aláírja. — Székely nemessége 1826. szeptemberében hirdettetett ki a megye gyűlésén. Az ingremiatusi joggal Sándor és János él.

Csongvai család (Csegezi). E család Zsigmond királytól nyeri nemességét, mikor még Csongván és M.-Csesztvén birtokolnak. Csegezben 1642-ben a nemesek közt lustrálnak. Tordára Lőrincz jön, ki a Finta családba házasodván, 1833-ban vált ingremiatusi jogot, melylyel egyedül Domokos él.

Csonka család. E család régibb neve Borbély. 1580. december 15-én nyer nemességet II. Rudolf császár és királytól János, ki Nagy-Károlyban lakott. — Tordára József jön, kinek fia a ma élő id. Sándor 1870-ben váltja meg az ingremiatusi jogot, melyet id. és ifj. Sándor élveznek.

Csorba család 1866-ban vált ingremiatusi jogot Csorba Gergely, mely joggal özvegye és fia Gergely élnek

Csutak család. Péter, mint ref. kántor jön Tordára s 1826-ban a megyegyűlésén bizonyítja kovásznai székely nemes eredetét. Ma Lajos él Tordán, fia ifj. Lajos járási orvos.

Czakó család (Sepsi-Szt.-Györgyi) székely család, Báthori Gábor fejedelem ad 1611 junius 11-én nemeslevelet Sepsi-Szent-Györgyön lakó Czakó Jánosnak, a birtokát is kiveszi az adó alól. E családnak Kilyénben is volt birtoka. János fia György, ennek Dávid, ennek János, ennek Samu, ki

Aranyos-Széken Sinfalván birtokos. Tordára Samu jön. Ma László az ügyvéd. bir. ingremiatusi joggal.

Czakó család. Uj-Tordán birtokos család, mely a határosztályból részesül. Id. és ifj. Márton, Samu és Lajos ingremiatusi joggal élnek.

Czeglédi család. A mult század elején származik Tordára Pest-Pilis és Solt megyéből, s a határosztálykor birtokot nyernek István és Zsigmond. Nemeslevelőket 1829-ben hirdetteti ki a vármegyén Márton és Sámuel. Ingremiatus joggal élnek, András és id. József özvegye.

Dániel család. Erzsébetvárosból származik Tordára a mult század végén. Az ingremiatusi jogot Kristóf váltja meg. A család Mária Therézia királynőtől nyeri nemeslevelét. Ma Imre, József, Károly élnek ingremiatusi joggal. Ferencz Maros-Torda megyében Mosonyban lakik.

Debreczeni család. Régi neve Debreczeni Varga. Bethlen Gábor 1824-ben ad nemességet Mihálynak, kinek utóda György és Mihály kik 1789-ben aláírják a kir. homagiumot. — E családból György, Mihály, id. Ferencz. Márton, Sándor, ifj. Ferencz, s az id. Sámuel özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Dénes család. (Turi) Dénes Mihály 1656 márczius 21-én nyer II. Rákóczi Györgytől nemeslevelet s onnan Doboka megyébe költözik. E család Esztényi előnévvel jön elé az 1792-ki homagium aláírásánál, melyet István, János, József aláírnak. Dénes István fia István, mint uj-tordai ref. rector jön Deésről Tordára, kinek fia István, ki az összeíráskor egy zsellér telekkel vétetett fel, és Ádám produkálnak nemességők felől. Ma István, Mihály, József, Ferencz, István, továbbá a Samu, id. József és Sándor özvegyei élnek kebelesített polgári joggal.

Dersi család. Dersi Józsiás jön Tordára a mult század

közepén mint unitárius lelkész, s özvegye a határosztályból részt kap. A család Dersi Lénárt neven jön elé. Józsiás özvegyén kívül György, István és Ferencz is részesülnek az osztály alkalmával. Ma id. József, ifj. József, s az id. György özvegye ingremiatusok.

Domján család (Domjánszegi). Tordára György jön, kinek fia Miklós ügyvéd, kinek fia István s.-szt.-györgyi tanár. A nemességet Bodó Domján Zalamegyei Szentgyörgyvölgyi birtokos szerzi I. Ferdinánd királytól.

Dulló család Al-Csernatoni primipilus székelv család-ból származik azon István, ki 1790 tájt, mint ref. lelkész jön Tordára, s a Schilling családba házassul. — Ennek fia István héderfái lelkész, kinek fia János városi árvaszéki ülnök, kiben a tordai ág valószínűleg kihal.

Érssek család (Szathmári). Egyike a N.-Váradról be-telepített családoknak. A határosztálykor Péter, György, Sámuel és Sándor birtokot nyernek, mikor Érssek Szabó neven jönnek elé. A nemeslevelet 1613 január 31-én nyeri Gergely fiával Péter, György és Istvánnal, s Péternek fia András az 1679-ki határosztálykor birtokot nyer, kinek 5 fiától származik a mai Érssek család. A kir. homagiumot aláírják 1792-ben Péter, András és József ki saját nemesi telkén kívül egy zsellért mutat ki, továbbá 1793-ban György Sámuel, 1839-ben István. László, György és Sámuel. — Ma ingremiatusi joggal élnek Elek, Lajos, Ferencz, Gergely, ifj. Lajos, György, Márton és az elhalt Sámuel özvegye.

Eszéki család. A 30-as években kerül Tordára. Ingre-miatusi joggal József él.

Fábri család (Széki) I Apaffi Mihály ad nemességet és Széken birtokot a Fábri családnak. Régi neve Kiss, és a család más ága Deésen él. A tordai ág Istvánban kihalt, de ez ágból ágból való József őr-alja-boldogfalvi lelkész.

Farkas család (uj-tordai). Mnnkácsról származik be a jelen század elején Tordára Andás, kinek fia Ferencz, ennek György, János és Márton. 1845-ben György keresi ki régi ingremiatusságát, kinek fiai Ferencz és Miklós. — A határosztálykor birtokot nyernek Ferencz, András, Mózes, Józset.

Farmasi család. Sándor jön Miháldról, ez vesz ingremiatusi jogot. Ennek fia Sándor, unokái a mai ingremiatusi joggal élő Imre és Miklós.

Fekete család (N.-Ajtai) Lajos mint orvos jön Tordára s 1839-ben a kir. homagiumot aláírja. A 40-es években vesz ingremiatusi jogot, melylyel Lajos és a Ferencz özvegye élnek.

Fenyő család (Tasnádi). I. Apaffi Mihály fejedelemtől nyer nemességet Fenyő György, s ettől való leszármazásukat József, Sámuel és István 1785-ben bizonyítják be. — A határosztálykor két utóbbi részt kap. Ma Károly, Lajos, Sándor, a József özvegye, Gábor, s a Samu özvegye inrgemitusok, ifj. Lajos Deésen lakik.

Ferenczi család. Angyalosról beszármazott székelly család. Tordára János jön a jelen század elején, kinek fia Márton, kinek fia Ferencz, Árpád, Márton ingremiatusi joggal élnek.

Ferencz család. Uj-Tordán birtokos család, melyből egyedül az István özvegye jogosult a kebelesített polgársághoz.

Finta család (Gelenczei) 1627. november 27-én nyer nemességet Bethlen Gábor fejedelemtől Tamás testvérével Sámuel. Utódai Ferencz, György és Imre 1785-ben bizonyítanak nemességök felől. A kir. homagiumot 1792-ben András, József, Sámuel, ki 5 zsellér telek birtokosának iratik, 1793-ban Ferencz, István, Mihály, György, s végre 1839-ben Imre, József, András, János, István, Tamás, Mihály, ifj. Tamás, Andás, Ferencz, ifj. András és Sámuel ir-

ják alá. Ma ingremiatusi joggal élnek: id. Miklós, ifj. Miklós, id. György, id. Sándor, Albert, id. János, és ifj. János, Pál ifj. György, ifj. Sándor, Imre, Márton, végre az András és Imre özvegye.¹

Fodor család (mező-madarasi) 1647-ben András mint székely nemes és 1677-ben Lukács és Mihály szintén mint nemesek lustrálnak. — A Tordára származott György és zsigmond 1771-ben bizonyítanak nemességök felől. A határfelosztáskor Mózes, Dániel, Sámuel, ki egy Zsellértelek birtokosának iratik, Mihály és György nyernek birtokot. Ma Mózes, Sándor, Domokos, Imre, Zsiga, id. és ifj. József, Dániel, László, Ferencz, Pál, ifj. Ferencz, s a Tamás, Márton, István, György, Sámuel özvegyei élnek kebelesített polgári joggal.

Foris család (Zilahi) III. Károly királytól nyer nemeslevelet Zilahi Foris János testvérei Péter, György, István, s unoka testvére János, s ennek fia Mihálylyal, mely 1719-ben lett Közép-Szolnokmegye gyűlésén kihirdetve. 1750-ben már Tordán van, s a határosztálykor birtokot nyer. Ma id. Sámuel, ifj. Sámuel és Miklós ingremiatus jogosultak.

Füsi család (Verebei). A mult század végén József aláírja, a Ferencz király homogiumát, s az V-ik Ferdinándét 1839-ben András és József. Ma Sámuel, Mihály és József özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Galambosi család. A jelen század 30-as éveiben jön Tordára. Ma Miklós és Lajos ingremiatusi joggal élnek.

Gazner család. I. Apaffi Mihály fejedelem ad 1665. május 18-án nemeslevelet a fogarasi várban lakó kisebb nemességben élő *Szőcs*, másképp Graszner Jánosnak. Tordára Sámuel jön, ki a vármegyén 1840-ben hirdetteti ki nemességét, bizonyítván, hogy a nagyatyja Mihálytól származott Fogarasban élő másik ág ott nemesi sorsban él.

Ma Imre, József, Sámuel, Árpád, Miklós és a Sándor özvegye élnek Tordán ingremiatusi joggal. Sámuel 1809-ben vett ingremiatusi jogot.

Gegesi család. Székely család, mely Gegesből jött Tordára, hol a család neve Suba. A felosztáskor Zsigmond már osztályrészt nyer, ki 1793-ban, József és Ferencz 1839-ben a kir. homagiumot aláírják. Ma Sámuel, József, Ferencz, továbbá az id. Sámuel és Sándor özvegyei ingremiatusok.

Gombos család. Tordára László jön 1867-ben Makóról, ki 1887-ben ingremiatusi jogot vesz 500 frt taxa lefizetésével, s itt egy életrevaló családot alapít.

Gönczi család. (Árkosi.) Székely család, mely Árkosról származik Tordára, s ma a családból Sándor, Samu, Miklós, József és János ingremiatusok.

Gönczi család. Tordai előnévvel jönnek elé s ehhez tartoznak, mint ma élő ingremiatusok id. József, az id. Márton özvegye, id. Sándor, ifj. Sándor, András, Márton, id. és ifj. Ferencz. A kir. homagiumot több Göncziék aláírják, Árkosi és Tordai előnévvel, sőt Miklós 1793-ban Szathmár-Némethi előnévvel írja alá. Adatok hiányában véleményem nem mondhatok arról, hogy melyik hová tartozik. Id. és ifj. Márton 1780. tájt bizonyítják, hogy ősük Mihály I. Leopold királytól nyerte nemességét.

Harkányi család. E családból birtokot nyernek az 1679-iki határosztálykor Miklós és Márton. Elejük mint ref. lelkész jön Tordára. Ma József, id. Miklós és ifj. Miklós özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Harmath család. (Keszti). Kristóf 1839-ben aláírja az V-ik Ferdinánd király homagiumát. Ingremiatusi joggal egyedül a Tordán lakó József él; Lajos brassói ügyvéd, Sándor m.-vásárhelyi kereskedő, és Lujza, az irónő e család tagjai.

Horváthi család (Békési). A jelen század elején jön

Tordára József, kinek atyja János, kinek Pál, a ki Pánczél-Csehen és Deés-Aknán jószágot bir. 1824 február 26-án hirdetteti ki Tordamegyében birtokos nemességét József, kinek fiai József és Sándor. Ezen Józsefnek fiai Károly és József ingremiatusok. Legidősebb Józsefnek másik fia Sándor gyermekei Károly és Sándor ingremiatus voltukat nem igazolták.

Horváth család (uj-tordai). 1685-ben ad nemességet I. Leopold király Horváth Istvánnak. Tordára Ferencz jön, kinek fiai Ferencz és Sámuel 1772-ben bizonyitnak nemességök felől. — Ma József és kiskoru testvérei és a József és Miklós özvegyei birnak ingremiatusi joggal.

Istvándi Szabó család (szathmár-némethi). József, id. István és ifj. István a határosztálykor birtokot nyer. István és János az 1793-ki homagiumot aláírják. Ma János, István, Sándor és a János özvegye ingremiatusok.

Isza család. A jelen század közepe táján jönnek Tordára, s vesznek ingr. jogot, melylyel Márton, Áron, András és Samu élnek.

Jakab cs. (bögyözi). Jánost 1831. márczius 22-én tartott derékszéki gyűlésen megyei assessornak nevezik ki. Ez jön Tordára s 1839-ben a kir. homagiumot aláírja. Az Érsek családba házasodván, 1830-ban vesz ingremiatus jogot, melyet Gergely és fia János élveznek.

Jakab tordai család. 1771-ben bizonyitják birtokos nemességöket György, Miklós és Péter s a kir. homagiumot Márton és Miklós írják alá. Ma János és Miklós élnek a családból.

Jancsó család (gidófalvi). József 1839-ben a kir. homagiumot aláírja. E család fiága kihalt, csak az Elek özvegye él a kebelesített polgári joggal.

Jánó család (Papolczi) Székely család. A mult század vége felé jön Tordára Zsigmond, ki a határosztályból is ré-

szesül s a kir. homagiumot 1792-ben aláírja. Ma Sándor, József, Miklós és Gábor élnek ingremiatusi joggal.

Kanyaró család (Dersi). Székely eredetű család, más ága Derzsben mint primipilus nemzetség él. Tordára István jön. — A nemességet id. és ifj. Dániel bizonyítják be a vármegye színe előtt. A kir. homagiumot 1793-ban Ferencz, 1839-ben Dániel írja alá. Id. Ferencz, János, Endre ingremiatusi joggal élnek. Id. Ferencz fia ifj. Ferencz nagyreményű történetírónk. A határosztálykor Mihály, Zsigmond, Dávid, Ferencz és Pál birtokot nyertek.

Káptalani Nagy család. A Maros melletti Káptalanból származik Tordára a mult század közepén s a határosztályból id. János, ifj. János és István részesülnek. A kir. homagiumot 1793-ban János írja alá. Id. József, Sándor, Ferencz, id. és ifj. Ferencz, ifj. József, György, István, János és Miklós élnek ingremiatus joggal.

Kapocsi család. A Bethlen Gábor adomány levelével két Kapocsi nyer birtokot Uj-Tordán. 1679-ben is előjön egy Kapocsi, s a határosztálykor egy Kapocsi család. De ez mind kihalt, mert azon Kapocsi Józsefnek, kinek ma özvegye használja az ingremiatusi jogot, atyja volt Mihály, ki a 40-es években jött Tordára, s akkor váltott kebelesített polgári jogot.

Katona család. Pál jön e század elején Tordára, kinek fiai Mihály és József s utóbbi vált ingremiatusi jogot, kinek özvegye él.

Kékedi család. János és József 1793-ban, Sámuel 1839-ben írják alá a kir. homagiumot. Ma Mihály, József élnek.

Kenderesi család. A határosztálykor birtokot nyer, s ennek folytán ingremiatusi joggal élnek ma György, id. József és ifj. József.

Kerekes család. A kir. homagiumok aláírásakor, részint

Károly-Fehérvári, részint Zilahi előnévvel jönnek elé Antal, Márton, János, Zsigmond, András és János. Hogy hová tartozott azon János, kinek ma özvegye él kebelesített polgári joggal, adatok hiányában nem mondhatom meg.

Keresztes család (Zabolai). Uj-Tordán birtokos család, hová Mihály telepedik meg a mult század végén. Nemes levelöket I. Apaffi Mihály adja. Mihály 1793-ban, Mózes és János 1839-ben aláírják a kir. homagiumot. Id. János, ifj. János, id. és ifj. József, András, József, Endre ingremiatusi jogot élveznek.

Kimpel család. E vagyonos család másik neve Kagerbauer. Mint serföző jön Tordára s az utolsó határosztálykor részt kap. Ma Benedek, Flórián, Antal élnek ingremiatusi joggal.

Kiss család Több Kiss család van Tordán. Mint ingremiatusok id. Sámuel, ifj. Sámuel, Lajos és Madarasi Kiss József özvegye élnek Tordán.

Kleinhempel család. Tordára Kleinhempel Farkas János jön Bajorország Asch városából. — Ingremiatuságát az 50-es években szerzi meg, melylyel Károly, Adolf, Sámuel, Ede és József élnek.

Klug család. Egy 1790-beli összeírás szerint Tordán házbirtokos Gáspár. — Az ingremiatusi jogot id. Antal szerzi meg, melyet id. Antal és fia ifj. Antal élveznek.

Kocsis család (Koronkai). Sámuel 1793-ban, Márton 1839-ben aláírják a kir. homagiumot. — A kebelesített polgári joggal Lajos és Károly élnek.

Koncz család. (Nagy-Solymosi). 1770-ben Pál bizonyít nemessége felől Torda vármegye törvényszékén, mely szerint 1642-ben ad némeslevelet nagy-solymosi Koncz Boldizsárnak I. Rákóczi György fejedelem, ki már akkor is a lófőrendből való. Boldizsárnak fia Pál, ennek Gábor, ennek

Pál, kinek Pál, kinek fia Mihály mint kántor származik Tordára a jelen század elején. A kir. homagiumot József, István, Ákos, Mihály és Imre írják alá. Ma Károly s a Mihály özvegye ingremiatusok.

Kondort család. A határosztály alkalmával birtokot nyernek Márton és Fülöp. A kir. homagiumot Mózes 1839-ben aláírja. — Ugy látszik, hogy e család a ma élő Mózesben kihalt. —

Korodi család. (Szőcs-Belényesi, Robogányi Korodi Farkas.) Többnyire a Korodi Farkas nevet használják. Azon nagyváradi exul családok közé tartozik, — melyek Tordára települnek. E családból Sámuel 1715-ben a vármegye főjegyzője s azután is a megyén s a városnál a főbb hivatalokat viselik. — Az 1779-ki s azutáni határosztálykor birtokot nyernek. A kir. homagiumot 1793-ban János, 1839-ben ennek fia János aláírják. A nemességet András nyeri 1647-ben II. Rákóczy György fejedelemtől s ennek fia Sámuel jön 1669-ben Tordára. Ma egyedül a városi jegyző. Imre él a családból, kiben valószínűleg kihalt.

Kósa család. Maros-Székből Berekereszturrról jön Tordára Kósa András, kinek fia András, kinek György ; ez a György és fia László, elhalt másik fia József özvegyével élnek ingremiatusi joggal.

Kovács család. (Egri). Kövendről beszármazott székely család. 1630. ápril 22-én ad nemeslevelet Egri Kovács János és neje Huszár Katalin s gyermekei Péter és Juditnak Brandenburgi Katalin fejedelemnő. A kir. homagiumot 1793-ban Mihály, 1839-ben László írják alá. A mult század vége felé jönnek Tordára. Ma ingremiatusi joggal id. László és ifj. László élnek. Márton Gyéresen lakik.

Kovács család. Nagy-Enyedről jön Tordára István s a 70-es évek elején vált ingremiatusi jogot. E joggal élnek

még Kovács János, Sándor, István és Tamás, de hogy melyik ághoz tartoznak, adatok hiányában nem mondhatom meg.

Köpeczi Nagy család. 1614-ben. ad nemeslevelet Bethlen Gábor fejedelem Nagy György köpeczi birtokos székelynék. Ennek fia György, kinek György, kinek Sándor, kinek György bágyoni pap, ki az ó-tordai Székely családba házasodván, tordai birtokossá lesz, fiai Dániel és Mihály a határosztályból részesülnek. E család, mely egy századon keresztül Torda város egyik előkelőbb családjá volt, úgy látszik, hogy a jelenleg élő József és Pálban kihal.

Köteles család Uj-Tordán birtokos család. István, Pál, Gergely és Márton a határosztálykor birtokot nyernek; Ma Sámuel, Ferencz, György élnek ingremiátusi joggal. — Gergely 1793-ban a kir. homagiumot aláírja

Kővári család. Bethlen Gábor 1619-ben a többi palotás vitézekkel együtt telepíti Uj-Tordára Kővári Tamást, e családnak őst. Józsefnek fia Márton a határosztálykor birtokot nyer, kinek fia Dániel a kir. homagiumot 1763-ban és József 1839-ben a megye összes nemesei sorában aláírják, Józsefnek fia László, Erdély történetírója, Endre festész. Mihály ügyvéd Kolozsvártt laknak. E családhoz tartoznak Ottó és Sándor, utóbbi oraviczai tanár. Az ingramiatusi jogot Márton továbbá id. Sándor, ifj. Sándor és János özvegyei mint a kik Tordán laknak élvezik. —

Kövendi Kiss család. A mult században jön Tordára Kövendről, s birtokos volta kitünik onnan, hogy a mult század végeni összeírásakor egy szolgáló embert mutat ki János. Ma egyedül Márton ingremiatus.

Lengyel család. Kétféle Lengyel család van Tordán. — Ádám magyarhonból származik bé. Id. János és ifj. János a régibb uj-tordai családhoz tartoznak, s mindnyájan ingremiatusok.

Losonczi család. A jelen százag elején jön Tordára azon Losonczi, kinek ma kebelesített polgári joggal élő utódai Dániel és József.

Lovas család. Dániel jön bé Szalontáról Tordára, s vesz ingremiatusi jogot, melyet fia Mihály élvez.

Lugosi család (Lugosi) I. Apaffi Mihály ad nemeslevelet Lugoson birtokos Lugosi Gergely és fia Péternek 1664-ben. 1743-ban Miklós Rákosdon, 1770-ben István Kémenden birtokosok. — Ennek fia Péter Zilahra telepedik, kinek fia Péter jön Tordára a jelen század elején. Ma ingremiatusi joggal Péter, Lajos, Miklós élnek.

Lukács család (M.-Zsákodi). A mult század közepén betelepült székely család. A nemes levelet György nyeri I. Apaffi Mihály fejedelemtől. Tordára György jön, kinek fiai és unokái: Márton, Ferencz, György, ki két szolgáló embert mutatott ki és Sámuel részt kapnak a határból. — György 1793-ban, József, János, Márton és István 1839-ben aláírják a kir. homagiumot. Ma Sándor, József, István és János élnek ingremiatusi joggal. Gábor Hátszegen kir. adóhivatali ellenőr.

Magyaros család. Szathmárról jön Tordára János s az ötvenes évek közepén vesz ingremiatusi jogot, melyet János nos és fia József élveznek.

Magyarosi (Sepsi-Magyarosi). Székely eredetű család. János a határosztálykor Tordán van és birtokot nyer. A kir. homagiumot 1793-ban György, 1839-ben József és György írják alá, kinek kérésére 1831. deczember 5-én hirdetik ki a család nemességét. Ma ingr. joggal György, Miklós és Dániel élnek.

Májer család. A jelenleg élő Májer János nagyapja jön Tordára s vesz ingremiatusi jogot.

Máté család. Régi ó-tordai család. János, Pál és Miklós

a határosztálykor birtokot nyernek, s András 1793-ban József és István 1839-ben, aláírják a kir. homagiumot. Ma ingremiatusi joggal Pál, Ferencz és János élnek.

Mezei család (Harasztosi). Aranyosszékről beszármazott székelly család, mely a városnak több hivatalnokot adott. István ki egy szolgáló embert mutat ki és Mihály a határosztálykor már Tordán vannak, s birtokot nyernek. Ma István, Ferencz és Sándor élnek ingremiatusi joggal.

Miklós család (Sepsi-Szent-Györgyi). Sámuel jön, mint ref. kántor Uj-Tordára, azon s.-szent-györgyi Miklós családból, melynek őse Péter 1614-ben nyert Bethlen Gábortól nemeslevelet. Ennek fia Mihály, kinek Tamás, kinek Samu, a tordai ág őse. A család másik ága Háromszéken ma is él. András és László, kik egy-egy szolgáló ember birását bizonyítják, részesülnek a határosztályból, s a kir. homagiumot András 1793-ban, Elek, László és András 1839-ben aláírják. Ma Sámuel, id. András, ifj. András, Ferencz, János, Gyula, Lajos élnek ingremiatusi joggal.

Miskolczi család. Miskolczról származik Tordára a mult század végén. Ma József, Márton, Sámuel és István élnek ingremiatusi joggal.

Moldvai család. Bágyonból beszármazott székelly család, melynek őst 1528-ban emeli ki a kisebb nemességből Bethlen Gábor. A kir. homagiumot 1793-ban János, István, Sándor, 1839-ben Lajos írják alá. Ma György ingremiatusi joggal él.

Molitoricz család. A jelen század 30-as évei elején jön Tordára Dániel és szerzi az ingremiatusságot, melyet a József özvegye, ifj. József és Mihály élveznek.

Nagy család (Abrudbányai) III. Károly király ad nemességet Nagy, másképp Szabó Miklós és Simonnak, s utóbbi fia Jánosnak, ki mint az itteni unitárius iskola rec-

tora Tordára jön és a napló író Szaniszló Zsigmond leányát Zsuzsánnát veszi feleségül; kinek fiai Mihály ki $9\frac{1}{2}$ zsellértelket, és Pál, ki $1\frac{1}{2}$ zsellértelket birnak a mult század végéni összeíráskor. Mihály fia Miklós, kinek Olivér, Balázs, Elemér és Boldizsár. Pálnak fia Sándor, kinek János, jelenleg Kis-Ujszálláson jóhirű orvos. A határosztályból János és Mihály részesülnek. 1793-ban Mihály, 1839-ben Miklós és Sándor írják alá a kir. homagiumot.

Nagy család (Tordai). E családnál két nemeslevelet láttam. 1713 márczius 17-én nyert nemeslevelet Nagy Márton tordai polgár, s czimerül egy koronán nyugvó kardot tartó kart. — Ugy látszik ez ág kihalt, mert a mai Tordán élő Nagy család azcn Nagy Mátétól hozza le eredetét, kinek 1669. márczius 6-án ad I. Apaffi Mihály nemeslevelet, kinek öt fiai egyikétől, Istvántól származik le a család. Istvánnak fia István, ennek Sámuel, kinek két fia van Sámuel és Ferencz, ezek fiai Tamás és Dánieltől származnak a ma élő Ferencz, József, Miklós és Tamás.

Nagy család. A tordai ingremiatus családok közt négy féle Nagy család van, melyekre adatot nem találtam, s így csak nevöket vagyok kénytelen felsorolni. Nagy Ferencz, Lajos, Nagy Miklós, Mihály, id. Pál, ifj. Pál, ifj. Miklós és József, továbbá ingremiatusi joggal élnek a György, Zsigmond, Samu, Mózes özvegyei.

Nagy család (Káli). Izmael és Pál 1839-ben a kir. homagiumot aláírják. Tordán most e családból Dénes él, fiai eltávoztak a városról.

Nesselfeld család. 1759. január 2-án adja a nemeslevelet Mária Therézia királyné Nesselfeld Ignác Daun ezredbeli kapitánynak. Tordára 1820-ban Ferencz jön mint kamaraispán, kinek fia Ignác, ki az ó-tordai Weress családba há-

zasodva szerzi az ingremiatusi jogot. Ma Miklós városi főjegyző él ingremiatusi joggal. Viktor Kolozsvártt lakik.

Oláh család. E család igényli, hogy a Bethlen Gábor 1619-ki adománylevele alapján települt Tordára, de okmányait nem láttam. Régi tordai család, s a határosztályból részesülnek György és Mihály, s e jogon ingremiatus a most élő György.

Ország család. A jelen század elején jön Tordára György, kinek fia György és a János özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Osztián család 1830-ban jön Radnóthról Tordára Bogdán, kinek fiai Kristóf és Gerő szerzik meg az 50-es évek végén a kebelesített polgári jogot.

Pál család. Régi ó-tordai család 1848-ban József, János és Ferencz kimutatják, hogy a határosztályból ősük Ferencz birtokrészt nyert, kinek atyja János 1735-ben ó-tordai birtokos. Valószínű, hogy azon Pál Istvántól ered, ki az 1679-ki határosztálykor birtokot nyert, de okmányok hiányában véleményt nem mondhatok. Ma Árpád és József ingremiatusok.

Pap család (Pécsi). Ma egyedül Áronban él. A határosztályból Márton részesül. A kir. homagiumot 1793-ban István, 1839-ben Áron, Mózes és István írják alá, mint nemesek.

Pápai család (Alsó-Járai). Torda egyik legrégibb családja. György 1608-ban nyer Báthori Gábortól nemességet, s birtokot Tordán; Mózes és György 1642-ben ezen okmány alapján bizonyítanak birtokos nemes voltak felől. Azután is minden határosztálynál mint egyik első birtoku nemes család szerepel. A kir. homagiumot 1793-ban László, ki $\frac{1}{2}$ és Ferencz ki 8 és $\frac{1}{4}$ zsellértelek tulajdonát bizonyítja, János és Ferencz, végre 1839-ben Mózes írják alá. Ma a József özvegye és fia Sándor élnek ingremiatusi joggal.

Pethő család. György jött ki Udvarhelyszékről, kinek fia Samu vette az ingremiatusi jogot, melylyel József, János és a Sámuel özvegye élnek.

Petri család. M.-Vásárhelyről bejött székely család. A határosztályból Mihály, János és György részesülnek. Ma István és a Sándor özvegye ingremiatusok.

Petrován család. Mózes kamarai tisztviselő vette az ingremiatusi jogot, melyet özvegye élvez.

Prodán család (Kis-Buni). Bethlen Gábortól nyert nemeslevelet. — Tordára István jön a mult század végén s a kir. homagiumot György, ki 1¹/₂ zsellértelket bir és István 1793-ban aláírja. Ma egyedül József él.

Rác család. A mult század végén jön Tordára a ma élő Rác Ferencz, Sándor és Mihály őse Csernátonból. — Uj-Torda egyik családja. János és Ferencz 1775-ben bizonyítják nemességöket.

Rác család (Nagy-Laki). 1680-ban ad nemeslevelet I. Apaffi Mihály Rác László és fiainak Mihály és Lászlónak. Id. Rác László később született fia Komántól jó le a mai tordai ág. Indrój jön Tordára Nagy-Enyedről, kinek fiai 1829. április 1-én bizonyitnak nemességök felől. Ma ingremiatusi joggal János ügyvéd, Stefán, Vaszi, Filon, Antal, Joachim, ifj. János, Gligor, Mihailla, Juon, s a Demeter özvegye élnek.

Ravai Nagy család. János telepedik Tordára 1780. tájt, ki székely nemes családból származott. Fiai János, ki egy zsellér-telket bir, József és Péter productionora szorittatván, kimutatták, hogy családjuk már 1633-ban a nemesek közt szolgált. — Ma id. János, Sándor, ifj. János, István, Miklós és János ingremiatusok.

Rédiger család. (Abrudbányai). Azon lengyelhoni menekült családok egyike, melyek a vallásüldözés idejében a

XVII-ik század derekán hazánkba jöttek. György 1660-ban nyer magyar nemességet I. Apaffi Mihálytól. A mult század végén jön Tordára Károly örökös tordai postamester s a határosztályból részesül. — Károlynak fia Károly, kinek Béla megyei főjegyző, Samu megyei levéltárnok ingremiatusi joggal élnek. Árpád és Géza lelkészek előbbi D.-Szt.-Mártonban, utóbbi Szabédon.

Rigmán család. A jelen század elején jön Tordára. István és Sándor a kir. homagiumot alá írják. — Ma Sándor s az István özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Sáska család (Gyulai). A mult században 1764-ben eszközölt productio alkalmával András és Sámuel hiteles esketésekkel kimutatták, hogy elődjük Sáska László Magyarországon egy falut birt. — Ennek fia István Háromszékre Zágónba települt, kinek fia András anyai jogon birt jószágába Tordára jött lakni. András már Tordai előnévvel írja alá a kir. homagiumot. Most András, Sándor, Pál, Mihály, Samu, Ferencz és László élnek a családból.

Sándor család. A jelen század elején kerülnek Tordára Homorod-Almásról. Ferencz és János ingremiatusi joggal birnak.

Sebessi család (Karán-Sebesi). E családnak a mult században birtoka volt Vadverem, Csekelaka, Farkas-Telke, Buzás-Bocsárd és Vajasdon. Tordára Sámuel jön, a jelen század elején, testvére Ferencz Csekelakán marad, Sámuelnek fia József, kinek fia József sóvágó.

Simon család. Ujabb időben kebelesített család, s a jogot egyedül a Mózes özvegye élvezi.

Simonffi család (Kibédi) Székely család, mely 1830. tájt kerül Tordára. József 1839-ben a kir. homagiumot aláírja. István és János ingremiatusok.

Sipos család (Kis-Solymosi) 1633-ban nemesíti meg I.

Rákóczi György a család őseit több kis-solymosi székely-lyel együtt. A mult század közepén jön Tordára s a határosztályból Márton. Mihály és András, kinek 2 szolgáló embere van, részt kapnak. Ma id. András, János, ifj. András, József, s a József és Sámuel özvegye élnek ingremiatusi joggal.

*Somkerek*i család (Somkereki) Tordára Gergely jön Belső-Szolnokból, kinek fia Miklós, kinek utódai Mihály, József és Sándor ingremiatusi joggal élnek.

Subucz család. Id. Mihály jön Tordára 1796-ban, mint katona tiszt árvája s itt zsemlés üzletet kezd. Két fia közül Mihály ingremiatusi jogot vált, s utódai Mihály, Lajos és az id. Mihály özvegye kebelesített polgárok, míg a Mihály másik fia János utódai e jogból ki vannak zárva.

Szabó család (Erdő-Csinádi). A volt Tordamegye felső kerületéből Erdő-Csinádról jön Tordára Lajos ügyvéd, kinek fiai Gyula és Géza ingremiatusok. — I. Apaffi Mihály adományoz a Szabolcsmegyéből bejött ősnak Erdő-Csinádon birtokot és nemeslevelet. — A kir. homagiumot 1792-ben Ferencz, István, Jakab és Zsigmond irják alá.

Szabó család (Déési). Ferencz mint ref. pap jön Uj-Tordára Déésről. E család Bethlen Gábortól nyer nemesseget. Igénylik, hogy a nemeslevél nyerése előtt Mecskei előnévvel éltek, s Eger vára egyik védője Mecskei, e család őse lenne. Ma egyedül Szabó Ferencz főszolgabíró él a tordai ágból, kiben valószínűleg kihal.

Szabó család (Nagy-Solymosi). Székely család, melynek székely nemes voltát 1833-ban bizonyítják be Dániel, Samu és Mózes. A kir. homagiumot 1793-ban György, József, Sámuel, 1839-ben József, Samu és János irják alá. Ma ingremiatusi joggal élnek József, Samu, ifj. József, Ferencz, ifj. Sámuel, István. — A mult század végén jön Tordára.

Szabó család. Új-Tordán birtokos család. A kir. homagiumot 1793-ban aláírják István és György. Mint ingremiátusok Lajos, a Sándor özvegye, Sámuel, Károly, a Mózes özvegye, András, Ferencz, id. Tamás, Sándor, ifj. Tamás, s a Ferencz özvegye laknak Tordán.

Szabó család. Ó-Tordán laknak. A kir. homagiumot 1773-ban Tamás és György, 1839-ben Mózes és György írják alá. — Ma Gábor, Ferencz, id. József, ifj. József, id. és ifj. Sámuel élnek az ingremiatusi joggal.

Szabó család. Székről jön be az 50-es években Dániel, s az általa vásárolt ingremiatusi jogot özvegye használja.

Szabó család. Debreczenből jön be István, s a 60-as években vett ingremiatusi jogot.

Szaboszlai család. A mult század végén jön Tordára. — György 1793-ban, János 1839-ben aláírja a kir. homagiumot. A nemeslevelet, melyet János nyert 1652-ben II. Rákóczi Györgytől, ki Szép-Kenyérü-Szt.-Mártoni birtokos volt, s Horváth Katát vette volt el, 1834-ben Márton kérésére hirdetik ki. Ingremiatusi joggal a Márton özvegye él. — Mózes Mócsra, István Szengyelbe költözött Tordáról.

Szász család. Mészkörről beszármazott székely család. József és István a határfelosztáskor részt kap. Ma Mózes, s a József özvegye ingremiatusok.

Szaniszló család (ó-tordai). Lengyel eredetű család, mely a XVI-ik század végén Tordán van, s a városnak több hivatalnokot adott. 1699-ben Zsigmond a naplóíró, ekkor már a megye főbirája, nyer nemességet I. Leopold királytól, Zsigmondnak egy fia Albert és 4 leánya van, Sára Pápai Ferenczné, Judit Komjátszegi Sámuelné, Katalin Boncza Györgyné, Zsuzsa Abrudbányai Nagy Jánosné. A mult században Torda egyik nagyobb birtoku családjá, mely a ha-

tárosztályokból részesül. Ma Zsigmond és az id. Zsigmond özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Szarvasi család. A jelen század közepén jön Tordára. István és a József özvegye élnek ingremiatusi joggal.

Székely család (ó-tordai). Tordainak is írják magokat a homagialis okmányokban. Bethlen Gábor fejedelem ad 1616. május 2-án nemeslevelet Székely Mihálynak s egyidejűleg birtokát is kiveszi az adó alól, mint fennebb az 1642-beli ó-tordai nemesek összeírásában látható. Ezen Mihálynak fia Ferencz, ennek Mihály, ennek István.

Egy másik Székely család azon Jánostól jön le, kinek 1607. ápril 21-én ad nemeslevelet Rákóczi Zsigmond fejedelem. Jánosnak két fia van, Márton és János.

E két fiutól jön le az ó-tordai Székely család, kik az előttem fekvő nemesség bizonyítási iratok szerint jegyzői, tanácsosi és hadnagyi hivatalt viseltek, s közülök Sámuel a mult század elején dicső-szt.-mártoni pap. A táblázat végén e század közepén István, Ádám, Dániel, Sámuel, József, Farkas, Márton, Sámuel, Mózes. János, László, György, Ferencz és Mózes élnek, kiknek utódai a ma élő ingremiatusok: Sándor, József, Lajos, Ferencz, ifj. János, továbbá az id. János, László, ifj. János, Sámuel özvegyei. Miklós kir. törv.-széki bíró, János, Ödön, s a Tordáról eltávozott Gábor és Dénes szintén ezen családhoz tartozásukat igénylik, de erre nézve leszármazási táblát nem láttam, s azt hiszem, hogy Bethlen a Gábor által nemessé tett Székely Mihály utódai. Az ingremiatusi névsorban elő jönnek még József, Miklós, János, továbbá a Mihály, József és János özvegyei. A határosztályok mindenikéből részesednek s a kir. homagiumot is többben aláírják.

Székely család (Aranyos-Rákosi). A volt Aranyosszékből származik Tordára a mult században s a határból részesül.

A kir. homagiumot Mihály, József, Elek és Sámuel 1839-ben aláírják. — Ma János és Elek özvegye élnek ingremiatusi joggal. Ifj. Elek és Gyula Budapesten laknak.

Szentkirályi család (Komjátszegi) 1662. január 11-én ad nemességet I. Apaffi Mihály Szentkirályi Ferencz, István és Miklós komjátszegi birtokosoknak, kik oda Kalota-Szentkirályról származtak. Tordára Ferencz jön a mult század elején, fiai András 5 zsellér, Ferencz 4 zsellér birását bizonyítja. Ma mint ingremiatusok István, Lajos, Ferencz, Samu, Pál, Albert, s a József özvegye élnek Tordán. Dániel és Sándor eltávoztak Tordáról.

Szentkirályi Agh család (Sepsi-Szt-Királyi.) A jelen század elején jön Tordára József, s a kir. homagiumot 1839-ben aláírja. Ma Sámuel és József élnek ingremiatusi joggal.

Szentpéteri (nemes). Erzsébet Városról jön Tordára János a mult század végén. A nemeslevelet 1760-ban nyeri Kristóf Mária Therézia királynétól, a kir. homagiumot 1793-ban Lázár, 1839-ben János írják alá. Ma ingremiatusi joggal János és Lajos élnek.

Szentpéteri család. A mult század végén jön Tordára, s a kir. homagiumot 1793-ban János, 1839-ben Dávid írja alá, a nemeslevelet Mária Therézia királynétól nyerik. Kebelesített polgári joggal ma Antal, János, s az id. János özvegye élnek.

Szentgyörgyi család. Sándor 1799-ben aláírja a kir. homagiumot. A kebelesített polgári joggal Samu él.

Szigethi Csehi cs. Báthori Gábor adományoz 1612-ben Mármaros-Szigeten birtokot több szabad hajduk közt Csehi Istvánnak; Tordára János jön, kinek Péter fiától származik a ma élő Szigethi Csehi család. Sándor, István, József, ki két zsellért, Sámuel ki egy zsellért bir, a határosztályból

részesülnek, s a kir. homagiumot 1792. és 93-ban aláírják. Ugyanazt 1839-ben Sándor és Péter írják alá. Nemességüket 1821-ben bizonyítják bé a vármegye törvényszékén. Kebelesített polgári joggal Sándor: Torda utolsó főhadnagya, Péter, Ferencz, ifj. Sándor, Kálmán, József, Mihály, ifj. Ferencz és János élnek, e családkhoz tartozik Szigethi Miklós nyug. honvéd ezredes és Károly győr-monostori birtokos.

Szilágyi család (Kercsedi). Székely család, melyből a határozottávkor Péter és Márton birtokot nyernek. Márton 1834-ben bizonyít nemességéről. Ma Samu, Márton, János, Mózes, Lajos, s a József özvegye ingremiatusok.

Szingyán család. Ilia szerzi az ingremiatusi jogot, s azt ma is használja.

Szőcs család (Nagy-Ernyei). 1839-ben Gábor és Dániel írják alá a kir. homagiumot. Ma egyedül Gábor él az ingremiatusi joggal, kiben a család ugy látszik kihal.

Szőllősi család. (Dévai) Báthori Endre fejedelem ad nemességet és Déván egy belső telket 1599. ápril 1-én Szöllősi Mátyásnak. Tordára István jön, kinek fia János, kinek fiai Sámuel, Tamás, István és bebizonyítják a mult század végén nemességöket. Ezek a határozottávkor is birtokot nyernek. A kir. homagiumot 1839-ben István, József, Sámuel és Tamás írják alá. Ma ingremiatusok Mózes és Sámuel. A család más ága Alsó-Járában birtokos, melyből Lajos és Atilla él.

Tatár család (Csegezi). Aranyosszékről bejött székely család. — A határfelosztásakor már Tordán vannak Zsigmond és Dániel, s abból részesülnek. — Mózes 1792-ben, József, Sándor és Mózes, Péter, József, s a Pál özvegye ingremiatusok.

Telegdi család. Telegdről származik bé Tordára. Nemes-

levelét I. Apaffi Mihály fejedelemtől kapja, s azt Sámuel kérésére 1832. október 10-én hirdetik ki a vármegyén. Márton és Sámuel a határosztálykor részt kapnak. — A kir. homagiumot 1793-ban Márton, 1839-ben József írják alá. Ma Dénes, a József özvegye, István és Lajos ingremiatusok.

Ternei család. Sátoralja-Ujhelyről jönnek Tordára a jelen század elején József és Ferencz. Az eredeti nemes levél az országos levéltárban van, s én annak másolatát sem láttam, de Ternei Ferencz mutatott egy régi festett czimért, mely zöldmezőben kivont kardot tartó kart, mely a kardhegyén törökfőt ábrázol. Aláírva: ősi czimere a Sátoralja-Ujhelyi Kis-Ruszkai Ternei familiának, mely adatott Leopold császár és királytól 1663-ban. Ma kebelesített polgárok József, Ferencz, Sándor, Lajos és ifj. Ferencz.

Tóth család (Karácsonfalvi). 1793-ban János, Márton, László és István, 1839-ben Mihály írják alá a kir. homagiumot ó-tordai előnévvel, de az 1777-iki nemesség bizonyítás alkalmával János és Sámuel bebizonyították, hogy Tóth György karácsonfalvi székely nyer II. Mátyás királytól nemeslevelet, kinek két fia van Péter, ki a töröcsvári csatában esik el és Miklós, kinek három fia közül György származik Tordára. Ma Sámuel, Miklós, Ferencz, György, Sámuel, s a József és id. Miklós özvegye ingremiatusok. A határosztály alkalmával birtokot nyernek Mihály, Márton és László.

Tóth család (Nyárád-Szt.-Lászlói). A jelen század elején jön Tordára. Károly az 30-as években ügyvéd, kinek fiai Olivér és Kálmán ingremiatusok.

Timbus család. 1820. tájt jön Tordára János, ki a 30-as években vesz ingremiatusi jogot, melylyel id. József, Albert és János élnek.

Törös család. Az 1679-iki ó-tordai határosztálykor birtokot nyer Törös János, de hogy ez volna a ma élő Törös család őse, adatok hiányában nem mondhatom meg, nemességüket 1783-ban bizonyítják. Annyi áll, hogy János és Márton az 1761—1809-ig történt osztályokból részesülnek, s a kir. homagiumot- ó-tordai előnévvel 1792-ben János, Sámuel és Márton, 1839-ben János írja alá. Ma egyedül János él a családból.

Tunyogi Csapó. Szilágyságból bejött család. Ingremiatusi jogot János vett, míg a másik testvér nincs bekebelesítve.

Turbucz család. (Ákosi.) I. Apaffi Mihály ad nemességet 1670-ben, Ákosi Turbucz Benedeknek, kinek fia Benedék, ennek Mihály, András és János. Ezen Mihály háza leégésekor odaégett a család irataival a nemeslevél is. Tordára Ferencz jön, ennek fia József 1846-ban bizonyítja be nemességét. Ferencz, Sándor, József és Lajos jogosult kebelesített polgárok.

Turzai család. A mult században kerül Tordára. Ferencz és Sámuel a határból részesülnek. A kir. homagiumot a nemesek közt 1793-ban Ferencz, Pál és Sámuel írják alá. Ma Pál és István ingremiatások.

Ugrai család. Székely család, mely a mult század vége felé jön Tordára. A kir. homagiumot 1793-ban Sándor, 1839-ben Sámuel írják alá. Ma Sándor és az id. Sándor özvegye ingremiatások.

Vajna család (Pávai). E család nemeslevelét nem láttam, de láttam birtokában egy czimert, mely piros mezőben két lovas vitéz által vezetett pánczélos sereget mutat. A czimer feletti koronából három zászló emelkedik ki. Aláírva: Pávai Vajna familiának ősi czimere, melyet nyertek Vajna András és Gergely egy testvérek, a kik számában

(igy) voltak 50 vitézlők, kik 1414-ben a havasi szoros utakon 300 rabló tatárnak utjokat állván, azokat megölték, azért 1420-ban megnyerték Donatioval Zsigmond királytól. — Nemességöket 1792-ben bizonyítják, Ferencz, ki egy zsellért mutat ki, és Dániel és Zsigmond. Mint ingremiatusok, György, Józef, a László özvegye és Gábor élnek a családból.

Varga család. A jelenleg élő István atyja István jött Tordára, s ez szerezte az ingremiatusságot; fia ifj. István szintén ingremiatusi joggal él.

Váradi család. A Hegy dülő felosztásakor József és Ferencz birtokot nyernek. Ma egyedül Sámuel él ingremiatusi joggal.

Velics család (Lászlófalvi). 1782-ben jön Tordára Sámuel, mint gyógyszerész. Mint Nagy Iván írja 1250-ben nyeri a Bobonok földét a mai Lászlófalvát, Turocz vármegyében IV. Béla királytól Ottmár Piuk, melyet 1283-ban IV. László megerősít. Az adomány szerző ősnek két fia van Fleus és Jurg, kitől a Velics család és Gyüge, kitől Eördögh család származik. Sámuel, ki két zsellér birását mutatja ki, a határból osztozik, s a kir. homagiumot 1793-ban aláírja, ugyanazt 1839-ben Lajos írja alá. Ma Sámuel, Ödön polgármester, Lajos és Károly s a György özvegye élnek kebelesített polgári joggal.

Veszprémi család. Veszprémből jön Tordára 1760 tájt. A határból Sámuel és Pál osztoznak. Ma id. Ferencz, ifj. Ferencz, Sándor, József, legifj. Ferencz, s Mózes özvegye ingremiatusok.

Virág család. Tamás jön Tordára Szamos-Ujvárról, s szerzi az ingremiatusi jogot, melyet János, Antal, s a Gergely és Benedek özvegye élveznek.

Viski család (Rettegi). Uj-Tordán birtokos nemes család. Mihály 1750-ben a vármegye pénztárnoka. 1792-ben

Pál és József, 1793-ban Mihály, Péter, Mózes, 1839-ben Sámuel, József és Sándor írják alá a kir. homagiumot. Ma id. Sándor, József, Gábor, ifj. Sándor, ifj. Gábor, a Pál és Sámuel özvegyei, Márton, Károly, Lajos, Elek kebelesített polgárok.

Vizi család (Altorjai). I. Apaffi Mihály ad nemességet 1678-ban altorjai Vizi Andrásnak. Tordára András jön, ki 1773-ban bizonyítja nemességét. Ma csak özv. Vizi Andrásné él az ingremiatusi joggal, de a Kolozsvártrt elhalt Vizi Endre mérnök fiai e családhoz tartoznak.

Weress család (Kövendi) 1642-ben áll lustrát a kövendi mezőn Márton, mint pixidarius székely. Fia János I. Apaffi Mihály fejedelemtől 1669. augusztus 29-én nyer nemeslevelet. Ennek fia Márton, kinek öt fiai közül Gergely jön Tordára 1740-ben, ki a Szentkirályi családba házasodik, s fiai Márton, ki 2 zsellér, és Sámuel, ki 2 zsellér telek birását bizonyítja; Mártonnak fiai István a megye főjegyzője és Márton, kinek Lajos és Sándor, Lajosnak Lajos kolozsvári városi orvos és Márton Torda város gazdája. Sándornak Antal.

Sámuelnek fia Sámuel, ennek három fia van: Sámuel, József és Gergely. Sámuelnek Ferencz, Samu és János. Józsefnek Sándor, ügyvéd és a jelen munka szerény írója; József, királyi járásbíró, Mihály bánffi-hunyadi birtokos, Ferencz, kir. törvényszéki jegyző, László bánffi-hunyadi kereskedő; Gergelynek Gergely, a ki elvándorolt Romániába. A határosztályból részesül a Gergely özvegye, a Márton és Sámuel özvegyei. Nemességekét Márton és Sámuel mutatják ki 1784-ben. A kir. homagiumot 1793-ban Márton, 1839-ben István, Sándor, József és Lajos írják alá a Kövendi előnévvel. Ma József, Márton, id. Ferencz, Sándor és ifj. Ferencz ingremiatusok. A Kövendi ágból Sámuel, József, Márton és György élnek.

Weress család. Ó-Tordai. 1658. július 14-én nemesíti meg I. Rákóczi György ó-tordai Weress Ferenczet. Ennek fia János, ennek János, ennek János és Ferencz, kik 1771-ben nemességüket bizonyítják. Jánosnak fia János ügyvéd, ki egy zsellér telket mutatott fel, ennek Károly megyei iktató, kinek Károly volt kir. tszéki bíró. Az 1771-ben élt Ferencznek fia Ferencz, ennek Lajos, kinek fiai Sándor kir. erdész, és Ferencz városi állatorvos, kik ingremiatusi joggal élnek. A kir. homagiumot János és Ferencz írják alá 1793-ban. — E család részesül az 1679-iki határosztályból is.

Zalányi Tóth család. 1771-ben bizonyítanak nemességek felől Zalányi Tóth Gábor, János, József, István, Sámuel és Mihály tordai lakosok, kik hitelesen kimutatják Tordamegye törvényszéke előtt, miszerint azon Zalányi Tóth Páltól származnak, kiknek 1663-ban ad nemességet Apaffi Mihály fejedelem, mint tordai és egyházfalvi birtokosnak; 1715-ben Sámuel Tordamegye alispánja. Ez időben a család birt még Póka-Almás, Béla, Erdő-Szt.-György, Köböl-Kut és Mező-Bándon. Az ingremiatusi joggal ma István, Miklós, Dávid, Lajos, János, József, Sámuel, Márton, Sándor, György, s az id. János, id. Miklós, id. Sándor és id. József özvegyei élnek. A család mindenik határosztályból részesül, s a kir. homagiumot 1793-ban István, Sámuel, ki egy zsellért bíró, és Mihály, 1839-ben József, Sámuel, Márton és István írják alá.

A KIHALT ÉS ELTÁVOZOTT CSALÁDOK.

Szükségesnek láttam munkámba felvenni a kihalt családokra vonatkozó adatokat is; azonban megkívánom jegyezni, miszerint ezek közt nem egy van, mely Tordáról eltávozott, de ma is él, és olyanok is lehetnek, melyek az alább elősorolt ingremiatusi családokhoz tartoznak, vagy Tordán ma is élnek, de ide kellett sorolnom azért, mert az összekötő családi okmányokhoz nem juthattam hozzá. Az országos levéltárban levő, nemesi összeírások csak egyszerű névsorozatokat tüntetnek fel, és azokban nincs ki-tüntetve a családok eredete úgy mint az 1750-ben össze-irtt volt aranyosszéki nemesek névsorában.

Ágotha család (Székely-Udvarhelyi) 1660. január 30-án ad nemeslevelet II. Rákóczi György sz.-udvarhelyi Ágotha Jánosnak 1770-ben Ágota Antal, Ferencz, Mátyás, János Tordán laknak és nemességekét bebizonyítják. Udvarhely-széken a tordai ágból ma is élnek.

Balog család (Szőkefalvi). 1674-ben ad nemeslevelet I. Apaffi Mihály Balog Györgynek. Zsigmond és László tordai lakosok 1770-ben nemességekét bizonyítják.

Balog család. (Vinczi). A jelen század elején András, József és Ferencz felvinczi székely eredetüket bebizonyítják, de mint egyházhelyi nemesek adó alatt maradnak.

Bálint család (Nagy-Ajtai) György és Sámuel 1825-ben bizonyítanak nemességek felől. Tordán szép birtokuk volt.

Boros Nagy család (Tordai) Boros János 1750-ben bebizonyítja birtokos nemes voltát, s ez alapon menekül a jelen század elején élő János az adófizetés alól. — Gábor Enyeden volt tanár.

Bartha család (uj-tordai) László uj-tordai lelkész 1829-ben bizonyítja be nemességét.

Bihari család (Kis-Sárosi). A mult század végén Bihari Dániel, Pál az István fiai és a János fiai Péter, István bebizonyították, hogy a kis-küküllőmegyei Bihariakkal egy ágból valók.

Biró család. (Kézdi-Polyáni). Litterati Biró Lőrincz mutatja be 1792-ben a család nemeslevelét, melyet Báthori Zsigmond adott Biró János és Tamásnak. Tordára János jött.

Bodó család (Szent-Erzsébeti). Bethlen Gábor fejedelem nemesíti meg 1616. július 9-én Bodó János, István, Gáspár és Mihály testvéreket és Kászoni Veress Lukácsot ugyanazon ármálissal. — Tordára ifj. Bodó György jön lakni. Fiai Pál és András bizonyítanak nemességök felől.

Budai család. 1792-ben bizonyítják nemességüket János és Miklós.

Csehi család. Boldizsár előbb gyógyszerész, utóbb városi senator Tordán. Báthori Gábor fejedelem adja a nemeslevelöket 1610-ben, mely Tordamegyében 1782-ben lett kihirdetve.

Csergő másképp *Nagy* család (Fenyédi). Elek bizonyítja be 1770-ben a család nemességét, melyet Albert nyer 1650-ben II. Rákóczi Györgytől.

Debreczeni másképp *Ujvárosi* család. E család régi neve Szabó. 1638-ban nyer Ferdinánd királytól nemességet Gáspár. András, ki Tordán lakik, 1774-ben bizonyítja nemességét.

Debreczeni Varga család. Mihály és György 1789-ben

bizonyítják bé, hogy utódai azon Mihálynak, kinek Bethlen Gábor 1624-ben ad nemeslevelet.

Demeter család (Csik-Borsovai). Ferencz bizonyítja 1774. június 28-án azon Demeter Ferencztőli leszármazását, ki az 1614-beli lustrum alkalmával mint birtokos nemes jön elé Csikszékben.

Dobolyi család. Sámuel 1784-ben. felmutat a Tordamegyei continua tábla előtt egy esketőlevelet, mely szerint a Fel-Dobolyban és Barátoson lakó Dobolyi székely familiából való.

Felvinczi család (Felvinczi és Harasztosi) 1625. deczember 2-án ad nemességet Bethlen Gábor Felvinczi Mártonnak. Ferencz s fiai János és Zsigmond 1642-ben az aranyoszéki primorok közt lustrálnak. Alsó-Fehérben és Kolozsvártt, utóbb Tordán és Peterden volt birtokuk. Lajos a Mezőségen él. E családból volt Felvinczi István a magyar színészet első uttörője.

Fejér család (Haralyi). Fejér Mátyásnak II. Rákóczi György ad nemességet 1690. márczius 17-én. A leszármazást Mátyás bizonyítja 1779-ben mint tordai birtokos.

Ferenczi család (n.-várad). Bethlen Gábor adományozza több testőrének Nagy-Szalonta városát, s ezek között van a Ferenczi család is. Sámuel a nagy-várad menekültekkel jön Tordára, kinek fia János, kinek József, s ennek fia Sámuel produkál nemessége felől. A család tagjai megyei, s városi hivatalokat viseltek, s ma is szép birtoka van Tordán. Miklós Kolozsvártt, József Turban él.

Ferencz család (Körösi). Báthori Gábor fejedelem ad 1611. június 12-én Ferencz Bálintnak nemességet. 1792-ben Tordán lakó Ferencz Márton bizonyítja Körösi Ferencz, Mózes és Mihálylyali vérségi összeköttetését.

Farkas család (Munkácsi). Munkács városától kivett bizonyító okmányai alapján mutatja ki nemes voltát Adrás a múlt század végén.

Fodor család (Kopcsáni). Nyitra vármegyéből előbb Kolozsmegyébe, onnan Tordára beszármazott család. A nemességet György mutatja ki 1790-ben.

Galambos másképp *Borbély* család (Kotnári). Uj-Tordán birtokos család. 1644-ben nyer nemességet I. Rákóczi Györgytől Balázs. 1771-ben József és Gábor produkálnak.

Gergelyffi család (Csik-Mindszenti). Ferencz 1830-ban Tordán lakik, s nemeslevelét kihirdetteti.

Hegedüs család. György, ki ügyvéd volt Tordán, bizonyította, hogy azon Hegedüs, másképp Asztalos Jánostól származik, ki Küküllőmegyében 1771-ben produkált nemessége felől.

Jákó család. Jákó László sóbányahivatali tiszt nyer nemességet Mária Theréziától. Ennek fia László bizonyít nemessége felől 1786-ban.

Jenei család. 1670. márczius 12-én ad nemességet I. Apaffi Mihály, Jenei Ferencznek. A nemességet 1775-ben Jenei Márton özvegye keresi ki.

Kasza család (Felső-Torjai). I. Rákóczi Györgytől nyer nemességet 1640. szeptember 9-én Kasza Mátyás, János és István. Tordára András jön. A 70-es években hal ki Andrással a tordai ág.

Király család. (Harasztosi). 1834-ben hirdetteti ki Király József nemességét a vármegyén.

Kolozsvári Nagy család (Uj-Tordai). 1678-ban nyer nemességet I. Apaffi Mihálytól, Ferencz unokái István és Ferencz 1774-ben produkálnak nemességökről.

Kovács család Uj-Tordai. Kovács András 1703. május 8-án nyer Leopold királytól nemességet, s ezt utódai

András, Péter és Mihály a jelen század elején bizonyították.

Kovács család (Gy.-Szt.-Miklósi). János, vizaknai kamaraispánnak ad 1830-ban Tordamegye bizonyítványt régi tordai nemességéről.

Kutitz család. Todor 1769-ben bizonyítja I. Apaffi Mihálytól nyert nemességét.

Luka család. (Szilágy-Fő-Kereszturi) A mult században nagybirtokos család Tordán. Nemeslevelet 1593-ban ad Báthori Zsigmond Luka Jánosnak 1771-ben György, János és Péter bizonyítanak nemességök felől.

Lészai család (Fogarasi). Régi tordai család. Dániel szászvárosi orvosnak 1830-ban ad bizonyítólevelet nemességéről a vármegye. György Nagy-Almásón lakik.

Lőcsei Spillenbergek család. 1777-ben bizonyítja nemességét. E család Nagy-Enyedre származott.

Markó család (Kis-Bajoni). E család régi neve Horváth. Kis-bajoni Horváth Istvánnak ad 1652. február 20-án nemességet II. Rákóczi György. Ennek fia István a n.-váradi menekülőkkel jön Tordára, hol az 1679-iki határozatalkor birtokot nyer. Utódja az 1700. elején élő Márk, vagy Márkó, ki után Markó nevet vesz fel a család, s e neven többen hivataloskodnak a városnál. Gábor mint színesz eltávozott Tordáról.

Maksai család. Két nemes Maksai családra jöttem rá kutatásaim folytán. Ma is él Tordán egy Maksai család, de adatok hiányában egyikhez sem köthetem.

Az egyik az 1642-ki nemesek közt eléjövő Maxai Tóth család. Ezt Maksai Tóth Márton emeli ki, kit Báthori István lengyel király, s Erdély fejedelme mint pixidariust Oroszországban Pleskoviai vára bevételeinél tanusított vitézségért 1581. szeptember 10-én nemesített meg.

A második a Maxai István produkciója, mely szerint 1795-ben leszármazását a fejevári kollegium rectora Makai, Maxai vagy Kok Pétertől vezeti le, kinek Bethlen Gábor ad nemeslevelet.

A ma Tordán élő Maxai Józsefnek atyja Zsigmond, ennek Ferencz, ki a kir. homagiumot 1839-ben aláírja.

Mohácsi család (Munkácsi). 1682-ben nyer nemeslevelet Apaffi Mihálytól Ferencz. Utóda Sámuel 1770-ben tordai birtokos.

Mezei család (Ér-Endrei). 1830-ban hirdetteti ki nemeslevelét Dániel, ki Szathmárból származott Tordára.

Mike család (Altorjai). II. Rákóczi György fejedelemtől nyer Mike Mátyás altorjai székely ármalist. Tordára Gáspár jön, kinek fia Gáspár a mult század végén produkál nemessége felől.

Nagy család (Tiszai). Tiszai birtokos Nagy András utóda Péter Tordára származik, kinek unokái György, id. József és ifj. József produkálnak nemességökről. A jelen század elején történt tordai nagy égéskor okmányaik elégték s a vármegye gyűlése egy évi határidőt adott azoknak Vasvármegyében élő rokonaiktól leendő beszerzésére.

Nagy család (Ilenczfalvi). Pál és Ferencz 1792-ben bizonyítják nemességöket.

Nemes család (Szent-Istváni). E székely család nemességet 1834-ben hirdetteti ki a vármegye közgyűlésén. Miklósban a 70-es években fiágon kihal.

Nyitrai család. Ó-Tordára származott aranyosszéki székely család. Mihály nemessége 1833-ban lett a megyegyűlésen kihirdetve.

Olasz család. Velenczei Benczol, másképp Olasz Jakabnak 1678. márczius 3-án ad I. Apaffi Mihály fejedelem nemeslevelet, melyben meg van jegyezve, hogy e család

már Olaszthonban is nemes volt. Tordán lakó Sámuel 1780-ban a kir. tábla. illetőleg Tordavármegye törvényszéke előtt nemességét bebizonyítja.

*Ostrovicz*i család. József mint megyei főorvos kerül Tordára, s később Torda város főhadnagya. Nemessége kimutatására szoríttatván, a jelen század elején bebizonyította, hogy elődjei az unitária vallás üldöztetése alkalmával jöttek Lengyelhonból Erdélybe, hol az Ostrovidi Osztroviczi család régi nemes volt, mint ezt az Orbis Polonicus 3-ik darabja bizonyítja. Erdélybe származott elődjei itt is nemességet nyertek, de a Zarándmegyében 1784-ben dult Hora világ okmányait elpusztította, s nem mutathat fel egyebet, mint egy összevagdalt nemeslevelet, melynek eleje van meg. Felmutat továbbá egy esketést, melyben több tanu bizonyítja, hogy Ostrovicz József a kőrösbányai templom kriptájában, hová elrejtve volt, ezen okmány darabját megtalálta, s br. Józsika István és neje gr. Lázár Róza azt bizonyítják, hogy József atyja, ki Kolozsvártt lakott, polgári szolgálatot nem tett. Ezek alapján határozatott, hogy mint megyei főorvos az adózástól mentesített ugyan, de ez gyermekeire át nem ruházható, felterjesztés tétessék az apr. Const. 4 része, 13-ik tit., 2. árt. és az 1791. évbeli 35-ik t. cz. szerint a felséges kir. főigazgató tanácshoz az iránt, hogy Ostroviczinak és gyermekeinek adassék uj armalis, „melyet igen hasznos és szorgalmas doctori hivatala folytatásával minden elébbi nemesség nélkül is méltán megérdemelne.“

Püspöki Baráth, máskép *Boltos* (Uj-Tordai, előbb Nagy-Váradi) család. Báthori Zsigmondtól nyer nemességet 1589 május 12-én Litterati András, kinek fia Miklós, ennek Miklós, kinek Mihály, kinek József, kinek fiai Mihály, István és József a mult század végén tordai birtokosok.

Rácz család (Ar.-Polyáni) Uj-Tordára lakni János jön. Fiai János és Ferencz bizonyítják be I. Apaffi Mihály fejedelemtől 1669. június 23-án nyert nemességöket.

Rosnyai, máskép *Szabó* család. Tordán lakik Tamás, ki 1830-ban bizonyítja be nemességét, melyet I. Apaffi Mihály fejedelemtől nyer Rosnyai Tamás és Szalma István.

Roth család. Gáspár a mult század végén productionra utasittatván, azt adja fel, hogy levelei Borbándon élő plébános bátyjánál vannak.

Sárközi, máskép *Szabó* család (ó-tordai). Régi tordai család. 1642-ben Imre produkál. 1774-ben Imre és Sámuel mutatják ki nemességöket, mely szerint a nemesség szerző Gáspárnak fiai Imre és György. Imrének Péter, kinek leányai a Pápai és Tarsoly családba mennek férhez. Kihalt.

Szabó máskép *Kerekes*. (Szathmári) II. Rákóczi György 1653. január 25-én ad nemeslevelet Ó-Tordán lakó Kerekes Mihálynak, kinek fia Mihály, kinek Mihály, kinek Sámuel, s ez bizonyítja bé nemességét 1774-ben.

Szász család (Mészkői). 1608-ban nyer nemeslevelet Báthori Gábortól János; a család később Tordára szakad. 1770-ben Boldizsár és István bizonyitnak nemességök felől.

Szabó család (Aranyos-Polyáni). József a jelen század elején hirdetteti ki székely nemességét.

Szegedi család (Pesthi) II. Rákóczi György ad 1614 július 6-án Pesthi Szegedi Jánosnak nemességet, melyet a mult század végén a Sámuel özvegye bizonyit be. A család másik ága Nagy-Enyeden él.

Tarsoly család (Komádi). A nemeslevelet I. Apaffi Mihály adja Istvánnak, ki a n.-váradi exulokkal Tordára jön, Péter az István fia Túrban részjóságot nyert. A tordai ág, mely több hivatalnokot adott Tordának, Gergelyben kihalt,

de a Turi ág ma is birtokos Tordán. Gábor megyei árvaszéki elnök Tordán, Kálmán és Albert Turban laknak.

Tétsi család (Erdő-Tétsi). Tétsi András Torda vármegyében a mult század végén szolgabiróságot viselt. Özvegye kiskoru árvái nevében kimutatta, hogy Erdő-Tétsi János Huszt, Visk-Técső, Hosszumező és Szigeth városoknak adott és I. Leopold király által megerősített nemességénél fogva kiváltságos nemesek utóda, mire végeztetett, hogy a kiskorúnak kiváltságos nemessége fentartassék.

Vajda család (Káránsebesi) 1607-ben ad nemeslevelet Rákóczi Zsigmond Vajda Istvánnak. Káránsebes elfoglalásával jön Tordára Ferencz, s veszi fel a Tordai előnevet. 1779-ben Ferencz mutatja ki nemes voltát. Tordáról eltávozott. Vajda Gyula, ki M.-Madarason birtokos e családhoz tartozik.

Vajna család (Zágoni). 1826-ban bizonyítja bé székely nemes voltát Vajna Ferencz tordai birtokos.

Vajna család (Kovásznai). Zsigmond bizonyítja 1788-ban, hogy atyja az 1770-beli nemesek összeírásban mint birtokos nemes van felvéve.

Veress család (Motsolyai). 1826-ban bizonyít nemességéről Veress János, és Közép-Szolnokmegye bizonyító okmányát 1831. márczius 22-én tartott gyűlésén hirdeti ki a vármegye.

Veress család (Zilahi). 1832-ben hirdeti ki Veress József nemeslevelét, ki Zilahon élő nemes rokonaival fennálló vérségét vármegyei okmányokkal bizonyítja.

Munkánk végéhez értünk. A tömegesen elősorolt családnevek és az ingremiatus családok közt, ha különbség van, az onnan ered, mert egy bizottság van kiküldve, hogy a névsort végleg megállapítsa. — E munkálat befejeztén, felvettem azokat is, kik jogosultságokat ujabban igazolták.

Szándékom volt hozzászólni az ingremiatusság kérdéséhez, s nem állhattam ellene a vágynak, beletékinteni a tordai családok multjába. Eredménye lett, hogy a könyv a tervezett 4 iv helyett 8 ívre szaporodott. Mert érdekes kérdés volt megtudni, mi lett a Bethlen Gábor fejedelemtől birtokot nyert testőrök maradékaiból, hová lettek a nagy-váradai bujdosók betelepített utódai, s kik élnek az ó-tordai és egyházfalvi nemessé tett polgárok nemzetségéből.

Az új-tordai palotás hajdukhöz okmányyszerű csatlakozást egy családnál sem láttam. A nagyvárad exulokhoz csak 7 család megy vissza, s az 1679-iki ó-tordai és egyházfalvi családokhoz csak 8 csatlakozik . . .

De hát hová lettek? Mert hiszen a XVII. századbeli ellenséges dúlások, hogy megritkitották a betelepített családok sorait, azt érteni lehet. 1679-ben egy Torda alakult, melynek lakói szabadok voltak, mint Schweicz polgárai, földjük kanaánföldre és munkabíró, szorgalmas volta a tordai embernek mint hajdan, úgy ma is országszerte el van ismerve . .

Erre kívántam rámutatni munkám elején az 5 izben történt betelepítéssel. Ugy de 1679. óta tömegesebb pusztítás nem érte Tordát, hová lett tehát a XVII. század folyamán betelepült és Tordán virágzott 539 család?

1702-ben már csak 118 család él közülök.

1761-től 180. -ig eszközölt határosztályok ismét 432 családot mutatnak fel, melyek mindnyájan bekebelesített családokul tekinthetők, s bár 1809 óta 73 újabb ingremiatus család vétetett fel ezen kötelékbe, ma csakis 188 ingremiatus család él . . . S ha vizsgáljuk a mai belváros háztulajdonosait, úgy találjuk, hogy 257 tulajdonos közül 162 család 1800 után jött Tordára, s a fennmaradó 95 közül $\frac{2}{3}$ -ad rész nem viszi tovább Tordára városi illetőségét 1740-nél, s az ezen felüli $\frac{1}{3}$ rész sem mind ingremiált család.

A budapesti szemle 162. számában Mandelló Gyula tudósunk Hansen után «a népesedési tan egy új irányáról» egy feltűnést keltett értekezést írt, mely a felvetett kérdéssel foglalkozik, s melylyel alkalmoszerűnek tartom bővebben foglalkozni.

Szerinte Hansen a népességet felosztja földbirtokos, közép- és munkás osztályra. Első osztályt a kisbirtokosok és falusi nemesség képezik. A másodikba a különböző polgári foglalkozásuak, hivatalnokok és tudósok tartoznak. — A harmadik osztályt a birtoktalan munkások és proletárok alkotják.

A három osztály nem egymás mellett áll fenn, hanem ugyanazon népesség fejlődési fokát képezi. Csak az első osztály, a földbirtokosok osztálya állandó, ezen osztály erő-többségéből alakul és újul meg folyton a lakosság, melyet ezen betóduló tömeg kiszorít s a kiszorult rész nem emelkedik fennebb, hanem alászáll a birtoktalan munkások, proletárok osztályába.

A három népességi fok között élet-halál harcz, folytonos küzdelem van, s a középosztály csak átmenetet képez az első fokról a harmadikra.

Kimutatja, hogy a középosztály gyors elvirágzásra van ítélve, mert házasságuk egy részt magtalan . . .

A helyben szülöttek között a női nem áll tulsúlyban. A városi őslakosság gyengének bizonyul bé abban a gazdasági küzdelemben, melyet helyzete megtartásáért a falvakból betóduló mezei lakossággal vívnia kell . . . S a küzdelem végeredménye az, hogy vagy nem képesek családot alapítani, vagy leszorulnak a munkás és proletár osztály embermedenczéjébe . . .

Mennél nagyobb a virág szinpompája, minél nemesebb illata, mennél magasabb az alkotás, melyet benne a termé-

szet létesített, annál kevésbbé bizonyos az, lesz-e utódja . . . Így a szellemileg és lelkileg magasan álló családok, sőt osztályok is könnyen kiveszésre lehetnek ítélve . . . Hol vannak a polgári születésű hires emberek nemzedékei, hol vannak csak a múlt század refőrmatorainak, költőinek és nagy gondolkodóinak utódjai? De a hervadás szomorú jelenségét enyhíti azon tudat, hogy virágzás előzte meg. . .

Felhozza továbbá, hogy Augsburg város 1368-ban 51 előkelő polgári nemzetséget számított, 1468-ban ezek közül csak 13, 1538-ban csak 8 volt meg. Ekkor a nemzetségek számát növelték: 42 ujcsaládot vettek fel. 1649-ben ezek közül csak 12, s a régiek közül csak 6 létezett.

Nürbergben 1390-ben volt 118 polgári család, s 1511-ben, tehát 121 év múlva ezek közül csak 37 volt meg. Lindauban 306 nemes és patricius családot vettek fel az idők folyamán a tanácsba: ezek közül most már csak négy él.

Láthatjuk ezekből, hogy a városunkban lefolyt családpusztulás nem unicum, hanem a természet törvénye nyilatkozata. Az erősebb épp úgy mint a növényországban, előli a gyengébbet s gyengébb az, mely a természet törvényétől inkább eltér; mert tagadhatatlan, hogy a szervezet őseje inkább nyilatkozik a vadon fiában, mint az elpuhult civilizált egyénben.

Nem hagyhatjuk figyelem nélkül azon körülményt sem, hogy Torda népe legnagyobb részt iparral is foglalkozik, de olyan iparosok, kik délelőtt a munkás mihelyben, délután szántóföldjükön dolgoznak s nekem meggyőződésem az, hogy ha így nem volna, a családok kipusztulása iránt vázolt eredmény még megdöbbenőbb lenne.

A betelepedés legnagyobb részben a székelyföld felől irányult, mert a mai ingremiatus családokból 124 család be-

bizonyíthatólag székely eredetű. Legnagyobb contingenszt képvisel a szomszéd Aranyosszék. A régi oláhságot már alig 3 család képviseli, pedig hogy nemzetiségi türelmetlenség nem vethető szemünkre, bizonyítja az, hogy mind a Bethlen Gábor adománylevél, mind a határfelosztás mutat fel oláh családokat. Azon intézkedés, hogy a város közönsége 1718-ban tul tette hatarán a beözönlött oláhokat nem vezethető vissza egyébre, mint arra, hogy a városi lakosság védekezett a mezei lakosság özöne ellen, mert a meglevő oláh eredetű bekebelesített és be nem kebelesített lakossággal békésen élnek.

Megállapodhatunk tehát abban, hogy az őscsaládok ma élő utódait túlnyomó részben a szőlőmunkások, sóvágók és birtoktalanok közt kell keresnünk. A birtok, mely részökbe jutott, a leszármazó családtagok közt mind jobban megoszlott; s ha tekintjük, hogy az összes határból 100 holdon felül alig 16 család, 5 holdon felül alig 60 bir, a többi szét van oszolva a Tordán élő birtokos családok közt, s a birtokosokra átlagosan alig 5 holdat lehet számítani, megérthető: hogy bár megélhetésöket az iparrali foglalkozás is segíti, nem voltak azon helyzetben, hogy családi leszármazásukat évszázadokon át okmányokkal igazolhassák. De azért a fejedelmi testőrök, mint a Nagy-Váradot védelmezők utódai ma is békésen szántogatják azon barázdákat, melyeket adományos ősük vére hullásával s utána következő elődjeik verejtékes munkájukkal számukra megszereztek, megtartottak... s azon szivós természettel birnak, miszerint képesek mindent áldozni, csak hogy ősi örökségök utódaik számára megmaradjon.

TARTALOM.

	Lap.
I. Torda multjából	1.
II. Torda nevezetesebb kiváltság levelei.	
1. Bethlen Gábor fejedelem adománylevele	15.
2. Apaffi Mihály fejedelem adomány levele	23.
III. Torda birtokosai a XVII. és XVIII. században.	
1. O-Torda nemesei 1641-ben	28.
2. O-Torda nemes birtokosai 1679-ben	37.
3. A tordai nemesek összeírása 1702-ben	42.
4. A határ felosztás 1761-ben és 1808-ban	45.
IV. Torda őscsaládai	69.
V. Az ingremiatusok	77.
A bekebelesített családok	96.
A kihalt és eltávozott családok	128.